

# Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α Β Ο Υ Λ Η Σ

Ι' ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ)

ΣΥΝΟΔΟΣ Γ'

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΜΑ'

Τρίτη 17 Δεκεμβρίου 2002

Αθήνα, σήμερα στις 17 Δεκεμβρίου 2002, ημέρα Τρίτη και ώρα 19.31 συνήλθε στην Αίθουσα των συνεδριάσεων του Βουλευτηρίου η Βουλή σε ολομέλεια για να συνεδριάσει υπό την προεδρία του Προέδρου αυτής κ. **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ**.

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης):** Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

(ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ: Σύμφωνα με την από 16/12/2002 εξουσιοδότηση του Σώματος, επικυρώθηκαν με ευθύνη του Προεδρείου τα Πρακτικά της Μ συνεδριάσεώς του, της 16ης Δεκεμβρίου 2002 σε ό,τι αφορά την ψήφιση στο σύνολο των σχεδίων νόμων: 1. «Απλουστεύσεις και βελτιώσεις στη φορολογία εισοδήματος και κεφαλαίου και άλλες διατάξεις»

2. «Σύσταση Σώματος Επιθεώρησης και Ελέγχου των Καταστημάτων Κράτησης και άλλες διατάξεις» )

Έχω σήμερα την ιδιαίτερη τιμή να σας ανακοινώσω ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθεί ο Πρόεδρος της Κυπριακής Βουλής των Αντιπροσώπων κ. Δημήτρης Χριστόφιας.

(Χειροκροτήματα στην Αίθουσα)

Θα ήθελα και απ' αυτήν τη θέση να εκφράσω τα θερμά συγχαρητήρια της Βουλής των Ελλήνων προς την Κυπριακή Βουλή και μέσω του Προέδρου της προς τον αδελφό κυπριακό λαό για την ιστορική απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου στην Κοπεγχάγη που δικαιώνει την πολυχρονη προσπάθεια για ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως μέλος της μεγάλης ευρωπαϊκής οικογένειας στην οποία πάντοτε ανήκε.

Τα αισθήματα που διακατέχουν όλους μας αυτήν τη στιγμή όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην Κύπρο, αλλά και όλους τους Έλληνες σε κάθε σημείο της γης, είναι αισθήματα βαθύτατης συγκίνησης και ικανοποίησης για την ευόδωση του κοινού μεγάλου εθνικού μας στόχου. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, θα πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερος και ο ρόλος που διαδραμάτισε η Βουλή των Αντιπροσώπων της Κύπρου, στην ταχεία και πλήρη εναρμόνιση της νομοθεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας με το κοινοτικό κεκτημένο, γεγονός το οποίο προσέδωσε ένα ουσιαστικό προβάδισμα της Κύπρου στη συνολική διαπραγματευτική διαδικασία.

Εκφράζω επίσης την ιδιαίτερη ικανοποίησή μας για την αρμονική και αποτελεσματική συνεργασία που η Βουλή των Αντιπροσώπων και η Βουλή των Ελλήνων ανέπτυξαν σε όλη τη διάρκεια της πορείας της Κύπρου προς την Ευρώπη. Με αυτές τις σκέψεις επιθυμώ να απευθύνω διά του Προέδρου κ. Χριστόφια εκ μέρους όλων μας προς τη Βουλή των Αντιπροσώπων της Κύπρου και ολόκληρο τον κυπριακό λαό τη διαβεβαίωση της πλήρους συμπαράστασης της Βουλής των Ελλήνων στον αγώνα τους για τη δίκαιη λύση του πολιτικού προβλήματος και την επανένωση της μαρτυρικής Κύπρου.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εισερχόμαστε στην

## ΕΙΔΙΚΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

Συζήτηση προ Ημερησίας Διατάξεως, σύμφωνα με το άρθρο 143 του Κανονισμού της Βουλής, με πρωτοβουλία της Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος κ. Αλέκας Παπαρήγγα, με θέμα: «Η Σύνοδος Κορυφής της Κοπεγχάγης σε συνδυασμό με το σχέδιο λύσης του Κυπριακού προβλήματος».

Σύμφωνα με το άρθρο 143 παράγραφος 4 του Κανονισμού της Βουλής η διάρκεια της агόρευσης του Πρωθυπουργού είναι τριάντα λεπτά της ώρας, του Αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και των Προέδρων των άλλων Κοινοβουλευτικών Ομάδων είκοσι πέντε λεπτά της ώρας. Ο χρόνος агόρευσης εκείνου που προκαλεί τη συζήτηση προσαυξάνεται κατά πέντε λεπτά. Ο χρόνος агόρευσης των Υπουργών είναι δεκαπέντε λεπτά της ώρας. Δικαίωμα δευτερολογίας έχουν για δεκαπέντε λεπτά ο Πρωθυπουργός, και για δέκα λεπτά οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και οι Υπουργοί. Ο Πρωθυπουργός μπορεί να τριτολογήσει για πέντε λεπτά.

Ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης, κ. Κωνσταντίνος Σημίτης έχει το λόγο.

(Οι Βουλευτές του ΠΑΣΟΚ σηκώνονται όρθιοι και χειροκροτούν ζωηρά και παρατεταμένα)

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΗΜΙΤΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης):**

Κυρίες και κύριοι, η σημερινή συζήτηση πραγματοποιείται σε μία πρωτόγνωρη ιστορική συγκυρία για την Ελλάδα, την Κύπρο, την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι αποφάσεις της Κοπεγχάγης και η ενταξιακή πορεία της Κύπρου, η επικείμενη ανάληψη της προεδρίας της Ένωσης από την Ελλάδα και οι παράλληλες προσπάθειες για τη λύση του καθ' εαυτού Κυπριακού προβλήματος οι οποίες συνεχίζονται, καθιστούν τη σημερινή συγκυρία ιδιαίτερα σημαντική, γιατί οι εθνικές πολιτικές και ευρωπαϊκές προτεραιότητες συγκλίνουν ή ταυτίζονται σε κοινούς στόχους.

Αλλάζουμε την πορεία των πραγμάτων εμείς, η Ελλάδα, γυρίζουμε τη σελίδα της ιστορίας σε κατευθύνσεις οι οποίες σηματοδοτούν το ξεκίνημα μιας νέας εποχής.

Σήμερα ανοίγει μία νέα σελίδα για τον Ελληνισμό. Η Κύπρος είναι μαζί μας στην Ευρώπη. Είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται για ένα μείζον γεγονός το οποίο θα έχει καθοριστικές συνέπειες τόσο για το παρόν όσο και για το μέλλον της Κύπρου. Ολόκληρος ο ελληνικός λαός χαίρεται αυτό το ιστορικό επίτευγμα.

Θέσαμε ως στόχο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κέρκυρας τον Ιούνιο του 1994 την ένταξη της Κύπρου. Η διαδρομή από

την Κέρκυρα μέχρι την Κοπεγχάγη ήταν δύσκολη. Διήρκεσε πάνω από επτά χρόνια. Ολοκληρώθηκε χάρη στη σκληρή και συστηματική εργασία της κυπριακής και ελληνικής πολιτικής ηγεσίας, χάρη στην ενεργό στήριξη που είχε από τον ελληνικό και τον κυπριακό λαό και από το σύνολο του Ελληνισμού, θα τόνιζα επίσης και με τη συνδρομή πολιτικών δυνάμεων της Ευρώπης.

Για την Κύπρο και τον κυπριακό λαό η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανοίγει το δρόμο για μία ενιαία Κύπρο, για ένα μέλλον ειρήνης και ευημερίας, ένα μέλλον προόδου, εκσυγχρονισμού και αυτοπεποίθησης. Μέχρι και πρόσφατα η αβεβαιότητα για το ποιες θα ήταν οι εξελίξεις στην Κοπεγχάγη ήταν ιδιαίτερα αυξημένη. Αντιπαλέψαμε για πολλά χρόνια με δυνάμεις που ήθελαν να αποτρέψουν την ένταξη της Κύπρου. Οχυρώσαμε τη στρατηγική μας με τις αποφάσεις του Ελσίνκι. Δουλέψαμε με σχέδιο, με επιμονή και σε Αθήνα και σε Λευκωσία και έτσι οδηγήσαμε στις αποφάσεις της Κοπεγχάγης.

Ποιο είναι το περιεχόμενό τους; Αποφασίστηκε μια καθαρή ένταξη, όπως ήταν η επιδίωξή μας. Δόθηκε παράλληλα ώθηση για τη συνέχιση προσπάθειών επίλυσης του Κυπριακού προβλήματος, που επίσης ήταν και είναι επιδίωξή μας. Σύμφωνα με τις αποφάσεις αυτές η Κύπρος εντάσσεται στην Ένωση ισότιμα μαζί με τις άλλες εννέα υποψήφιες χώρες. Δεν υπάρχουν όροι και προϋποθέσεις. Στο βόρειο τμήμα της Κύπρου αναστέλλεται εκ των πραγμάτων η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εκφράζει την ελπίδα για επίτευξη της λύσης του Κυπριακού προβλήματος μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2003, ώστε να επιτευχθεί η εισδοχή μιας επανενωμένης Κύπρου στην Ένωση. Για την υποβολή του σκοπού αυτού η Ένωση προτρέπει να λάβει ενισχυτικά μέτρα, περιλαμβανομένης και χρηματοδότησης του βορείου τμήματος της νήσου. Σε περίπτωση λύσης του πολιτικού προβλήματος το Συμβούλιο της Ένωσης θα αποφασίσει για την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου στο βόρειο τμήμα.

Από την εξέλιξη αυτή προκύπτει ένα διδάγμα. Με την εξωτερική μας πολιτική, με τη συστηματική και αποτελεσματική δράση μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήσαμε και συνεχίζουμε να αυξάνουμε ένα πολύτιμο εθνικό κεφάλαιο.

Αυτό το εθνικό κεφάλαιο αποτελεί κορυφαίο και αποφασιστικό συντελεστή για την προάσπιση των εθνικών μας συμφερόντων στις κρίσιμες στιγμές αποφάσεων, όχι μόνο στην εξωτερική πολιτική αλλά σε όλους τους τομείς. Μπορούμε να βασιζόμαστε σε αυτό, για να πετύχουμε στόχους.

Το σύνολο της μέχρι σήμερα πολιτικής μας στηρίζεται στην αρχή: «Πρώτα η Ελλάδα». Αυτό επιδιώκουμε. Και η Ελλάδα αποδεικνύει ότι έχει νέο κύρος, νέες δυνατότητες. Έχει φωνή που ακούγεται. Φάνηκε πολλές φορές, αλλά φάνηκε και ιδιαίτερα στην Κοπεγχάγη. Η Ελλάδα είναι συνδημιουργός στη νέα εποχή της Ένωσης. Η εθνική μας αυτή στρατηγική ακυρώνει την ιδεολογία του εγκλεισμού, της απομόνωσης και της εξάρτησης. Ακυρώνει την ιδεολογία ότι όλοι συνωμοτούν εναντίον μας. Στη θέση αυτών των απόψεων οικοδομούμε και εδραϊώνουμε μια νέα εθνική αυτοπεποίθηση.

Κυρίες και κύριοι, το Κυπριακό είναι ένα από τα δυσκολότερα και πιο σύνθετα προβλήματα στη σύγχρονη εποχή των διεθνών σχέσεων. Κεντρική και σταθερή μας θέση είναι ότι ένα τέτοιο πρόβλημα δεν λύνεται με ρητορικό πατριωτισμό. Ο ρητορικός πατριωτισμός είναι μια εύκολη, είναι μια ανέξοδη επιλογή. Δεν λύνεται, βέβαια, ούτε με τη συνεχή επίκληση του Διεθνούς Δικαίου. Και οι δύο αυτές επιλογές δεν πείθουν κανένα για την αποτελεσματικότητά τους.

Ισοδύναμος στόχος με την ένταξη και προτεραιότητά μας είναι η επίλυση του Κυπριακού προβλήματος. Είναι η δίκαιη, λειτούργητική και βιώσιμη λύση του Κυπριακού προβλήματος. Είναι μια λύση στα πλαίσια των αποφάσεων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, μια λύση που θα μπορεί να αξιοποιεί χρόνο με το χρόνο τα οφέλη από την ένταξη της επανενωμένης Κύπρου στην Ένωση και για τους δύο πληθυσμούς των κοινοτήτων της.

Ακολουθήσαμε μαχητικά μια διπλή στρατηγική, αναγνωρίζουμε, ξεκάθαρη, αποδεκτή από τη διεθνή κοινότητα. Η πρώτη ήταν ότι η επίλυση του Κυπριακού δεν ήταν και δεν είναι ελλη-

νοτουρκική διαφορά. Είναι ζήτημα ευθύνης της διεθνούς κοινότητας. Εκείνη που πιστεύει στο Διεθνές Δίκαιο και στην ανάγκη σεβασμού του Διεθνούς Δικαίου. Ανασύραμε το Κυπριακό από τη διμερή ελληνοτουρκική σχέση. Κινητοποιήσαμε τη διεθνή κοινότητα και σήμερα βρισκόμαστε σε μια μοναδική σύγκλιση και συσπείρωση μετά από την προσπάθεια τόσων ετών.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να θεωρούν όλοι στη διεθνή κοινότητα ότι έχει έρθει ο χρόνος, έχει ωριμάσει ο χρόνος για τη λύση του Κυπριακού. Το ότι υπάρχει τέτοια κινητοποίηση είναι φανερό από τα σχέδια του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών μέχρι το τεράστιο ενδιαφέρον στην Ένωση και αλλού για να υπάρξει επιτέλους λύση.

Αυτή η εξέλιξη, αλλά και η πίεση η οποία προέκυψε, είναι αποτέλεσμα των προσπαθειών μας. Είναι αποτέλεσμα των αποφάσεων που πήραμε στο Ελσίνκι, δηλαδή της αποδέσμευσης της ένταξης από το πολιτικό πρόβλημα. Αυτή η εξέλιξη είναι ευπρόσδεκτη για όσους θέλουν μία λύση. Γιατί αυτές οι εξελίξεις μεγιστοποιούν το ενδιαφέρον της Ένωσης και της διεθνούς κοινότητας για να πετύχουμε την καλύτερη δυνατή λύση. Είναι ευπρόσδεκτη για όσους βλέπουν ότι η υπάρχουσα κατάσταση, το status quo, οδηγεί αναπότρεπτα στη διχοτόμηση της νήσου, που εμείς πιστεύουμε ότι είναι αποφευκτέα λύση.

Αυτή ήταν η πρώτη στρατηγική επιλογή, η διεθνοποίηση. Η δεύτερη στρατηγική επιλογή ήταν η ευρωπαϊκή προοπτική της Κύπρου. Καταξιώνεται σήμερα με την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αυτή η καταξίωση συνεχίζεται σε ένα νέο επίπεδο, καθώς η Κύπρος θα συνεχίζει χρόνο με το χρόνο να εμπεδώνει τον ευρωπαϊκό της προσανατολισμό ως κράτος-μέλος της Ένωσης. Η σημερινή νέα αφετηρία μπορεί να θέσει σε κίνηση πολιτικές και εξελίξεις που θα σηματοδοτήσουν μία νέα εποχή στο νησί.

Ανεξάρτητα απ' αυτήν τη διπλή στρατηγική, χαράξαμε και μία νέα στρατηγική στις σχέσεις μας με την Τουρκία -και αυτό φάνηκε στο Ελσίνκι- με ειλικρίνεια, με στόχους ξεκάθαρους, αλλά επίσης και με καθαρές προϋποθέσεις. Μια πολιτική που έχει για άξονά της τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της Τουρκίας, ενθαρρύνοντάς την για συνεννόηση και συνεργασία, επιμένοντας στο σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου, στηρίζοντας πολιτικές και πολιτικές δυνάμεις που υιοθετούν την ανάγκη για αλλαγές και προσαρμογές στη γείτονα χώρα, στηρίζοντας αλλαγές που προϋποθέτουν μια μεταστροφή της τουρκικής πολιτικής απέναντί μας, από επιθετική πολιτική σε μια πολιτική συνεργασίας.

Θυμάμαι ότι πριν από μερικά χρόνια εδώ, στην Αίθουσα, είχαν γίνει συζητήσεις για ποιο λόγο θέλουμε εμείς να στηρίξουμε τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της Τουρκίας. Πιστεύω ότι η Κοπεγχάγη -η απόφαση σε σχέση με την Τουρκία, οι συζητήσεις που έγιναν για την Τουρκία- δίνει μια ξεκάθαρη απάντηση.

Αυτό το οποίο άλλοτε η τουρκική ηγεσία παρουσίαζε ως αποδοχή μιας εξέλιξης -θα έλεγα σχεδόν υπεροπτικά- ήταν κύριο αίτημά της σε όλη αυτήν την περίοδο. Σε όλη αυτήν την περίοδο επιδίωξε να ενταχθεί πιο γρήγορα στην Ένωση, να δεθεί πιο γρήγορα με την Ένωση, να συζητήσει προϋποθέσεις για την ένταξη της στην Ένωση. Αποδέχθηκε την ευρωπαϊκή προοπτική.

Αν διαβάσουμε τι γράφει ο Τύπος στην Τουρκία και ποιες είναι οι αντιδράσεις, μπορούμε να πούμε ότι η πλειοψηφία του κόσμου στην Τουρκία αποδέχεται και αυτήν την ευρωπαϊκή προοπτική και είναι πρόθυμη να δεχθεί λύσεις και μια πορεία η οποία ανταποκρίνεται στις ανάγκες αυτής της προοπτικής.

Με αυτές τις τρεις στρατηγικές πετύχαμε μια μεγάλη αλλαγή σε σχέση με το 1994. Το 1994 η Ελλάδα βρισκόταν στο περιθώριο της Ευρώπης. Η Κύπρος δεν είχε επιλέξει ακόμη τον ευρωπαϊκό δρόμο. Η Τουρκία δεν είχε τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό στις προτεραιότητές της. Σε εκείνο το πλαίσιο, το πολιτικό πρόβλημα δεν είχε πιθανότητες επίλυσης.

Σήμερα έχουν αλλάξει τόσα. Η Ελλάδα είναι στο σκληρό πυρήνα της Ένωσης. Η Κύπρος γίνεται μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Τουρκία έχει αναγάγει την εισοδό της στην Ένωση σε πρώτη προτεραιότητα της πολιτικής της. Αυτό είναι το νέο πλαίσιο.

Μέσα σ' αυτό το νέο πλαίσιο που δημιουργήσαμε εμείς –με το εμείς, εννοώ ολόκληρο τον ελληνικό λαό– ωριμάζουμε την εθνική στρατηγική μας και είναι ωφελημένοι όλοι. Μέσα στο νέο πλαίσιο –και αυτό είναι ένα μεγάλο και σημαντικό αποτέλεσμα– δεν μπόρεσε να κρατηθεί η θέση της άλλης πλευράς, ότι δηλαδή η λύση δόθηκε με την εισβολή του 1974.

Σήμερα αυτή η άποψη φαίνεται πολύ μακρινή. Και όμως ήταν η άποψη που υποστήριζε η τουρκική πολιτική ηγεσία ακόμα και μέχρι τις τουρκικές εκλογές του Νοεμβρίου. Αυτή η άποψη, που τορπίλισε κάθε διάλογο, δεν είναι πλέον συμβατή με την νέα πραγματικότητα.

Θέσαμε φραγμό στην επίμονη επιδίωξη της άλλης πλευράς να αναγνωριστούν από τη διεθνή κοινότητα, δηλαδή από τα κράτη-μέλη του Ο.Η.Ε., τα τετελεσμένα της εισβολής και της κατοχής. Όταν έγινε ορατό το νέο πλαίσιο το οποίο εμείς οικοδομήσαμε για να εντάξουμε το πολιτικό πρόβλημα, ο Ο.Η.Ε. ξεκίνησε μια σειρά επαφών και έδωσε το έναυσμα για έναν ολόκληρο χρόνο διαπραγματεύσεων με τους κυρίους Κληρίδη και Ντενκτάς. Μετατρέψαμε έτσι αυτό που φαινόταν ως ένα εθνικό αδιέξοδο, αυτό που φαινόταν μια συνεχιζόμενη απειλή, σε μια δυναμική διαδικασία μεταξύ των εμπλεκόμενων πλευρών για υπέρβαση αυτού του αδιεξόδου και επίλυση του.

Στο τέλος της διαδικασίας ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών παρουσίασε ένα σχέδιο λύσης. Το σχέδιο λύσης υιοθετή ένα σημαντικό τμήμα των προτάσεων που αποφάσισε ομόφωνα το Εθνικό Συμβούλιο της Κύπρου το 1989. Θυμίζω επιγραμματικά: Ομοσπονδιακό σύστημα με δίκαιες εδαφικές διευθετήσεις, νομοθετική εξουσία με Άνω και Κάτω Βουλή, περιφερειακές κυβερνήσεις με εκτεταμένη νομοθετική, διοικητική και δικαστική αρμοδιότητα. Και βεβαίως το σχέδιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών αποδέχεται την πάγια θέση για τη συνέχεια του κυπριακού κράτους και για μία κυριαρχία σε ένα ενιαίο κράτος.

Το Εθνικό Συμβούλιο της Κύπρου δέχθηκε το σχέδιο του Γενικού Γραμματέα ως βάση εποικοδομητικής διαπραγμάτευσης και παρουσίασε τις προτάσεις του. Η τουρκοκυπριακή κοινότητα, μετά από καθυστερήσεις και παλινωδίες που την εξέθεσαν, έστειλε τελικά και αυτή τις προτάσεις της. Ισχνές προτάσεις, σε σχέση με αυτές που υπέβαλε η Κύπρος. Η Τουρκία και η τουρκοκυπριακή πλευρά δεν θέλησαν να δώσουν συνέχεια, έστω και σ' αυτές τις ισχνές προτάσεις. Αρνήθηκαν να απαντήσουν και στις νέες σκέψεις του Γενικού Γραμματέα. Ακολούθησαν μια τακτική αντικρουόμενων τοποθετήσεων. Είτε απορρίπτον τις νέες προτάσεις του Γενικού Γραμματέα είτε δηλώνουν ότι θα υπάρξει διαπραγμάτευση. Ελπίζουμε τόσο η τουρκοκυπριακή όσο και η τουρκική πλευρά να συμβάλουν εποικοδομητικά το ταχύτερο δυνατόν σε λύση. Άλλωστε, αν η Τουρκία θέλει να προχωρήσει τη δική της υποψηφιότητα, πρέπει να αντιμετωπίσει μαζί με τα άλλα προβλήματα που έχουν καθοριστεί τόσο στο Ελσίνκι όσο και στη συμφωνία για την προώθηση της ένταξης της Τουρκίας. Σε όλα αυτά τα ζητήματα και στο Κυπριακό πρέπει να απαντήσει με θετικό τρόπο.

Η Ελλάδα και η Κύπρος δεχθήκαμε το σχέδιο λύσης όχι ως λύση, αλλά ως βάση εποικοδομητικής διαπραγμάτευσης, για να πετύχουμε το στόχο μιας δίκαιης, βιώσιμης και λειτουργικής λύσης. Υπάρχουν ορισμένοι που ισχυρίζονται ότι έπρεπε να απορρίψουμε πάραυτα το σχέδιο. Μια δική μας άρνηση για διαπραγματεύσεις θα ισοδυναμούσε με την υπονόμευση της συνολικής στρατηγικής μας. Θα οδηγούσε σε ραγδαία επιδείνωση, αποδυνάμωση και απόρριψη της πάγιας δικής μας θέσης ότι υπάρχει ένα πρόβλημα, το οποίο εμείς θέλουμε να λύσουμε. Αυτή η άμεση απόρριψη θα σήμαινε καθολική ανατροπή της εθνικής στρατηγικής μας.

Προτείνει κανείς μια τέτοια καθολική ανατροπή; Είναι κανείς βέβαιος ότι θα έρθει η λύση σε δέκα ή σε είκοσι χρόνια; Η λύση δεν θα έρθει σε δέκα ή είκοσι χρόνια, όταν έχει ήδη καθυστερήσει για τριάντα χρόνια.

Όλα τα προβλήματα έχουν ένα συγκεκριμένο ιστορικό χρόνο, μέσα στον οποίο είτε λύνονται είτε τα τετελεσμένα αναγνωρίζονται από τη διεθνή κοινότητα και μ' αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται νέοι κίνδυνοι. Τα επόμενα δέκα –είκοσι χρόνια δεν θα μετράνε από τώρα. Θα προστεθούν στα τριάντα χρόνια της

κατοχής, της επιδίωξης νομιμοποίησης, στα τριάντα χρόνια των τετελεσμένων και της αδυναμίας μας να ανατραπεί η κατάσταση. Τα επόμενα χρόνια θα έχουν αρνητικό πρόσημο. Η ιστορία δεν περιμένει για πάντα.

Κυρίες και κύριοι, η νέα γενιά δεν έζησε την εισβολή, δεν κλήθηκε σε επιστράτευση, δεν αισθάνθηκε το πλήγμα της κατοχής και δεν έχει τα δικά μας τραύματα, που ζήσαμε από κοντά αυτά τα γεγονότα. Όμως σ' αυτήν τη γενιά και τις γενιές, που τώρα είναι σε νεαρή ηλικία, που δεν έχουν ζήσει όλα αυτά τα γεγονότα, σ' αυτούς οφείλουμε την επίλυση.

Οφείλουμε την επίλυση στους νέους και στις νέες μας! Εάν εμείς δεν αφιερώσουμε όλες τις δυνάμεις μας για την επίλυση, τότε η νέα γενιά θα αντιμετωπίζει τις συνέπειες της δικής μας ολιγωρίας και των δικών μας λαθών, τους κινδύνους μιας νέας αναμέτρησης, το αυξανόμενο βάρος των στρατιωτικών δαπανών με τους δραστικούς περιορισμούς που συνεπάγονται για την κοινωνική πολιτική, για την παιδεία, για την υγεία, για την ανάπτυξη της χώρας ακριβώς έτσι, όπως εμείς είχαμε να διαχειριστούμε τα λάθη προηγούμενων γενιών.

Εμείς, λοιπόν, έχουμε χρέος να κάνουμε τη διαφορά, να είμαστε πιο προσεκτικοί, πιο υπεύθυνοι, πιο αποτελεσματικοί. Τώρα κι όχι αύριο να εργαζόμαστε, για να επουλώσουμε πλήρως την πληγή, να μην ανοίξει αυτή η πληγή στο μέλλον. Η ιστορία της Ελλάδας δεν μπορεί να είναι ένας ιμάντας μετακύλησης λαθών.

Σήμερα οι εξελίξεις στο Κυπριακό, η κατάργηση της πράσινης γραμμής είναι συμφέρον και των δυο πλευρών. Η πράσινη γραμμή στη Λευκωσία χωρίζει την Άγκυρα από τις Βρυξέλλες, χωρίζει ακόμα τους Τουρκοκύπριους από ένα μέλλον ευημερίας και ανάπτυξης.

Όμως η ένταξη δεν περιορίζεται μόνο σε οικονομικά οφέλη για την Κύπρο. Πρέπει να αντιληφθούμε την ισχυρή και καταλυτική επενέργεια της ένταξης στην πραγματικότητα μιας ενιαίας Κύπρου, να αντιληφθούμε ότι η ένταξη είναι ένα απαραίτητο και καταλυτικό τμήμα της λύσης. Η ένταξη εγγυάται την ασφάλεια και τα δικαιώματα όλων των πολιτών της ενιαίας Κύπρου, Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.

Μέσα στην Ένωση η Κύπρος μπορεί να ζήσει ενιαία. Η διάλυση του κοινοτικού κεκτημένου σε όλη την Κύπρο και σε κάθε λειτουργία της δημόσιας ζωής δημιουργεί καλύτερες συνθήκες για την ειρηνική συμβίωση των δυο κοινοτήτων. Η ένταξη οικοδομεί ένα νέο πλαίσιο συμβίωσης, που όμοιο του δεν είχαν οι δυο κοινότητες σε καμία προηγούμενη ιστορική στιγμή. Αυτή είναι η αλήθεια!

Η ιδιότητα του κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνει στην ενιαία Κύπρο τη δύναμη να γίνει η ίδια εγγυήτρια του εαυτού της, εγγυήτρια για την εύρυθμη λειτουργία των θεσμών, για την ομαλή και ελπιδοφόρο πορεία της στο μέλλον. Πριν την ένταξη κάθε λύση αναζητούσε κοινό πλαίσιο συνύπαρξης. Μετά την ένταξη υπάρχει το πλαίσιο συνύπαρξης. Κι αυτό το πλαίσιο συνύπαρξης αναζητά τη λύση!

Αυτή είναι η μεγάλη αντιστροφή των όρων του προβλήματος, που ευνοεί και την τελική του επίλυση, που ευνοεί και στη συνέχεια το διαρκή μετασχηματισμό της επίλυσης μέσα στο χρόνο επ' ωφελεία και των δυο πληθυσμών των κοινοτήτων.

Γι' αυτό και πάνω σ' αυτήν τη μείζονος σημασίας εθνική υπόθεση, που τραυμάτισε τον Ελληνισμό για πενήντα χρόνια, εμείς στεκόμαστε ξεκάθαρα και με παρησία. Ναι, έχουν ωριμάσει οι συνθήκες για να ξεπεραστεί η τελευταία θλιβερή εκκρεμότητα στην Ευρώπη, μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου. Γι' αυτό έχουμε τώρα μια σημαντική ευκαιρία και υποχρέωση. Εποικοδομητική διαπραγμάτευση για την επίτευξη μιας βιώσιμης, δίκαιης και λειτουργικής λύσης. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι θα δεχθούμε οποιαδήποτε λύση.

Έχουμε συμφωνήσει με τη Λευκωσία τη στρατηγική μας για τη διαπραγμάτευση και είμαστε αισιόδοξοι ότι θα πετύχουμε. Θα πάρουμε τις αποφάσεις μας, όπως το είχαμε δηλώσει εδώ, όταν επισκέφθηκε την Αθήνα ο Πρόεδρος Κληρίδης, σταθμίζοντας το συνολικό αποτέλεσμα και έχοντας ως γνώμονα το σεβασμό της λύσης από αυτούς που αύριο καλούνται να την εφαρμόσουν και να τη ζήσουν. Οι αποφάσεις αυτές θα κριθούν από τον κυπριακό λαό, γιατί ο κυπριακός λαός πρέπει να έχει και

έχει τον τελευταίο λόγο.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με αυτά τα δεδομένα η Ελλάδα αναλαμβάνει σε δύο εβδομάδες την Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πρώτη προτεραιότητα της Ελληνικής Προεδρίας είναι να συμβάλουμε καθοριστικά και να δράσουμε έγκαιρα και αποτελεσματικά, ώστε να μην υπάρχει η παραμικρή εμπλοκή στη διεύρυνση. Να εργαστούμε για τη μεγάλη Ευρώπη των είκοσι πέντε, την Ευρώπη της ειρήνης και της συνεργασίας.

Επικυρώθηκε στην Κοπεγχάγη η διεύρυνση. Μένουν όμως πολλοί σταθμοί ακόμα, ώστε να ολοκληρωθεί η διεύρυνση την 1η Μαΐου του 2004, όταν οι δέκα χώρες θα είναι επίσημα μέλη της Ένωσης. Ως τότε η Ευρωπαϊκή Ένωση θα παρακολουθεί την εξέλιξη στις δέκα νέες χώρες, σε ό,τι αφορά την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου. Θα υπάρξουν και ενδιάμεσες εκθέσεις. Θα πρέπει να ολοκληρωθούν, τέλος, οι επικυρώσεις της διεύρυνσης από τα Εθνικά Κοινοβούλια.

Το μεγάλο εγχείρημα της διεύρυνσης δεν είναι μόνο η προώθηση ενός οράματος, για το πώς θέλουμε την Ευρώπη και για μια ενιαία Ευρώπη. Συνδέεται άμεσα με τα δικά μας οικονομικά και εθνικά συμφέροντα.

Τα εθνικά συμφέροντα είναι φανερό ότι έχουν σχέση με την Κύπρο. Έχουν όμως σχέση και με τα δέκα νέα κράτη, αφού η είσοδος τους στην Ένωση διαμορφώνει προϋποθέσεις ειρήνης, συνεργασίας και ευημερίας στο βορρά της χώρας μας. Εκεί που παλιά ήταν το Σιδηρούν Παραπέτασμα, εκεί όπου παλιά ήταν η διαχωριστική γραμμή –ο χώρος με τον οποίο η Ελλάδα δεν μπορούσε να έχει σχέσεις- τώρα δημιουργείται ένας χώρος φιλικός. Έχουμε ήδη παρουσία, άρα θα μπορούμε πολύ περισσότερο να αναπτύξουμε τις σχέσεις μας. Και είναι νέες προοπτικές αυτές και για οικονομική και για πολιτική συνεργασία.

Σε ό,τι αφορά την ελληνική προεδρία, ο πρώτος και ο κύριος σταθμός είναι η υπογραφή της πράξης προσχώρησης των δέκα στις 16 Απριλίου εδώ στην Αθήνα.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Πρωθυπουργού)

Θα μου δώσετε λίγο χρόνο, κύριε Πρόεδρε.

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) :** Έχετε πέντε λεπτά.

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΗΜΙΤΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης):**

Όχι πέντε λεπτά. Θα μου δώσετε ακόμα δέκα λεπτά.

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) :** Θα υπάρχει ανάλογη ανοχή και στους άλλους ομιλητές.

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΗΜΙΤΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης):**

Βεβαίως, δεν έχω αντίρρηση.

Κυρίες και κύριοι, οι κοινωνίες, οι λαοί, όλοι οφείλουμε να απαντήσουμε σε μία μερίζονα πρόκληση. Η μερίζον αυτή πρόκληση είναι η αντιμετώπιση της ύφεσης, των χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης και της ανεργίας, που υπάρχει σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Δεν υπάρχουν στην Ελλάδα στον ίδιο βαθμό. Ζούμε, όμως, μία επώδυνη περίοδο ευρωπαϊκής ύφεσης, η οποία έχει και αντίκτυπο στη χώρα μας. Γι' αυτό, θέλουμε να πάρουμε αποφασιστικά μέτρα για την προώθηση της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Η δεύτερη, λοιπόν, προτεραιότητα, μετά τη διεύρυνση είναι η προώθηση συγκεκριμένων δράσεων και αποφάσεων που συνδέονται με την αναδιάρθρωση και τον ταχύ εκσυγχρονισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας. Αυτός ο στόχος περνάει από την εφαρμογή των αποφάσεων της Λισαβόνας. Τι θέλουμε; Θέλουμε η ευρωπαϊκή οικονομία να γίνει πιο ανταγωνιστική.

Ιδιαίτερα εμείς στην Ελλάδα, μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, θέλουμε να προωθήσουμε την κοινωνική συνοχή, τις πολιτικές πύλους απασχόλησης, γιατί εμείς μέσα στις πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είμαστε μία από εκείνες, οι οποίες στηρίζουν ενεργά ένα διαφορετικό χαρακτήρα της Ένωσης από εκείνον μίας ανταγωνιστικής αγοράς, η οποία όμως δεν δίνει σημασία ή δεν προσέχει τις κοινωνικές πλευρές.

Θέλουμε, λοιπόν, να αναδείξουμε ιδιαίτερα αυτήν την κοινωνική πλευρά, ταυτόχρονα, βέβαια, με την αναθέρμανση της ευρωπαϊκής οικονομίας. Γι' αυτό, στη Σύνοδο Κορυφής των Βρυξελλών το Μάρτιο, θα συζητήσουμε όλα τα προβλήματα

που τέθηκαν στα δύο εαρινά συμβούλια -αφού έχει γίνει μία σχετική προεργασία- για να φθάσουμε σε μία σειρά από θέματα και σε συγκεκριμένες αποφάσεις. Αυτά όσον αφορά στη δεύτερη προτεραιότητα.

Όσον αφορά στην τρίτη προτεραιότητα, θα ήθελα να πω ότι όλοι γνωρίζετε το θέμα της μετανάστευσης. Είναι ένα θέμα το οποίο είναι πρωτόγνωρο για τη δική μας γενιά και παίζει και σημαντικό ρόλο για τη χώρα μας. Η λαθρομετανάστευση αποτελεί για εμάς και για τους ευρωπαϊκούς λαούς ένα μεγάλο πρόβλημα, γιατί πρέπει να αντιμετωπίσουμε τόσο την κοινωνική ένταξη αυτών που έρχονται –δεν μπορούμε να τους αποκλείουμε και να τους έχουμε στο περιθώριο- όσο όμως και να δούμε τις αντοχές κάθε χώρας, κάθε λαού και κάθε οικονομίας και να ρυθμίσουμε ανάλογα και αποτελεσματικά το πώς θα βρούμε τη σωστή ισορροπία.

Πρέπει, λοιπόν, να ολοκληρώσουμε την πολιτική ασύλου, να διευρύνουμε τις συμφωνίες επανεισδοχής ή επαναπροώθησης, να καταπολεμήσουμε αποτελεσματικά τη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων, να ενισχύσουμε τα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης και να υπάρχει κοινή διαχείριση. Αυτή είναι η τρίτη προτεραιότητα της Ελληνικής Προεδρίας με επίκεντρο τις πολιτικές μετανάστευσης και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς της.

Η τέταρτη προτεραιότητα της Ελληνικής Προεδρίας αφορά στην προώθηση των αλλαγών για την αποτελεσματική δημοκρατική διακυβέρνηση της Ευρώπης του 2004. Έχουμε τώρα –ή θα έχουμε- είκοσι πέντε μέλη, εκ των οποίων δέκα νέα μέλη. Η δομή η οποία υπάρχει είναι φανερό ότι δεν επαρκεί. Γι' αυτό, βρίσκονται σε εξέλιξη οι εργασίες της Συντακτικής Συνέλευσης για το μέλλον της Ευρώπης.

Στην Κοπεγχάγη, το Συμβούλιο Κορυφής αποφάσισε ότι η Συντακτική Συνέλευση πρέπει να τελειώσει τις εργασίες της πριν από τη Σύνοδο Κορυφής στη Θεσσαλονίκη τον Ιούνιο. Η Ελλάδα θα έχει –σύμφωνα με την Κοπεγχάγη- να ασχοληθεί δύο φορές με το μέλλον της Ευρώπης, το Μάρτιο για να εξετάσει τα θεσμικά ζητήματα και να δώσει οδηγίες στη Συντακτική Συνέλευση και τον Ιούνιο –με βάση την έκθεση της Συντακτικής Συνέλευσης- να εξετάσει τα προβλήματα και να δώσει γνώμη και πρώτα συμπεράσματα.

Στόχος της Ελληνικής Προεδρίας είναι να προωθήσουμε αυτό το εγχείρημα, γιατί δεν θέλουμε ούτε η Ελλάδα ούτε οι άλλες μικρές χώρες να είναι παρατηρητές των εξελίξεων. Τώρα «παίζεται» η επόμενη δομή της Ένωσης και το μέλλον της.

Και σ' αυτό πρέπει να έχουμε γνώμη εμείς και οι άλλες χώρες, οι οποίες είναι όπως εμείς, στο ίδιο μέγεθος, με τις ίδιες δυνατότητες. Ταυτόχρονα πρέπει να έχουμε γνώμη για να μπορέσουμε, όπως είπα πριν, να προωθήσουμε κοινωνική συνοχή, πραγματική σύγκλιση, κοινωνικούς σκοπούς, πέρα από τους στενά οικονομικούς ή μόνο γενικά πολιτικούς.

Η πέμπτη προτεραιότητα της Προεδρίας μας αφορά την ενδυνάμωση της διεθνούς θέσης της Ένωσης, την κατοχύρωση της ασφάλειας της Ευρώπης και τη συμβολή στην παγκόσμια ειρήνη.

Αυτή η προτεραιότητα σχετίζεται με την προσπάθεια, η Ένωση να διαμορφώσει μια εξωτερική πολιτική και μια πολιτική άμυνας και αυτή η προσπάθεια θα είναι εντατική το επόμενο εξάμηνο.

Εμάς μας αφορούν και μας ενδιαφέρουν κυρίως τα Βαλκάνια, αλλά θέλουμε να φροντίσουμε για τη στενότερη σύνδεση των Βαλκανίων, αλλά και για να αναπτύξουμε τις σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με άλλες χώρες.

Στη διάρκεια της Προεδρίας μας προβλέπεται, πέρα από μια συνάντηση με τις χώρες της Βαλκανικής, το Ζάγκρεμπ 2, η συνάντηση –και όλα αυτά πρέπει να τα οργανώσουμε εμείς- της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη Ρωσία, με τις χώρες της Αφρικής, με την Ιαπωνία, με τον Καναδά και τέλος με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Πρέπει τέλος, όπως είπα πριν, να συνεχίσουμε την πολιτική ασφάλειας και άμυνας. Ίσως χρειαστεί να διαχειριστούμε μια εμπλοκή στο Ιράκ που ενδέχεται να έχει πολλαπλές οικονομικές και πολιτικές συνέπειες και πρέπει να είμαστε σε ετοιμότητα.

Όλες αυτές οι πέντε προτεραιότητες, κυρίες και κύριοι συνά-

δελφοί, συνθέτουν τον κεντρικό στόχο της Ελληνικής Προεδρίας για μια Ευρώπη της ασφάλειας, της ειρήνης, της κοινωνικής συνοχής, της ανάπτυξης και της συνεργασίας. Θα εργαστούμε γι' αυτόν τον στόχο, γιατί η δημιουργία αυτής της Ευρώπης είναι καθοριστική και για το μέλλον της Ένωσης και για το μέλλον της χώρας, αλλά και για το μέλλον κάθε κράτους-μέλους.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι πρέπει όλοι μαζί να δώσουμε ιδιαίτερη προσοχή σ' αυτό το εξάμηνο στην παρουσία μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση για να περάσουμε τα μηνύματά μας, αλλά ταυτόχρονα να δείξουμε δρόμους, να βοηθήσουμε σε πολιτικές οι οποίες θα εξασφαλίσουν σε μας καλύτερες προοπτικές.

Κυρίες και κύριοι, ό,τι συμβαίνει στην Κύπρο αντηχεί στην καρδιά της Ελλάδας και του Ελληνισμού. Το ενδιαφέρον μας για την Κύπρο διασφαλίζει ταυτόχρονα τα συμφέροντα και την ασφάλεια του ελληνικού λαού, σήμερα και σε βάθος χρόνου. Είναι μέσα στις δυνατότητες του Ελληνισμού σήμερα να διαμορφώσουμε ένα ελπιδοφόρο μέλλον για την Κύπρο και την Ελλάδα. Είναι μέσα στη λογική ενός Ελληνισμού που ακτινοβολεί αξίες, δουλεύει για την ειρήνη, τη συνεργασία και την προκοπή τη δική του, των φίλων του, των γειτόνων του.

Σ' αυτήν την κρίσιμη ιστορική φάση πρέπει όλοι οι Έλληνες να βαδίζουμε ενωμένοι, γιατί ενωμένοι μπορούμε περισσότερα. Πρέπει να εδραιώσουμε όλοι με τη συμβολή μας τη νέα εθνική αυτοπεποίθηση στη χώρα. Μπορούμε και πρέπει να έχουμε μια θέληση κοινή, ισχυρή, ανεπηρέαστη από κομματικές και προσωπικές σκοπιμότητες. Αυτό ενισχύει τη θέση της χώρας. Θα αγγίξουμε το μέγιστο δυνατό των δυνατοτήτων μας, αν βαδίσουμε το δρόμο της ομοψυχίας και της ενότητας.

Μέχρι τώρα έχουμε δείξει ότι υπάρχει κοινή θέληση των περισσοτέρων. Αυτό είναι ένα πολύτιμο κεφάλαιο. Πρέπει να το διαφυλάξουμε και να προωθήσουμε τη στρατηγική μας που καθιερώνει τα εθνικά μας συμφέροντα, που καθιερώνει την ειρήνη και τη σταθερότητα στην περιοχή, που υπόσχεται μια Ελλάδα απαλλαγμένη από λάθη και βάρη του παρελθόντος.

Αυτό είναι το χρέος μας. Η Ελλάδα μπορεί να σταθεί και θα σταθεί στο ύψος των περιστάσεων.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης):** Η Πρόεδρος του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, κ. Αλέκα Παπαρήγα, έχει το λόγο.

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κ. Κ. Ε.):** Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, πριν από λίγες ημέρες βρεθήκαμε σε δύσκολη πραγματικά θέση, όταν διαπιστώσαμε ότι ο Πρωθυπουργός επέλεξε να γίνει σήμερα η συζήτηση, δηλαδή εκτός των ορίων του Κανονισμού της Βουλής και μετά τη Σύνοδο της Κοπεγχάγης. Βεβαίως, δόθηκε εξήγηση και αιτιολογία, που αφορούσε το φόρτο των υποχρεώσεων. Παρ' όλα αυτά θεωρούμε ότι η Κυβέρνηση έπρεπε να έχει την ευαισθησία, για να γίνει η συζήτηση εντός των ορίων του Κανονισμού και πριν από την Κοπεγχάγη, ανεξαρτήτως αν θα ήταν διατεθειμένη η Κυβέρνηση να πάρει υπόψη αυτά, που θα λέγονταν από το Βήμα της Βουλής. Ελπίζουμε πάντως ότι η παρέκκλιση, που έγινε αυτήν τη φορά, να μην αποτελέσει προηγούμενο για επόμενες. Τουλάχιστον εμείς δεν πρόκειται να συγκατατεθούμε.

Κύριε Πρωθυπουργέ, η ομιλία σας μου άφησε τη γεύση ενός πνεύματος έπαρσης και αλαζονείας, ότι η ελληνική Κυβέρνηση ήταν το κέντρο ή ανάμεσα στα βασικά κέντρα που έπαιρναν πρωτοβουλίες για τη θετική, όπως εσείς λέτε, εξέλιξη γύρω από το Κυπριακό.

Η Ελλάδα ξέρουμε πολύ καλά ότι δεν είναι κέντρο. Έπαιξε βέβαια η ελληνική Κυβέρνηση ρόλο εργαλείου, αλλά όχι του κέντρου.

Με την ευκαιρία θα ήθελα να προσθέσω και κάτι άλλο γύρω από την ομιλία σας. Μου έκανε εντύπωση ότι για δεύτερη φορά –και δεν είναι μόνο η δεύτερη φορά, αλλά και το ότι έγινε μέσα σε λίγες μέρες- χρησιμοποιήσατε αυτόν τον εντελώς πια ξεπερασμένο όρο του «σδιηρούν παραπετάσματα».

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης):** Συνώνυμ, κυρία

Παπαρήγα.

Κύριοι συνάδελφοι, σας παρακαλώ να καθίσετε στις θέσεις σας.

Συνεχίστε, κυρία Παπαρήγα.

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κ. Κ. Ε.):** Ειλικρινά μέσα στη Βουλή δεν έχω ακούσει ούτε τον Πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας ούτε άλλα στελέχη της Νέας Δημοκρατίας, που κάποτε χρησιμοποιούσαν τον όρο αυτό, να τον χρησιμοποιούν και σήμερα. Επιτέλους, όποτε μας συμφέρει είμαστε στο 2002 και όποτε μας συμφέρει είμαστε στο 1949;

Κύριοι Βουλευτές, το Κυπριακό αναμφισβήτητα δεν τελειώνει με την Κοπεγχάγη ούτε με το δημοψήφισμα. Από μία άποψη περνάει, κατά τη γνώμη μας, σε μία δύσκολη και ιδιαίτερος σύνθετη φάση για τους Ελληνοκυπρίους και τους Τουρκοκυπρίους. Εμείς και σε αυτήν τη φάση, αλλά και αύριο θα σταθούμε στο πλευρό τους.

Το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος τοποθετήθηκε για το σχέδιο Κόφι Ανάν, για το Κυπριακό και γενικότερα για τις εξελίξεις έχοντας σαν αφετηρία ορισμένα σταθερά κριτήρια.

Ένα κριτήριο ήταν ότι το Κυπριακό είναι διεθνές πρόβλημα και όχι διμερές ή τετραμερές. Προϋπήρξε του 1974, όμως οξύνθηκε ως αποτέλεσμα εισβολής και κατοχής.

Παίρνουμε σοβαρά υπόψη ότι για το νησί αυτό ενδιαφέρονταν και ενδιαφέρονται και σήμερα ιδιαίτερα οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και η Μεγάλη Βρετανία, δυνάμεις που κάθε άλλο παρά ξεχωρίζουν για την αίσθηση και το σεβασμό του δικαίου.

Η Κύπρος υπήρξε έπαθλο των ισχυρών δυνάμεων τα προηγούμενα χρόνια, τον προηγούμενο αιώνα. Ακόμα και σήμερα ιδιαίτερα οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και η Μεγάλη Βρετανία ενδιαφέρονται για αυτό το νησί. Θέλουν να το έχουν υπό κηδεμονία λόγω του γεωπολιτικού του ρόλου. Σήμερα αυτό αφορά ολόκληρη πια την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το 1992 ο Βρετανός πρεσβευτής στην Ελλάδα δήλωνε ότι «οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, η Μεγάλη Βρετανία και το ΝΑΤΟ απολαμβάνουν πολύπλοκη στρατιωτικής υποστήριξης και διαθέτουν εγκαταστάσεις συλλογής πληροφοριών στην Κύπρο, οι οποίες εξυπηρετούν μόνιμα τα δυτικά συμφέροντα στην Ανατολική Μεσόγειο, στη Μέση Ανατολή και στη Βόρειο Αφρική». Αναμφισβήτητα έπαιρναν και εκείνοι σοβαρά –και εμείς το ίδιο- το γεωπολιτικό ρόλο και την επίδραση της Τουρκίας στο συγκεκριμένο θέμα, που συζητάμε.

Άλλο κριτήριο, που λαμβάνουμε υπόψη, είναι ότι η Ελλάδα αποτελεί εγγυήτρια δύναμη μαζί με την Τουρκία και τη Μεγάλη Βρετανία.

Άλλο κριτήριο επίσης κάθε αντίληψης και πρακτικής, ανεξάρτητα –αν θέλετε- από την τρέχουσα θέση που παίρνει στο σχέδιο Κόφι Ανάν, η οποία έχει ως αφετηρία ότι τα σύνορα του ελληνισμού περιλαμβάνουν και την Κύπρο ή ότι η Κύπρος στο σύνολο –είναι μία παραλλαγή αυτής της άποψης- είναι περίπου μία νομαρχία, ένα ελληνικό παράρτημα. Γι' αυτό άλλωστε εμείς είχαμε επικρίνει τους ελληνικούς λεονταρισμούς, τους κυβερνητικούς λεονταρισμούς περί ενιαίου αμυντικού δόγματος και τα άλλα συναφή.

Γνωρίζουμε πολύ καλά ότι την πρώτη και κύρια ευθύνη για την τελική απόφαση έχουν τα κυπριακά κόμματα, ο κυπριακός λαός, ωστόσο αυτό δεν σημαίνει ότι εμείς ξεφορτωθήκαμε και τις δικές μας ευθύνες να σταθούμε στο πλευρό των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων πολύ περισσότερο που –όπως ήδη υπογραμμίσαμε- η Ελλάδα είναι εγγυήτρια δύναμη. Εκτιμάμε ότι η καλύτερη προσφορά στον κυπριακό λαό, στο σύνολό του, είναι να μην παίξει κανείς το παιχνίδι αυτών που βάζουν το πιστόλι στον κρόταφο. Εμείς μάλιστα δεν περιοριζόμαστε να ενημερώνουμε στο μέτρο των ευθυνών και της αλληλεγγύης τον κυπριακό λαό για την τύχη του, αν περάσει το σχέδιο, αλλά και για τις πολιτικές, στρατιωτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες που συνεπάγεται η ένταξη.

Κατά τη γνώμη μας η επόμενη ημέρα της Κοπεγχάγης περιέχει ορισμένα βασικά στοιχεία: Επισημοποιήθηκε η διχοτόμηση της Κύπρου, με την ένταξη του 62% του νησιού στην Ευρωπαϊκή

κή Ένωση, με χαρακτηριστικό στοιχείο τη χρήση του όρου «Κύπρος» και όχι «Κυπριακή Δημοκρατία». Έτσι νομιμοποιούνται οι συνέπειες και τα αποτελέσματα της εισβολής κατοχής. Σημαντικότατο και αναπόσπαστο στοιχείο του παραπάνω είναι το γεγονός ότι η αντίληψη που υπάρχει, με βάση το σχέδιο Κόφι Ανάν ...

(Θόρυβος στην Αίθουσα)

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) :** Παρακαλώ όσοι θέλετε να συζητήσετε να βγείτε έξω από την Αίθουσα. Οι υπόλοιποι θέλουμε να ακούσουμε την ομιλήτρια.

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε.):** ... είναι ότι το κυπριακό κράτος, η Κυπριακή Δημοκρατία θα είναι ένα κράτος υπό κηδεμονία, πράγμα που δεν αναφέρεται με την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αυτό φαίνεται σε δύο βασικά ζητήματα: Έχει να κάνει με τη δικαστική αρχή –δεν θα μπω σε λεπτομέρειες- όπως και με το θέμα της αποστρατικοποίησης της Κύπρου.

Το σχέδιο «Ανάν», εμείς το θεωρούμε ως σχέδιο διχοτόμησης της Κύπρου, παραμένει σε πλήρη ισχύ και μετά την Κοπεγχάγη και τίθεται νέο τελεσίγραφο αποδοχής του μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου.

Η Κυβέρνηση πανηγύρισε ότι χάρη στις δικές της κεντρικές πρωτοβουλίες και τις προσπάθειές της το κείμενο των συμπερασμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά την ένταξη του τμήματος της Κύπρου, δεν συνοδεύεται από αστερίσκους και προϋποθέσεις. Κατά τη γνώμη μας δεν χρειάζεται να τεθεί κάποιος ιδιαίτερος αστερίσκος ή προϋπόθεση αφού έχει γίνει η ενσωμάτωση των αστερίσκων και των προϋποθέσεων μέσα στο ίδιο το κείμενο των συμπερασμάτων.

Εξάλλου η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα συνηγορούσε στην ένταξη της Κύπρου αν δεν είχε στο χέρι της τη συγκατάθεση τουλάχιστον της ελληνικής Κυβέρνησης γύρω από το σχέδιο Ανάν, αν δεν είχε στο χέρι ότι όποιες αλλαγές και τροποποιήσεις γίνουν δεν θα πειράζουν τη βασική του φιλοσοφία, η οποία προβλέπει διχοτόμηση με τη μορφή συγκαλυμμένης συνομοσπονδίας δύο κυρίαρχων συστατικών κρατών, όπως λέει. Στο πλαίσιο αυτό είναι αμφίβολο, προβληματικό έως και αδύνατο να μπορεί να λειτουργήσει το κοινό κράτος και να ασκήσει κυρίαρχα τις εξουσίες που καθορίζει το κοινό Σύνταγμα ώστε να διασφαλίζεται στην πράξη και όχι στα λόγια, να έχει η Κυπριακή Δημοκρατία μία φωνή διεθνώς, καθώς επίσης να προστατεύει τα σύνορα και την ακεραιότητά της.

Προβλέπεται επίσης, ότι το Σύνταγμα της Κύπρου μπορεί να τροποποιηθεί με χωριστή πλειοψηφία των ψηφοφόρων σε κάθε συστατικό κράτος. Η λογική αυτή διαπερνά και τις προτάσεις που αφορούν την ιθαγένεια, καθώς καθιερώνονται τρεις στην ουσία.

Αναπαράγονται κατά τη γνώμη μας εξ αντικειμένου σε μεγαλύτερη έκταση και βάθος τα όσα χωρίζουν τις δυο κοινότητες ύστερα από τη γνωστή εισβολή.

Συμπερασματικά καθιερώνεται ένα ιδιόμορφο καθεστώς κρατους, μοναδικό στα χρονικά του Διεθνούς Δικαίου, πράγμα το οποίο δεν το αναιρεί το κείμενο συμπερασμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Σύνοδο της Κοπεγχάγης.

Πολλές φορές ο Πρωθυπουργός αλλά και άλλα κόμματα, αλλά και από αυτό το Βήμα, έβαλε ένα ερώτημα: Είναι δυνατόν η μη λύση του Κυπριακού να θεωρείται λύση; Η μη λύση δεν είναι λύση.

Κατά τη γνώμη μας είναι ένα εφεύρημα. Μάλιστα σε κάποιο σημείο της ομιλίας του, ο κύριος Πρωθυπουργός, αν κατάλαβα καλά, χρησιμοποίησε και τη λέξη αδυναμία, μαζί με το ότι η μη λύση δεν είναι λύση. Δεν ξέρω αν υπάρχει κόμμα στην Ελλάδα που υποστηρίζει τη μη λύση και δεν μπορώ να απαντήσω για λογαριασμό αυτού του κόμματος. Εμείς, βάζουμε το εξής ερώτημα, αν και εφόσον αναφέρεται στη θέση του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος αυτή η τοποθέτηση του Πρωθυπουργού. Το αίτημα δηλαδή να γίνουν σεβαστές οι αποφάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών που χρόνια τώρα στόλιζαν τα προγράμματα όλων των ελληνικών κομμάτων και που σήμερα κατά τη γνώμη μας παραμερίζεται, αυτή η θέση να εφαρμοστούν οι αποφάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, όχι με συγκα-

λυμένη συνομοσπονδία, αλλά με ομοσπονδιακό κράτος, είναι θέση μη λύσης; Και μόνο αυτή η τοποθέτηση, αυτό το δίλημμα που αναφέρεται στην Ελλάδα μας δείχνει τον τελεσίγραφικό και υποχρεωτικό χαρακτήρα του σχεδίου Ανάν.

Κατά τη γνώμη μας και με αφορμή το Κυπριακό –και δεν αφορά μόνο το Κυπριακό- πολύ σοβαρότερο και μεγαλύτερο πρόβλημα συνιστά αυτή καθ' αυτή η προπαγάνδα που γίνεται, ότι σήμερα πρέπει να συμμορφώνονται κόμματα και λαοί με τις επιταγές των ισχυρών, ότι σήμερα είναι δογματισμός και αναχρονισμός να επιμένεις στο δίκαιο. Τι σημασία έχει; Το δίκαιο μπορεί να έχει και εκατό χρόνια ζωή. Μια απόφαση σαν το Κυπριακό ή και σαν άλλα ζητήματα, όπως είναι το Παλαιστινιακό μπορεί να έχει τριάντα, σαράντα και πενήντα χρόνια ζωή. Αν είναι δίκαια αξίζει να την υπερασπιστούμε και σήμερα. Γιατί δηλαδή είναι αναχρονισμός και δογματισμός; Ή δεν πάση περιπτώσει να φανεί ποιοι δεν ήθελαν τη λύση με βάση τις αποφάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, γιατί στο πνεύμα είναι πολύ φλου θέμα. Είναι μια προπαγάνδα που κατά τη γνώμη μας κάνει ανάλογη ζημιά με αυτή που κάνουν τα σύγχρονα νευρο-παραλυτικά αέρια που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν για να καταστέλλονται απεργίες διαδηλώσεις και καταλήψεις εργαζομένων. Εμείς την παραίνεση ή το σχέδιο Ανάν, ή το χάος την αποκαλούμε εκβιασμό. Αρνούμαστε να δεχθούμε την επιλογή παραλλαγής της διχοτόμησης σε ό,τι μας αφορά, βεβαίως γιατί δεν είμαστε εμείς που θα αποφασίσουμε. Και δεν θεωρούμε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί εγγύηση για τα δικαιώματα των λαών. Αν ήταν εγγύηση θα είχε ασκήσει ουσιαστική πίεση για τη βελτίωση του σχεδίου Ανάν, αφού στην ουσία το ανέλαβε υπό την κηδεμονία της και αφού το έχει και μέσα στα συμπεράσματά της. Για εμάς υπάρχει μια άλλη πλευρά. Τέτοιου τύπου λύσεις, ένα ιδιόμορφο δηλαδή καθεστώς κράτος αποτελεί προηγούμενα για επόμενες λύσεις ανάλογου τύπου, όπως είχαμε και στο πρόσφατο παρελθόν με περίεργα κράτη να δημιουργούνται. Το πρόβλημα, λοιπόν, δεν αρχίζει και δεν τελειώνει με το Κυπριακό. Απλά το Κυπριακό είναι ο κύκλος μιας αλυσίδας που έχει ξετυλιχθεί και έχει πολλά μέτρα και χιλιόμετρα μπροστά της, τουλάχιστον όσον αφορά τις προθέσεις των Ηνωμένων Πολιτειών και των Ευρωπαίων συνεταιρών τους. Θα ασκήσει επίδραση στο Παλαιστινιακό; Κατά τη γνώμη μας ναι.

Στις αρχές της δεκαετίας του 90 έτσι είχε κλείσει και το Παλαιστινιακό με τη συμφωνία του Οσλο, η οποία στην Ελλάδα πανηγυρίστηκε δεόντως και μάλιστα επιτιμηθήκαμε, γιατί εμείς εκφράσαμε αμφιβολία, για το κατά πόσο το Όσλο θα κατέληγε στη δημιουργία ανεξαρτήτου Παλαιστινιακού κράτους. Τώρα δεξιά και αριστερά καλούνται οι Παλαιστίνιοι να δουν ρεαλιστικά τα πράγματα και πολύ φοβόμαστε ότι αύριο θα ζητηθεί από τους Παλαιστίνιους να δεχθούν το Ισραηλινό σχέδιο που είναι σε διαδικασία τοκετού, σύμφωνα με το οποίο προβλέπεται ένα ψευτοπαλαιστινιακό μικρό κράτος με ισραηλινή περικύκλωση. Θα πουν και σ' αυτούς, σκεφθείτε ρεαλιστικά. Δεν μπορεί αυτά που λέγαμε το 47, '48, '49 στο Όσλο να τα ζητάτε σήμερα. Το ίδιο θα επικαλεστούν. Τα ίδια έγιναν και στις απαρχές διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας.

Αρχικά όλα τα άλλα κόμματα, ΠΑΣΟΚ, Νέα Δημοκρατία, Συνασπισμός, ταύτισαν την πορεία διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας με την αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών. Τα γεγονότα, όμως, που ζήσαμε και ζούμε δεν έχουν καμία σχέση με το γνήσιο αίτημα της αυτοδιάθεσης των λαών με το δικαίωμα πραγματικά ενός λαού να αποφασίζει τον αποχωρισμό του ή την ένταξή του. Είναι μέρος της στρατηγικής εκείνης που εμείς την αποκαλούμε ιμπεριαλιστική για τη ληστεία λαών, χωρών, για την ανακατανομή των αγορών, για τη δημιουργία κρατών μικρών και αδύναμων ώστε να ελέγχονται καλύτερα. Όλα αυτά που ζούμε δεν είναι τίποτε άλλο παρά το δικαίωμα επέμβασης του κεφαλαίου και των όπλων στο εσωτερικό χωρών προς δικό του αποκλειστικό όφελος. Αναμφισβήτητα οι επεμβάσεις ή οι άδικες λύσεις επιβάλλονται με νομιμότητα. Παραδείγματα χάρη, νομιμοποιημένη είναι η απόφαση της Κοπεγχάγης.

Περιβάλλονται με τη νομιμότητα του ΟΗΕ, της Γενικής Συνέλευσης ή του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Περιβάλλονται με τη νομιμότητα των διμερών ή πολυμερών συμφωνιών. Και

ερωτάμε με τις παραστάσεις και την εμπειρία που έχουμε σήμερα. Η νομιμότητα δηλαδή συμβαδίζει πάντα με τη δικαιοσύνη; Μακάρι να συμβάδιζε.

Δεν θα μπορούσαν κατά τη γνώμη μας να βρίσκουν έδαφος τέτοιες αντιλήψεις και πρακτικές στο εσωτερικό χωρών αν δεν υπήρχαν κυβερνήσεις πρόθυμες να συνδράμουν και να στηρίξουν αυτές τις επεμβάσεις, τους εκβιασμούς, εμφανίζοντας μάλιστα τα διάφορα σχέδια των ιμπεριαλιστών ως σωτήρια, ειρηνικά και ως ιστορική ευκαιρία για λύση!

Δείτε τι αντιμετωπίζουμε σήμερα. Οι ΗΠΑ, αν δεν θέλουν, επιθυμούν ή δεν το έχουν βγάλει από το μυαλό τους για τη διχοτόμηση του Ιράκ με τη δημιουργία κουρδικού κράτους. Την ίδια ώρα όμως, χειροκροτούν τις ενέργειες της ηγεσίας της Τουρκίας κατά των Κούρδων που ζουν στα εδάφη της.

Αρχίζουν και βγαίνουν στη δημοσιότητα σχέδια διχοτόμησης μέχρι και της Σαουδικής Αραβίας, του μέχρι πρόσφατα στενού φίλου και συμμάχου των ΗΠΑ. Ακονίζονται μαχαίρια ανάμεσα σε συμμάχους.

Οι νόμοι της αγοράς και οι διάφορες συμφωνίες παραμερίζονται μπροστά στα συμφέροντα του κεφαλαίου. Υπάρχει, λοιπόν, όλη αυτή η περιβάλλουσα συγκεκριμένη ατμόσφαιρα που μας κάνει να είμαστε διπλά ανήσυχι για το πώς θα εξελιχθεί το κυπριακό.

Κατά τη γνώμη μας, η Κυβέρνηση και άλλα κόμματα και όλοι οι ευρωλάγνοι Έλληνες είπαν τρία ψέματα, όσον αφορά το σχέδιο Κόφι Ανάν. Και τα λέμε ψέματα, γιατί ξέρουμε πάρα πολύ καλά ότι ακόμα και σε κατ' ιδίαν συζητήσεις κρίνουν σωστά την πραγματικότητα.

Τι είπαν στον ελληνικό λαό; Πρώτον, ότι η συμφωνία είναι σε κατεύθυνση εφαρμογής των ψηφισμάτων του ΟΗΕ για ενιαία κυριαρχία, ενιαία διεθνή προσωπικότητα. Το δεύτερο ότι υπάρχουν ουσιαστικά περιθώρια μέσω διαπραγμάτευσης να βελτιωθεί. Αποκλείστηκε δηλαδή ο εκβιαστικός χαρακτήρας της λεγόμενης λύσης του κυπριακού και η Κυβέρνηση καμώθηκε ότι δεν είδε τον τελεσιγραφικό χαρακτήρα.

Το τρίτο θέμα αποτέλεσε η διαβεβαίωση ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν προϋποθέτει ύπαρξη πολιτικής λύσης. Στην πραγματικότητα η ένταξη έγινε μοχλός για την τελεσιγραφική επίλυση ενός σχεδίου. Α, παρατάθηκε μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου!

Το τέταρτο επιχείρημα, είναι ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέρει ασφάλεια. Ας υποβάλλω αυτό το ερώτημα, ή ας το σκεφτούμε. Γιατί πρέπει να αισθανόμαστε ότι ο κυπριακός λαός θα είναι ασφαλής σε μια ευρωπαϊκή ένωση που δεν παίρνει καθόλου υπόψη την απαίτηση των λαών για να μη γίνει πόλεμος στο Ιράκ, που κρατάει ίσες αποστάσεις ανάμεσα στους θύτες και στα θύματα στο παλαιστινιακό ζήτημα.

Ο κύριος Πρωθυπουργός μίλησε απ' αυτό το Βήμα και είπε ότι είναι πολύ πιθανόν η ελληνική προεδρία να συμπέσει με την εμπλοκή στο Ιράκ. Δεν είναι εμπλοκή, κύριε Πρωθυπουργέ, είναι πόλεμος. Και ότι θα αντιμετωπίσουμε λέει ως Ελλάδα, ως λαός, κάποιες οικονομικές συνέπειες. Το ξέρουμε. Αυτό είναι μόνο το πρόβλημα; Αν είναι για καλό, να τις υποστούμε. Πού πάμε όμως; Έτσι θα λειτουργήσετε ως Ελληνική Προεδρία; Δηλαδή, μια εμπλοκή στο Ιράκ και να δούμε κάποιες οικονομικές συνέπειες, τις οποίες θα πληρώσει πάλι βεβαίως ο λαός; Εδώ πρόκειται για μείζον ζήτημα, το οποίο ανοίγει ενδεχομένως μια καινούργια σελίδα στην περιοχή μας. Και αν αυτή η σελίδα δεν ανοίξει σ' ένα χρόνο, μπορεί ν' ανοίξει σε δύο, σε τρία χρόνια. Εδώ υπάρχουν στρατηγικοί σχεδιασμοί που μπορεί να μην εκτυλίσσονται μέσα σ' ένα συγκεκριμένο προβλεπόμενο χρονικό διάστημα, αλλά προχωράνε.

Γιατί λοιπόν θα πρέπει ο κυπριακός λαός να αισθάνεται ότι θα έχει την κάλυψη της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Και εδώ έχουμε ένα καινούργιο ζήτημα.

Με τις αποφάσεις των Βρυξελλών, τον Οκτώβρη του 2002, όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση και με τη συμμετοχή-στήριξη της Ελλάδας αποδέχθηκαν τις απαιτήσεις της Συμφωνίας της Άγκυρας, οι ΗΠΑ ελέγχουν όλη την ευρωπαϊκή δράση στις περιοχές που συνορεύουν με την Τουρκία. Έχουν οι ΗΠΑ τον απόλυτο έλεγχο.

Η συμφωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ για τον Ευρωστράτο, αποδεικνύει περίτρανα ότι η δύναμη αυτή είναι ΝΑΤΟϊκό παράρτημα που θα εκτελεί εξ ονόματος της Ευρώπης και για λογαριασμό των ΗΠΑ τις βρώμικες δουλειές που για διάφορους λόγους δεν θέλουν, δεν επιθυμούν να τις εκτελέσουν οι ίδιες. Πώς μπορεί να αισθανόμαστε δηλαδή ασφαλείς;

Θα μου πείτε ότι στη Σύνοδο της Κοπεγχάγης το ακούσαμε κι αυτό. Υψώθηκε το ανάστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι στις Ηνωμένες Πολιτείες με τα γνωστά τηλεφωνήματα Μπους κλπ. Κατ' αρχήν, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναστήμα. Αν ήθελε, μπορούσε να το σηκώσει. Εμείς δεν υποστηρίξαμε ποτέ ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αδύναμη. Το θέμα όμως δεν είναι τι μπορεί, αλλά τι θέλει.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει σοβαρές αντιθέσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά αυτές οι αντιθέσεις δεν αφορούν τα συμφέροντα των λαών της Ευρώπης. Επιπλέον, αυτές οι εικόνες είναι καταδικασμένες να πηγαίνουν μαζί και ιδιαίτερα στα στρατιωτικά θέματα και στα θέματα της άμυνας, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τους λαούς και χτυπάει μαζί, έστω κι αν ο ένας χτυπάει με καμτσίκι και ο άλλος με φτερό. Χτυπάνε όμως μαζί. Οι τελευταίες εξελίξεις με τον Ευρωστράτο αυτά τα πράγματα δείχνουν.

Οι διεθνείς συνθήκες, αλλά και οι όροι της διεύρυνσης είναι διαφορετικοί, χειρότεροι από τους όρους με τους οποίους έγινε η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η ένταξη των περισσότερων άλλων κρατών. Όπως, δηλαδή, και να δει κανείς το ζήτημα, από τη στρατιωτική πλευρά, την πολιτική, την οικονομική πλευρά, δεν μπορεί να αισθάνεται ασφαλής.

Λέμε στον κυπριακό λαό να είναι ασφαλής. Με ποια ευθύνη του το λέμε; Αν ο ίδιος ο κυπριακός λαός αισθάνεται έτσι μέσα από τη δική του εμπειρία, αυτό είναι δικό του θέμα. Όμως, πώς βγαίνει η ελληνική Κυβέρνηση και καθησυχάζει και αποκοιμίζει, αν έλεγε, τους πάντες ότι όλα τα πράγματα βαίνουν καλώς;

Η Ευρωπαϊκή Ένωση κρατάει και αυτή «πιστόλι στον κρόταφο» είτε για οικονομικά συμφέροντα είτε για πολιτικά και για στρατιωτικά συμφέροντα. Τώρα δε με τη διεύρυνση θα αποβάλει ακόμα περισσότερο ορισμένα κεκτημένα που είχαν κατοχυρωθεί κάτω από ορισμένες ανάγκες και σκοπιμότητες.

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να εγγυηθεί μεγαλύτερη ανισότητα δικαιωμάτων, μεγαλύτερη ανισομετρία, μεγαλύτερη ομαδοποίηση, ομάδες και υποομάδες, ηγετικές χώρες και δορυφόρους. Πήραμε μία γεύση απ' όλα αυτά με αυτά που μάθαμε ότι έγιναν στο παρασκήνιο της Κοπεγχάγης. Κατά τη γνώμη μας, λοιπόν, η γενικότερη πορεία δεν προδιαγράφεται θετική. Επομένως, το Κυπριακό θα «σκαλώσει» σε πάρα πολλά γρανάζια και θα συναντήσει πρόσθετες δυσκολίες.

Η Σύνοδος της Κοπεγχάγης αποτελεί ιστορική στιγμή, μόνο που αυτή θα λειτουργήσει στο μέλλον στον έναν ή στον άλλο βαθμό ευεργετικά για τις κυρίαρχες τάξεις των κρατών – μελών και όχι για τους λαούς.

Με την ευκαιρία, θα ήθελα να πω ότι μέρος της ασφάλειας θεωρείται ότι είναι η ευρωπαϊκή δημοκρατία. Δηλαδή, ένα τμήμα της ασφάλειας, αυτό που εννοεί ο Πρωθυπουργός, είναι η δημοκρατία. Μας έκανε εντύπωση -ή δεν μας έκανε εντύπωση αλλά εν πάση περιπτώσει, θέλουμε να το θέσουμε- ότι δεν έγινε καμία κουβέντα. Παραδείγματος χάρη, γίνεται πολλή συζήτηση και μάλιστα ενδιαφέρουσα, για να παρακολουθήσει κανείς όλα τα ρεύματα που υπάρχουν στην Τουρκία για τον εκσυγχρονισμό των οικονομικών δομών της, γιατί αυτό συμφέρει τους επιχειρηματίες. Όμως, υπάρχει το πρόβλημα της καταπίεσης του κουρδικού λαού ή το γεγονός ότι κι εκεί υπήρχαν λευκά κελιά. Επίσης, είναι συνταγματικά απαγορευμένο το Κομμουνιστικό Κόμμα Τουρκίας και καταπατώνται βασικά δημοκρατικά δικαιώματα και του λαού και των Κούρδων.

Όσον αφορά στις νέες χώρες που μπήκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, επιτρέπεται εκεί όλα τα κόμματα να λειτουργούν; Τι γίνεται με τους ρωσικής καταγωγής κατοίκους των χωρών αυτών, οι οποίοι δεν έχουν ίσα πολιτικά δικαιώματα γιατί είναι Ρώσοι; Αυτά θα τα λύσει η Ευρωπαϊκή Ένωση μετά δια της δημοκρατικής επίδρασης και συμπεριφοράς; Γιατί δεν συμπεριλαμβάνονται στους όρους από πριν; Μήπως το ζήτημα της

δημοκρατίας δεν απασχολεί;

Κατά τη γνώμη μας, το ζήτημα της πραγματικής δημοκρατίας δεν απασχολεί, είναι «ψιλά γράμματα» για την Ευρωπαϊκή Ένωση που στήνει νέους μηχανισμούς καταπάτησης πολιτικών δικαιωμάτων και κρατικής καταστολής.

Θέτουμε επίσης ένα άλλο ερώτημα: Τι μεσολάβησε –δεν θα πω ύστερα από είκοσι οκτώ χρόνια- τα τελευταία χρόνια για να αλλάξει η ελληνική Κυβέρνηση τη θέση που είχε για το ποιο είναι το περιεχόμενο της λύσης του Κυπριακού; Στις 22.4.2000 ο Πρωθυπουργός κ. Σημίτης διακήρυξε πως ό,τι αφορά στην Κύπρο, κεντρικός στόχος παραμένει η δίκαιη επίλυση του Κυπριακού με βάση τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. στο πλαίσιο μιας δικαιοδικής, διζωνικής ομοσπονδίας, σε ένα κράτος με ενιαία κυριαρχία και διεθνή προσωπικότητα, χωρίς στρατεύματα κατοχής και πρόσφυγες. Βεβαίως, αυτά τα λέγαμε και τα προσυπογράψαμε όλα τα κόμματα.

Τι μεσολάβησε από το 2000 μέχρι σήμερα που αυτά τα πράγματα πρέπει να διαφοροποιηθούν ή και να αλλάξουν κατά τη δική μας γνώμη; Μήπως δηλαδή αυτή η αλλαγή, η εγκατάλειψη δηλαδή θέσεων δείχνει πολιτική ευελιξία και αντιδογματισμό; Γιατί ακούσαμε και τέτοιες εκδοχές.

Υπάρχει η άλλη πλευρά. Τελικά το Κυπριακό δεν έχει λυθεί και έχει βαλτώσει γιατί είναι αδιάλλακτος ο Ντενκτάς; Καλά ολόκληρη διεθνής κοινότητα η οποία έχει πάρει μέρος επί είκοσι οκτώ χρόνια, για πάρα πολλά χρόνια στην επεξεργασία σωστών ψηφισμάτων για το Κυπριακό που δεν ήταν καθόλου δογματικά ψηφίσματα, δεν μπορούσε να επιβάλει, όχι βεβαίως με στρατιωτικά μέσα, στον Ντενκτάς και στην ηγεσία της Τουρκίας, τη δίκαιη επίλυση του Κυπριακού; Τι ήταν αυτό δηλαδή που εμπόδιζε για να καταλάβουμε;

Η γνώμη μας είναι ότι και αυτοί που υπέγραφαν αυτές τις αποφάσεις, οι Ηνωμένες Πολιτείες, Μεγάλη Βρετανία κλπ., δεν ήθελαν να λυθεί το Κυπριακό. Τότε υπήρχε ένας άλλος διεθνής συσχετισμός δύναμης, υπήρχε αν θέλετε μια άλλη δύναμη του κινήματος που δεν μπορούσε να τους οδηγήσει στο να βγάλουν στα φόρα αυτά που ήθελαν πραγματικά να κάνουν. Υπέγραφαν τα ψηφίσματα αλλά δεν έκαναν τίποτα προκειμένου να γίνει πραγματικότητα.

Και θα ήθελα να κλείσω με ένα πάρα πολύ σοβαρό ζήτημα, που αν θέλετε μη τα φορτώσουμε όλα στο Κυπριακό. Αλλά με αφορμή το Κυπριακό ανακινήθηκε στον τόπο μας.

Και από την πλευρά της Κυβέρνησης, θα έλεγα, ως ένα βαθμό, όχι με πολύ σκληρή γλώσσα αλλά και από την πλευρά της ηγεσίας του Συνασπισμού, εξαπολύθηκε μια ολόκληρη επίθεση εναντίον όλων όσων τολμήσαμε να πούμε ότι το σχέδιο Ανάν δεν βρίσκεται μέσα στα πλαίσια των αποφάσεων του ΟΗΕ και απειλεί την Κύπρο με διχοτόμηση. Κατηγορηθήκαμε ως εθνικιστές και σκοταδιστές και ότι μάλιστα δε βλέπουμε το κοινό συμφέρον των Τουρκοκυπρίων και των Ελληνοκυπρίων.

Μάλιστα επικαλέστηκαν ότι η Μαρξιστική ταξική ανάλυση της πραγματικότητας πρέπει να μας οδηγήσει να δεχθούμε το σχέδιο Ανάν. Εμείς μειδιάσαμε με τέτοιες κατηγορίες. Είναι ο εθνικισμός επικίνδυνος; Υπάρχουν εθνικιστικές τάσεις στην Ελλάδα; Βεβαίως υπάρχουν. Και είναι από τα πιο επικίνδυνα δηλητήρια και πρέπει να είμαστε αδιάλλακτοι πολέμιοί του. Υπάρχουν δυνάμεις στην Ελλάδα που μιλάνε για Κόκκινη Μηλιά, να πάρουμε πίσω την Κωνσταντινούπολη ή ακόμα και να διώξουμε τους Τουρκοκύπριους από την Κύπρο; Υπάρχουν, αυτές οι δυνάμεις είναι γνωστές. Και αν θέλετε τη γνώμη μας, αυτήν την περίοδο μάλλον για λόγους στήριξης της νέας τάξης πραγμάτων κράτησαν σχετικά χαμηλότερους τόνους από ό,τι θα μπορούσε κανείς να περιμένει. Έχω την εντύπωση –δεν ξέρω αν πέφτω έξω- και στην Κύπρο αυτές οι δυνάμεις δεν μπόρεσαν ευτυχώς να εμφανιστούν με δύναμη, με επιρροή. Αλλά κατά τη γνώμη μας αυτές οι εθνικές αντιλήψεις δυναμώνουν και τροφοδοτούνται όταν απάντηση σε αυτές είναι αυτός ο σύγχρονος κοσμοπολιτισμός που δεν έχει καμία σχέση με τον πραγματικό διεθνισμό για να το τοποθετήσουμε και στις μέρες μας και στην εποχή μας. Ο εθνικισμός φουντώνει όταν ενισχύονται οι κοσμοπολίτικες αντιλήψεις και αντίθετα ο κοσμοπολιτισμός αυτοπροβάλλεται και αυτοδικαιολογείται ως απάντηση στον εθνικισμό.

Εμείς το εθνικό ζήτημα το βλέπουμε μέσα σε συγκεκριμένες ταξικές σχέσεις που εμφανίζονται σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο. Πραγματικά πρέπει όλοι να κάνουμε ό,τι μπορούμε, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι να νιώσουν σαν ένας λαός στην Κύπρο, ανεξάρτητα τι παρενέργειες ή τι συνέπειες θα έχει το σχέδιο του Κόφι Ανάν και πρέπει να φροντίσουμε γι' αυτό. Και όσο εξαρτάται από εμάς θα συμβάλουμε. Κατά τη γνώμη μας δε το συγκεκριμένο σχέδιο θα πλήξει και τους δύο λαούς. Εμείς δεν αισθανόμαστε ότι το σχέδιο Κόφι Ανάν είναι περισσότερο φιλοτουρκοκυπριακό ή λιγότερο ελληνοκυπριακό. Και πολύ φοβόμαστε ότι ο τρόπος που θα λειτουργεί αυτό το κράτος αν έτσι λειτουργήσει, θα οξύνει τις όποιες διαιρέσεις υπάρχουν και μπορεί να ενισχύσει τις προκαταλήψεις. Ίσα-ίσα τώρα που η Κύπρος κινδυνεύει να πάει προς την επίσημη διχοτόμηση, πρέπει να γίνει προσπάθεια να προσεγγιστούν οι λαοί, να προσεγγιστούν οι εργαζόμενοι μεταξύ τους ώστε αν θέλετε και από κοινού να μην παραιτηθούν για τον αγώνα για ενιαία και ανεξάρτητη Κύπρο χωρίς ξένα στρατεύματα και στρατό κατοχής.

Κατά τη γνώμη μας όσοι κολλάνε την ταμπέλα του εθνικισμού έτσι εύκολα, τα δικά τους άπλυτα πάνε να κρύψουν. Αυτή είναι η δική μας απάντηση. Εμείς θα μείνουμε στο πλευρό ολόκληρου του κυπριακού λαού, στον κοινό αγώνα κατά της πολιτικής που ασκεί η Ευρωπαϊκή Ένωση και του ΝΑΤΟ, κατά των συνεπειών που θα υπάρξουν για τους λαούς.

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) :** Το λόγο έχει ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολιτεύσεως και Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας κ. Κώστας Καραμανλής.

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας) :** Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κύριε Πρόεδρε της Κυπριακής Βουλής, η απόφαση της Κοπεγχάγης για την ένταξη της Κύπρου και άλλων εννέα κρατών αποτελεί σημαντική θετική πράξη. Οδηγεί στη μεγαλύτερη διεύρυνση της ευρωπαϊκής οικογένειας, γεγονός κομβικής σημασίας για την ιστορία της ηπείρου μας και συνιστά εξέλιξη μείζονος σημασίας στην πολυτάραχη ιστορία της Κύπρου και αναμφίβολα σπουδαία για ολόκληρο τον Ελληνισμό.

Στη θέση που βρέθηκε πριν από είκοσι δύο χρόνια η Ελλάδα, χάρη στη διορατικότητα του Κωνσταντίνου Καραμανλή και την πρωτοποριακή πολιτική της Νέας Δημοκρατίας, σήμερα βρίσκονται άλλα δέκα κράτη και τα καλωσορίζουμε.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)  
Καλωσορίζουμε όλους τους λαούς, καλωσορίζουμε πάνω απ' όλα την Κύπρο και επαναλαμβάνουμε ότι παραμένουμε σταθερά στρατευμένοι στην κοινή προσπάθεια να βρεθεί σύντομα ευρωπαϊκή λύση στο πολιτικό της πρόβλημα. Πιστεύουμε ότι η συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί και πρέπει να σημάνει την κατάρρευση του τελευταίου τείχους του αίσχους, που έχει απομείνει σε ευρωπαϊκό έδαφος.

Συγχαίρουμε θερμά τον κυπριακό λαό και την ηγεσία του, γιατί με τις άοκνες προσπάθειές τους εκπλήρωσαν –παρά τις αντιξοές συνθήκες της εισβολής και της κατοχής- όλους τους όρους και τις προϋποθέσεις για την ένταξη. Θεωρούμε θετικό το γεγονός ότι όλες οι κυβερνήσεις και όλες οι πολιτικές δυνάμεις κινήθηκαν σταθερά στην ίδια κατεύθυνση. Πιστεύουμε ότι όλοι σε αυτήν την Αίθουσα είμαστε παρόντες σε κάθε εθνική προσπάθεια. Εκτιμούμε ότι στην ενταξιακή προσπάθεια της Κυπριακής Δημοκρατίας υπήρξε εντατική δουλειά από όλους: από την Κυβέρνηση, το Υπουργείο Εξωτερικών αλλά και από όλους τους προηγούμενους υπουργούς Εξωτερικών, χωρίς καμία εξαίρεση. Θέλω να εξάρω ακόμα τις προσπάθειες όλων των Ελλήνων Ευρωβουλευτών, που κινήθηκαν με αίσθημα ευθύνης ενωμένοι στον ίδιο δρόμο, όπως επίσης και τη μεγάλη συνεισφορά των διπλωματικών μας υπηρεσιών. Με απλά λόγια, συμβάλατε στην ενταξιακή προσπάθεια της Κύπρου και εσείς, κύριοι της Κυβέρνησης και εμείς όλα τα κόμματα της Αντιπολίτευσης. Αυτή είναι η πραγματικότητα.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)  
Είναι γεγονός ότι η στρατηγική της ένταξης, η στρατηγική που συναποφάσισαν η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας –η κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη- και η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, υιοθετήθηκε και υποστηρίχθηκε από

όλες τις μετέπειτα κυβερνήσεις και στην Ελλάδα και στην Κύπρο, από όλες τις πολιτικές δυνάμεις από το σύνολο του Ελληνισμού. Και θέλω, με τη διαπίστωση αυτή, να υπογραμμίσω για μία ακόμα φορά πόσο σπουδαίο και αποτελεσματικό είναι να διαμορφώνουμε κοινή εθνική στρατηγική και εθνικούς στόχους, που υπηρετούνται με σταθερότητα και συνέπεια από όλους.

Γι' αυτό ακριβώς, αλλά και διότι ακολουθεί μία περίοδος πολλών και σοβαρών αβεβαιοτήτων στην ευρύτερη περιοχή μας, πιστεύω ότι είναι επιτέλους η ώρα να προχωρήσουμε σε θεσμούς και μηχανισμούς, που να ισχυροποιούν την εθνική ομοψυχία και να διασφαλίζουν τη συνένωση δυνάμεων και συνασπισμών σε κοινούς στόχους. Τα διδάγματα της ενταξιακής πολιτικής είναι κοινά για όλους και το παράδειγμα του Εθνικού Συμβουλίου της Κύπρου μπορεί να αποτελέσει το πρότυπό μας.

Σας άκουσα σήμερα και χάρηκα, κύριε Πρωθυπουργέ, να αναφέρεστε στα πόσα μπορούμε να πετύχουμε όλοι μαζί. Ίδού, λοιπόν, πεδίων δόξης λαμπρόν: να προχωρήσετε τάχιστα στη σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θέλω ακόμα –υπογραμμίζοντας τη σημασία της ένταξης των δέκα νέων μελών– να επαναλάβω τη στήριξή μας στην προσεχή ευρωπαϊκή συμμετοχή της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, αλλά και, με την ευκαιρία αυτή, να τονίσω ξανά την ανάγκη κάλυψης της βαλκανικής τρύπας της διεύρυνσης με τη σταδιακή πρόοδο προς την ένταξη όλων των κρατών των Δυτικών Βαλκανίων.

Η Νέα Δημοκρατία, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θεωρεί θετικό και τον προσδιορισμό ημερομηνίας για την εξέταση των προϋποθέσεων έναρξης ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας. Οφείλω, όμως, να επισημάνω τον έντονο προβληματισμό μας –προβληματισμό, που είναι βέβαιο ότι διακατέχει και πολλούς άλλους ευρωπαϊκούς λαούς– κατά πόσον η Τουρκία πράγματι θέλει και κατά πόσον μπορεί να ακολουθήσει τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό. Εμείς πάντως –και πιστεύω ότι εδώ είμαστε ενωμένοι πάλι όλοι οι Έλληνες– θέλουμε μία πραγματικά ευρωπαϊκή Τουρκία, μία Τουρκία αφοσιωμένη σε έργα ειρήνης, ανάπτυξης και προόδου για το λαό της. Μία Τουρκία δημοκρατικά δομημένη, που να σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μία Τουρκία, που να συμπεριφέρεται στους γείτονές της με βάση το Διεθνές Δίκαιο και τη διεθνή νομιμότητα.

Γι' αυτό, πρέπει να είναι σαφές –και σε διεθνές επίπεδο, αλλά και στο εσωτερικό της– ότι ο ευρωπαϊκός βηματισμός της Τουρκίας εξαρτάται πριν απ' όλα από την ίδια την Τουρκία. Μία χώρα, που θέλει να ενταχθεί στην Ευρώπη, δεν μπορεί να συμπεριφέρεται σαν κατοχική δύναμη. Δεν εναρμονίζεται αυτό με τον ευρωπαϊκό νομικό και πολιτικό πολιτισμό. Και βέβαια δεν πρέπει να επιτραπεί στα εξτρεμιστικά στοιχεία της άλλης πλευράς να χρησιμοποιήσουν την ομηρία της Κύπρου σαν πλατφόρμα εκβιασμού της Ευρώπης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, απέναντι στα τετελεσμένα της εισβολής, στην εντεινόμενη αδιαλλαξία της τουρκικής πλευράς, με αποκορύφωμα την ανακήρυξη του ψευδοκράτους το Νοέμβριο του 1983, οι Έλληνες θελήσαμε να αξιοποιήσουμε τη συμβολή της Ευρώπης. Με την απόφαση του Λουξεμβούργου το 1990 –που πρότεινε η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας– οι «δώδεκα» επαναβεβαίωσαν την υποστήριξή τους για την ενότητα, την κυριαρχία, την εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Παράλληλα ενθαρρύνουμε την τότε Κυπριακή κυβέρνηση να υποβάλει αίτηση ένταξης στην ευρωπαϊκή οικογένεια. Συναποφασίσαμε και αναγορεύσαμε σε εθνικό στόχο την ένταξη της Κύπρου στην ευρωπαϊκή οικογένεια, για να προσθέσουμε έναν νέο παράγοντα στη δυσμενή για εμάς εξίσωση του Κυπριακού Προβλήματος.

Κάναμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εθνικό στόχο την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση για δύο κυρίως λόγους: πρώτον, για την αναζήτηση και την εγγύηση μεγαλύτερης ασφάλειας ολόκληρου του Κυπριακού πληθυσμού, Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Και δεύτερον, για να πετύχουμε είτε τη θραύση του συνεχιζόμενου αδιεξόδου πριν από την

ένταξη, είτε τη βελτίωση της διαπραγματευτικής μας θέσης και την επίτευξη μιας πραγματικά ευρωπαϊκής λύσης μετά την ένταξη. Γι' αυτό ακριβώς όλες οι πολιτικές δυνάμεις και στην Κύπρο και στην Ελλάδα βρέθηκαν σύμφωνες στην ίδια άποψη: ότι βασικό στοιχείο της στρατηγικής αυτής αποτελεί η εμμονή στην ένταξη ανεξάρτητα από τη λύση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η ένταξη της Κύπρου είναι σήμερα οριστική απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Βεβαίως υπολείπεται η κύρωση της διεύρυνσης από τα Ευρωπαϊκά Κοινοβούλια, αλλά το ενδεχόμενο μιας αρνητικής τοποθέτησης είναι μάλλον απίθανο και βεβαίως το παρακολουθούμε. Εξυπακούεται πάντως ότι η Ελληνική Βουλή πρέπει να προχωρήσει στην κύρωση της διεύρυνσης αμέσως μετά τις αντίστοιχες αποφάσεις των «Δεκαεσσάρων».

Το καίριο για εμάς ζήτημα μετά την απόφαση της Κοπεγχάγης αφορά στην προώθηση μιας πραγματικά ευρωπαϊκής λύσης του Κυπριακού Προβλήματος. Και η λύση αυτή ασφαλώς επηρεάζεται από την απόφαση ένταξης.

Ακούσαμε πριν από μερικές μέρες τον Πρωθυπουργό να καταγγέλλει αορίστως κάποιους ότι διέδιδαν επί μήνες –όπως είπε– ότι θα υπάρχουν αστερίσκοι, θα υπάρχουν υποσημειώσεις.

Δεν ξέρω ποιους υπαινίσσεται. Εγώ όμως θα μιλήσω καθαρά. Εμείς είμαστε, που είπαμε ότι διεύρυνση χωρίς την Κύπρο δεν γίνεται. Στη συνέχεια το επανέλαβε η Κυβέρνηση. Εμείς είπαμε ότι ζητούμε να γίνει η ένταξη ολόκληρης της Κύπρου κατά το γερμανικό προηγούμενο.

(Θόρυβος από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

Στην αρχή μάς κατηγορήσε ο εκπρόσωπος της Κυβέρνησης, αλλά στη συνέχεια το υιοθετήσατε κι εσείς, κύριε Σημίτη. Είπαμε ακόμα ότι υποσημειώσεις και υστερόγραφα δεν χωρούν στην Κοπεγχάγη. Δεν είπαμε ότι θα υπάρχουν. Είπαμε ότι δεν χωρούν. Και το είπαμε δημόσια. Και το είπαμε, γιατί θέλαμε να ενισχύσουμε τη διαπραγματευτική θέση της Κυβέρνησης.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Κυρίως, όμως, όλα αυτά τα έλεγα στους ξένους ηγέτες, με τους οποίους συνομιλούσαμε. Και το έλεγα όχι για να γίνομαι ευχάριστος –που δεν γινόμουν– αλλά για να στηρίζω, όπως υποχρεούμαι, τις θέσεις της χώρας μου.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Υπενθυμίζω απλά ότι σήμερα οι περισσότερες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις ανήκουν στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα και ότι, όλα αυτά τα χρόνια, τόσο στα διεθνή fora, όπως στην πρόσφατη διάσκεψη που οργανώσαμε στην Κέρκυρα, όσο και με διαδοχικές επισκέψεις στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, υποστηρίζαμε σθεναρά τις εθνικές θέσεις για όλα τα ζητήματα της χώρας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το ζήτημα λοιπόν εστιάζεται σήμερα στο ερώτημα εάν πράγματι η ένταξη είναι πλήρως αποσυνδεδεμένη από τη λύση. Υποστηρίζει ο κ. Σημίτης ότι τα πράγματα είναι έτσι. Μακάρι να είναι έτσι και το λέω με απόλυτη ειλικρίνεια. Όλοι το θέλουμε αυτό. Προχωρώ ένα ακόμα βήμα: θεωρούμε ότι δεν υπάρχει καμία δέσμευση νομικού χαρακτήρα, που να συνδέει την ένταξη με τη λύση. Οφείλω όμως να πω ότι υπάρχει και προκύπτει σοβαρός προβληματισμός σ' αυτό το σημείο από συγκεκριμένα γεγονότα.

Πρώτον, η Κυβέρνηση τόσο δημόσια όσο και παρασκηνακά επεχείρησε να δημιουργήσει την εντύπωση ότι το Σχέδιο Ανάν αποτελεί μοναδική ευκαιρία. Υπενθυμίζω ότι ο Πρωθυπουργός απεσώσε μετά την υποβολή του σχεδίου μιλούσε για «ιδιαίτερα σημαντική ημέρα» και μια «ιστορική ευκαιρία», προειδοποιούσε ότι «είναι ίσως η τελευταία ευκαιρία» και υποστήριζε πως, αν αποτύγχανε η προσπάθεια, οι Τούρκοι μπορεί να συνεχίσουν τον εποικισμό και η διεθνής κοινότητα να αναγνωρίσει τη διχοτόμηση.

Δεύτερον, από το γεγονός ότι στα συμπεράσματα της Κοπεγχάγης αναφέρεται ρητά δέσμευση –commitment είναι η λέξη, που χρησιμοποιείται στο κείμενο– για συνέχιση των διαπραγματεύσεων με στόχο την επίτευξη συνολικής διευθέτησης έως τις 28 Φεβρουαρίου του 2003 με βάση τις προτάσεις του Γενικού Γραμματέα. Υπάρχει δηλαδή ρητή παραπομπή και στο σχέδιο και στο χρονοδιάγραμμα Ανάν.

Τρίτον, από το γεγονός ότι η πρόταση του κ. Ανάν για το δημοψήφισμα εξαρτά την αποδοχή της ένταξης από την αποδοχή της λύσης. Ορίζεται συγκεκριμένα στο άρθρο 1, παράγραφος 4, ότι η συμφωνία θα υποβληθεί από κάθε πλευρά σε δημοψήφισμα την 30ή Μαρτίου του 2003 μαζί με άλλα ζητήματα, συμπεριλαμβανομένης της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Και, τέταρτον, από το γεγονός ότι στην Κοπεγχάγη δεχθήκαμε τον αποκλεισμό της Κύπρου από τις περισσότερες δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας, του λεγόμενου «Ευρωστρατού», με τη δικαιολογία ότι το Σχέδιο Ανάν προβλέπει την αποστρατιωτικοποίηση της Κύπρου, ενώ το Σχέδιο Ανάν δεν έχει γίνει -τουλάχιστον ακόμα- αποδεκτό.

Και πάντως δεν φέρει καμία ευθύνη η Κυβέρνηση για τη δυσμενή εξέλιξη του θέματος του Ευρωστρατού; Η αλήθεια είναι ότι επεδείχθη σημαντική από την αρχή ολιγωρία με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί με τη συμμετοχή της Τουρκίας ένα κείμενο, το λεγόμενο κείμενο της Άγκυρας, που δεν ανταποκρινόταν στις ανάγκες ασφάλειας της χώρας. Στη συνέχεια, με την προσθήκη μιας φράσης για το αυτονόητο, στην παράγραφο 2, το ίδιο εκείνο κείμενο βαφτίστηκε «κείμενο των Βρυξελλών». Παρ' όλα αυτά, στη νατοϊκή διάσκεψη της Πράγας η Άγκυρα εμφανίστηκε να μη δέχεται ένα κείμενο, που διαμορφώθηκε με τη συμμετοχή της, ενώ εμείς εμφανιζόμαστε να ζητούμε εκείνο που απορρίπταμε, επισείοντας ακόμα και βέτο.

Τελικά ικανοποιήθηκε το αίτημα της Άγκυρας για εξαίρεση της Κύπρου και του Αιγαίου από τις επιχειρήσεις του Ευρωστρατού. Το κείμενο έγινε δεκτό στην Κοπεγχάγη, αφού η Κυβέρνηση συμφώνησε σε ένα καθεστώς μειωμένων δικαιωμάτων για την Κύπρο, αφού δέχθηκε δηλαδή τον αποκλεισμό της Κύπρου από τις περισσότερες δραστηριότητες του Ευρωστρατού και είπε ότι αυτό προβλέπεται από το Σχέδιο Ανάν.

Εμείς, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πιστεύουμε ότι, εφόσον πράγματι η λύση του Κυπριακού είναι αποσυνδεδεμένη από την ένταξη, όπως είναι πάγια θέση μας και όπως όλοι διαβεβαιώνουμε τον ελληνικό λαό, είναι βέβαιο ότι δημιουργούνται τελείως διαφορετικά δεδομένα, δημιουργούνται θετικά δεδομένα. Μπορεί δηλαδή να προσέλθει η πλευρά μας στο διάλογο από πιο ισχυρή θέση και να επιτύχουμε ουσιαστικές βελτιώσεις στο σχέδιο Ανάν.

Ευχόμαστε να είναι έτσι τα πράγματα και δηλώνουμε εδώ, στο πιο επίσημο Βήμα, ότι θα στηρίξουμε κάθε προσπάθεια της Κυβέρνησης σε αυτήν την κατεύθυνση.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Της Κυβέρνησης και βεβαίως της ηγεσίας της Κύπρου.

Εάν όμως η ένταξη είναι συνδεδεμένη πολιτικά με τη λύση, τότε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δεν θα υπάρχουν πολλά περιθώρια διαπραγματεύσεων. Φοβόμαστε ότι, ουσιαστικά, σε αυτήν την περίπτωση, θα έχει εγκαταλειφθεί ο βασικός στόχος της ενταξιακής στρατηγικής, που θα είναι η βελτίωση της διαπραγματευτικής μας θέσης.

Ελπίζουμε, το επαναλαμβάνω, να μην υπάρχει καμία πολιτική σύνδεση της απόφασης για την ένταξη με προαποφασισμένη λύση αμφίβολης λειτουργικότητας και βιωσιμότητας. Ο προβληματισμός αυτός, κύριε Πρωθυπουργέ, εντείνεται από το γεγονός ότι, στο τελευταίο διάστημα, παρακολούθησαμε μια επίμονη κυβερνητική προσπάθεια, που άλλοτε εκδηλώνονταν δημόσια, άλλωστε παρασημαστικά προς τον Τύπο, με μοναδικό σκοπό την κατασκευή μιας εξωραϊσμένης εικόνας για το Σχέδιο Ανάν. Σας άκουσα να λέτε ότι η λύση είναι λειτουργική. Σέβομαι την άποψή σας, όπως σέβομαι κάθε άποψη. Δεν μπορώ όμως να συμφωνήσω μαζί σας.

Όπως επίσης δεν μπορώ να συμφωνήσω –και αυτό είναι ζήτημα δημοκρατικής νοοτροπίας– και με την προσπάθεια ενοχοποίησης κάθε διαφορετικής άποψης. Ακόμη και οι πιο συγκρατημένες εκτιμήσεις –και στην Κύπρο και στην Ελλάδα– συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι, στην καλύτερη περίπτωση, η λειτουργικότητα της προτεινόμενης λύσης είναι προβληματική.

Όλα αυτά οδηγούν, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σε τέσσερις βασικές πιθανές εκδοχές:

Εκδοχή πρώτη: η λύση είναι πράγματι αποσυνδεδεμένη από

την ένταξη και προχωρούμε σε σκληρές διαπραγματεύσεις για ουσιαστικές βελτιώσεις.

Εκδοχή δεύτερη: η λύση είναι αποσυνδεδεμένη, αλλά δεν θέλουμε να διαπραγματευτούμε ουσιαστικά γιατί είναι πολύ καλό το σχέδιο.

Εκδοχή τρίτη: η λύση αποτελεί παρακολούθημα της ένταξης, είναι προαποφασισμένη και, κατά συνέπεια, δεν υπάρχουν περιθώρια ουσιαστικών διαπραγματεύσεων.

Εκδοχή τέταρτη: η λύση αποτελεί παρακολούθημα της ένταξης και, επειδή δεν θέλουμε να το αναγνωρίσουμε, προσπαθούμε να την ωραιοποιήσουμε.

Συμπερασματικά, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εφόσον ισχύει η πρώτη εκδοχή, εφόσον δηλαδή η ένταξη είναι πράγματι αποσυνδεδεμένη από τη λύση και προχωρούμε με ενισχυμένη τη διαπραγματευτική μας θέση σε ουσιαστικές βελτιώσεις, είναι προφανές ότι θα έχουμε θετικές εξελίξεις. Εάν όμως ισχύει οποιαδήποτε από τις άλλες τρεις εκδοχές –και ευχόμαστε να μη συμβεί αυτό– τότε οδηγούμαστε σε έναν επώδυνο συμβιβασμό. Κι αυτό, γιατί ένας τέτοιος συμβιβασμός θα συνεπάγεται προβληματικότητα στη λειτουργία και τη βιωσιμότητα του προτεινόμενου μορφώματος. Μπορεί, όπως υπογράμμισε ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας στις 16 Νοεμβρίου, να επιφύλασσει νέες εντάσεις.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θέλω να επαναλάβω ότι σέβομαι κάθε άποψη και ασφαλώς θα σεβόμουν μια ειλικρινή προσπάθεια, που θα είχε στόχο να πείσει πως ένας τέτοιος επώδυνος συμβιβασμός αποτελεί αναγκαίο κακό. Δεν μπορούμε όμως να δεχθούμε –από κανέναν και επ' ουδενί– μια προσπάθεια, που στόχο έχει να παρουσιάσει το μάυρο σαν άσπρο, που επιχειρεί να αποπροσανατολίσει, να παραπλανήσει και να εμφανίσει έναν επώδυνο συμβιβασμό, ως ιστορική επιτυχία. Με άλλα λόγια, πιστεύω ότι κάτι τέτοιο θα συνιστούσε προσβολή της νοημοσύνης και της ιστορικής μνήμης.

Και κάτι ακόμα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Εάν το προτεινόμενο σχέδιο λύσης θεωρείται τόσο καλό, γιατί το δημοψήφισμα για την έγκρισή του να ταυτιστεί με το δημοψήφισμα για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Γιατί όποιος λέει «ναι» στην ένταξη, που τη θέλουν σχεδόν όλοι στην Κύπρο, να τεκμαίρεται ότι λέει «ναι» και στη λύση; Γιατί όποιος λέει «όχι» στη λύση να τεκμαίρεται ότι λέει «όχι» και στην ένταξη, πράγμα που δεν ισχύει, προφανώς; Αυτό και μόνο δεν συνιστά έμπρακτη σύνδεση λύσης και ένταξης; Αυτό και μόνο δεν συνιστά ομολογία προβληματικότητας του προτεινόμενου σχεδίου;

Δεν μοιάζει με απόπειρα εκβιασμού της θέλησης του κυπριακού λαού; Και μάλιστα κατά τρόπο, που συνιστά παγκόσμια πρωτοτυπία;

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, καταλαβαίνουμε –και το καταλαβαίνουμε καλά– όλοι μας ότι η αναζήτηση λύσης σε ένα τόσο ακανθώδες και περίπλοκο πρόβλημα, όπως το Κυπριακό, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Αναμφίβολα απαιτεί συμβιβασμούς. Όλο αντιλαμβανόμαστε ότι η λύση, που συζητούμε, δεν είναι δίκαιη, γιατί δίκαιη λύση σημαίνει άρση των τετελεσμένων της εισβολής και επαναφορά στην προτέρα κατάσταση πραγμάτων. Εδώ όμως που φθάσαμε, μιλούμε για λύση νομιμοποίησης των τετελεσμένων της εισβολής. Δεν ωφελεί λοιπόν να επιχειρούμε εξωραϊσμούς και να χρησιμοποιούμε όρους, που δεν έχουν σχέση με την πραγματικότητα.

Η λύση που συζητούμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δεν είναι δίκαιη. Τουλάχιστον όμως –και αυτό είναι το εσχάτο όριο– να είναι λειτουργική και βιώσιμη, διότι, απλούστατα, λύση, που δεν είναι βιώσιμη, δεν είναι λύση. Λύση, που δεν είναι λειτουργική, σημαίνει αδιέξοδο, σημαίνει πιθανόν εντάσεις.

Βεβαίως, όλοι αντιλαμβανόμαστε ότι η παρουσία της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί –και πράγματι είναι έτσι– να δημιουργήσει μία νέα ώθηση στα πράγματα. Όμως η ευρωπαϊκή προοπτική από μόνη της δεν επαρκεί, για να υπερκαλύψει, όπως μπορεί να ισχυρίζονται κάποιοι, όλες τις αδυναμίες της προτεινόμενης λύσης.

Θέλω να διευκρινίσω και κάτι ακόμα: ορθά, τόσο η κυπριακή

όσο και η ελληνική Κυβέρνηση δήλωσαν ότι δέχονται το Σχέδιο Ανάν ως βάση διαπραγματεύσεως. Όλοι το αντιλαμβάνομαστε αυτό. Υπογραμμίσουμε από την πρώτη στιγμή ότι δεν θα έπρεπε να απορρίψουμε το διάλογο. Ταυτόχρονα όμως επισημάνουμε ότι το σχέδιο παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες και επιμένουμε ότι πρέπει να αντιμετωπιστούν. Κυρίως μάλιστα σε ό,τι αφορά τέσσερα σημεία:

Πρώτον, τη λειτουργικότητα της Εκτελεστικής Εξουσίας και, κατ' επέκταση, τη βιωσιμότητα της προτεινόμενης λύσης. Πρέπει να απλουστευθεί και να βελτιωθεί η δυσλειτουργική προβληματική δομή.

Δεύτερον, την απόκλιση πολλών από τις προτεινόμενες ρυθμίσεις από το ευρωπαϊκό κεκτημένο, ιδίως σε ό,τι αφορά τις βασικές ελευθερίες. Οι γενικοί περιορισμοί στα δικαιώματα εγκατάστασης, διακίνησης, περιουσίας αποτελούν παραβίαση βασικών αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έστω και μετά από μία μεταβατική περίοδο, πρέπει να εξασφαλιστεί ο πλήρης σεβασμός αυτών των αρχών, για να τερματιστεί η διχοτόμηση του νησιού.

Τρίτον, τη δικαιολόγηση επεμβάσεων τρίτης χώρας σε κοινοτικό έδαφος. Δικαίωμα στρατιωτικής επέμβασης τρίτης χώρας σε κοινοτικό έδαφος είναι πρωτοφανές και εξωφρενικό! Μία τέτοια ρύθμιση -σε συνδυασμό με την αποστρατιωτικοποίηση- θα επέτρεπε στην Τουρκία να κρατά την Κύπρο σε ομηρία ακόμα και μετά την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πολύ περισσότερο, όταν η Τουρκία πέτυχε να εξαιρέσει την Κύπρο από την Ευρωπαϊκή Άμυνα.

Τέταρτον, το ζήτημα των εποίκων, που προβλέπεται να μειώνουν, και των προσφύγων, που δεν προβλέπεται να γυρίσουν. Ο εποικισμός είναι παράνομος κατά το Διεθνές Δίκαιο και αποτελεί έγκλημα πολέμου κατά τον Ο.Η.Ε.. Να εξασφαλιστεί η σταδιακή αποχώρηση του μεγάλου αριθμού των εποίκων, γιατί αποτελούν πρόβλημα ακόμα και για τους Τουρκοκυπρίους. Και ο αποκλεισμός στο διηνεκές της επιστροφής των περισσότερων προσφύγων συγκρούεται με αποφάσεις του Ο.Η.Ε. και βασικές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εν κατακλείδι είναι ανάγκη να υπάρξουν σημαντικές βελτιώσεις στο προτεινόμενο σχέδιο.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εμείς, σε κάθε περίπτωση, θα σεβαστούμε την απόφαση του κυπριακού λαού, στον οποίο ανήκει και η τελική ετυμηγορία. Πρέπει όμως όλοι να ξέρουμε και όλοι να λέμε ποια είναι η πραγματικότητα και ποιες οι προοπτικές που διακρίνουμε. Πρέπει, προ παντός, όλοι μαζί να κινηθούμε με περίσκεψη και επαγρύπνηση, με σύνεση και αποφασιστικότητα στον απώτερο σκοπό, που είναι μία λειτουργική, μία βιώσιμη λύση στη βάση του κοινοτικού κεκτημένου. Για μία ακόμη φορά η Νέα Δημοκρατία, όπως όλοι οι Έλληνες και οι Ελληνίδες, δηλώνουμε, με πλήρη συναίσθηση των ευθυνών μας, ότι είμαστε δίπλα στον κυπριακό λαό. Είμαστε μαζί στην προσπάθεια για το καλύτερο αποτέλεσμα.

(Ζωηρά και παρατεταμένα χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Η παράταξη, που έχω την τιμή να εκπροσωπώ, είναι διαχρονικά με σύνεση και υπευθυνότητα στην υπηρεσία των συμφερόντων ολόκληρου του Ελληνισμού.

Από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, τον αγώνα της κυπριακής ανεξαρτησίας και εκείνη τη λύση, που δυστυχώς σήμερα φαντάζει άπιαστο όνειρο, έως την κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη, που δρομολόγησε την ενταξιακή στρατηγική. Και, βεβαίως, σήμερα η παράταξή μας είναι δυναμικά και υπεύθυνα παρούσα στους αγώνες της πατρίδας μας.

Και κάτι ακόμα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Εάν η Ελλάδα είναι σήμερα σε θέση να συναποφασίζει με τους ισχυρούς της Ευρώπης, είναι γιατί σε δύσκολους καιρούς επικράτησαν οι δικές μας επιλογές.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Είναι γιατί ο Καραμανλής, κόντρα στις διεθνείς αντιξοότητες, κόντρα στις στείρες εσωτερικές κραυγές του εθνικού απομονωτισμού, οδήγησε την Ελλάδα στην Ε.Ο.Κ.. Κανένας δεν μπορεί να το λησμονεί αυτό. Επιτέλους, είναι καιρός να βρούμε τη μεγαλοσύνη που μας ταιριάζει, για να υπηρετήσουμε όλοι μαζί

τα μεγάλα και τα σπουδαία, που ενώνουν όλες τις Ελληνίδες και όλους τους Έλληνες!

(Όρθιοι οι Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας χειροκροτούν ζωηρά και παρατεταμένα)

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) :** Ο Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου κ. Νίκος Κωνσταντόπουλος έχει το λόγο.

**ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου):** Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, να ξεκινήσω από μια παρατήρηση. Η σημερινή συζήτηση για το Κυπριακό δεν έγινε με πρωτοβουλία της Κυβέρνησης. Έγινε με πρωτοβουλία της κ. Παπαρήγα, εκ μέρους του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας. Και αυτό είναι λάθος. Με πρωτοβουλία της Κυβέρνησης έπρεπε να έχουμε συζητήσει πολλές φορές -και πριν την Κοπεγχάγη- γιατί η περίοδος είναι δύσκολη.

Επίσης, ακούγοντας τον κύριο Πρωθυπουργό αισθάνομαι την ανάγκη να επισημάνω ότι δεν είναι σωστό, αυτή η ειδική συζήτηση για το Κυπριακό, να χρησιμοποιηθεί και για να διεκπεραιωθεί και το θέμα της Ελληνικής Προεδρίας. Οι πέντε στόχοι τους οποίους ανέπτυξε ο κύριος Πρωθυπουργός θίγουν τεράστια ζητήματα, για την ευρωπαϊκή προοπτική. Είναι ανάγκη να συζητηθούν αναλυτικά στη Βουλή. Γι' αυτό και πρέπει, με την έναρξη της Προεδρίας, τον Ιανουάριο, να γίνει συζήτηση εδώ, στην Εθνική Αντιπροσωπεία. Και επειδή, πράγματι, είναι τεράστια τα ζητήματα και μεγάλη η ευθύνη της Ελληνικής Προεδρίας, οφείλει η Κυβέρνηση να δεσμευτεί ότι θα προγραμματίσει μια τέτοια συζήτηση. Εκείνο το οποίο -έτσι ενδεικτικά- αναφέρω είναι η αναφορά που έκανε ο κύριος Πρωθυπουργός, ότι μια από τις προτεραιότητες αποτελεί η διαχείριση μια ενδεχόμενης εμπλοκής στο Ιράκ. «Να διαχειριστούμε μια ενδεχόμενη εμπλοκή στο Ιράκ» κατά την Προεδρία, ή να αναλάβουμε πρωτοβουλία, ώστε η Ευρώπη να αντισταθεί σε κάθε ενδεχόμενο πολυεθνικής σύρραξης στο Ιράκ; Ας τα αναζητήσουμε, όμως, όλα αυτά για τη συζήτηση που πρέπει να γίνει και ας αναλύσουμε εκείνα τα οποία σήμερα απασχολούν τον ελληνικό λαό και την Εθνική Αντιπροσωπεία.

Ο Συνασπισμός πιστεύει ότι οι αποφάσεις της Κοπεγχάγης δημιουργούν ένα πιο θετικό πλαίσιο, σε όλο το πλέγμα των σχέσεων μεταξύ Ελλάδας, Τουρκίας και Κύπρου. Τα καθοριστικά στοιχεία αυτών των αποφάσεων είναι η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η επιβεβαίωση, με την κατ' αρχήν χρονική συγκεκριμενοποίηση, του ευρωπαϊκού προσανατολισμού της Τουρκίας. Και τα δύο αυτά στοιχεία σε συνδυασμό, δημιουργούν τις προϋποθέσεις μιας ενδιαφέρουσας δυναμικής, για την επίλυση του πολιτικού προβλήματος της Κύπρου, για τον εσωτερικό εκδημοκρατισμό της Τουρκίας, με ευεργετικές συνέπειες για το λαό της -ιδιαίτερα για το χειμαζόμενο κομμάτι πληθυσμού- και για όλους εκείνους οι οποίοι διεκδικούν ανθρώπινα και δημοκρατικά δικαιώματα. Δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την ειρηνική διευθέτηση των ελληνοτουρκικών διαφορών και τη διαμόρφωση κλίματος καλής γειτονίας, ειρήνης και συνεργασίας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πιστεύω ότι κλειδί για την κατανόηση αυτού του νέου πλαισίου είναι η συνειδητοποίηση της σημασίας που έχει ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της Τουρκίας. Και εδώ θέλω να επιμείνω, δεδομένου ότι ο Συνασπισμός εγκαίρως μίλησε για τη σημασία αυτού του θέματος. Η Τουρκία, προφανώς, απέχει πολύ -πέρα πολύ- σήμερα από τα ευρωπαϊκά δεδομένα, σε όλα τα επίπεδα. Η ένταξή της, όπως είναι σήμερα, θα δημιουργούσε τεράστια προβλήματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Όμως, πρέπει να εκτιμηθούν σωστά δύο στοιχεία. Το πρώτο, αφορά τη θέληση της Τουρκίας να ενταχθεί στη Ευρωπαϊκή Ένωση. Το δεύτερο, αφορά την απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να υποχρεώσει την Τουρκία σε αλλαγές, προκειμένου να τη δεχθεί στους κόλπους της.

Εγώ θα υπογραμμίσω την αντίσταση των Ευρωπαίων στις πιέσεις των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, στο θέμα της Τουρκίας. Γιατί το Συνασπισμό τον ενδιαφέρει να μπορεί η Ευρώπη να λέει «όχι», γιατί ο Συνασπισμός δεν υιοθετεί το

δόγμα ότι «όλοι τελικά σε τούτον τον πλανήτη θα προσυπογράφουν τις όποιες αποφάσεις της αυτοκρατορικής υπερδύναμης». Και αυτή η αντίσταση της Ευρώπης αποδεικνύει ότι μπορεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχοντας πλήρη συνείδηση του προβλήματος, που θα της δημιουργήσει η γρήγορη ένταξη της σημερινής Τουρκίας, να οικοδομήσει καλύτερες προϋποθέσεις.

Εμείς, λοιπόν, ως χώρα έχουμε κάθε συμφέρον -και ή όχι- και επ' αυτού να τοποθετηθούμε απέναντι στην ελληνική κοινωνία, έχουμε κάθε συμφέρον να ενθαρρύνεται συνεχώς η Τουρκία, για την ευρωπαϊκή της προοπτική. Έτσι, ώστε να μην επιτραπεί ποτέ να υπερισχύουν και να επιβάλλονται στο εσωτερικό της Τουρκίας οι δυνάμεις εκείνες, που θέλουν να ματαιώσουν την ευρωπαϊκή επιλογή. Από την άλλη, έχουμε κάθε συμφέρον να πιέζεται η Τουρκία για να προχωρήσει στην προσαρμογή της στα κριτήρια εναρμόνισης, ως προς τον ευρωπαϊκό της προσανατολισμό.

Πιστεύω ότι αυτός ο συνδυασμός θα αποφέρει τα μέγιστα θετικά αποτελέσματα. Η δική μου εμπειρία, από τη χθεσινή και προχθεσινή επίσκεψή μου στην Άγκυρα, είναι πως στη σημερινή Τουρκία ενισχύεται η συνειδητοποίηση ότι η πορεία της προς την Ευρώπη περνά από την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος.

Με τον ίδιο τρόπο πρέπει να συνειδητοποιήσει η Τουρκία ότι η πορεία της προς την Ευρώπη περνά και από την αλλαγή της πολιτικής της στο Αιγαίο, από την αλλαγή των προκλήσεων, που μέχρι σήμερα ήταν άξονας της τουρκικής επίσημης πολιτικής.

Βεβαίως αυτό προϋποθέτει ότι η Ελλάδα συνεχώς θα υποστηρίζει την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας και ότι συνεχώς θα έχει την πρωτοβουλία για την επίλυση όλων των προβλημάτων, μεταξύ των δύο χωρών, ώστε να εκλείψουν τα εμπόδια, οι δυσπιστίες, οι καχυποψίες. Αυτή είναι μία σωστή και ταυτόχρονα προωθητική στρατηγική.

Νομίζω ότι είναι η βάση για τη διαμόρφωση μιας εθνικής στρατηγικής, αποδεκτής απ' όλες τις δυνάμεις. Είναι θετικό ότι σήμερα στην Τουρκία όλοι, δημοσίως και με ειλικρίνεια, αναγνωρίζουν ότι η Ελλάδα δεν εμπόδισε αλλά στήριξε, ότι η Ελλάδα αρνήθηκε αλλά βοήθησε. Το θέλουμε ή δεν το θέλουμε αυτό να επικρατήσει στην κοινή γνώμη της Τουρκίας;

Με αυτές τις συγκεκριμένες διαπιστώσεις πιστεύω ότι μπορούμε να κάνουμε μια πιο ειλικρινή και ουσιαστική συζήτηση, για τα ζητήματα που σχετίζονται και με το Κυπριακό και με τη διεύρυνση. Είναι γνωστό σε όλους ότι η μετεμφυλιακή πολιτική ιστορία της Ελλάδας είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις διάφορες φάσεις του Κυπριακού. Οφείλουμε όλοι να στοχαστούμε ότι το Κυπριακό πρόβλημα, στην ιστορική του διαδρομή, ξεκίνησε ως αίτημα εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα και έγινε, δυστυχώς, πρόβλημα εισβολής και κατοχής.

Πρέπει να μιλήσουμε κάποτε στη σκληρή γλώσσα της αλήθειας, για τις δραματικές δοκιμασίες και περιπέτειες της χώρας και του Ελληνισμού, για τις δικές μας ευθύνες, αφού δεν ερμηνεύονται όλα με τη θεωρία της διεθνούς συνωμοσίας. Δεν είναι νοητό να κρύβουμε, διαρκώς, την έλλειψη εθνικής στρατηγικής και πολιτικής συνεννόησης, με το δόγμα ότι οι ξένοι μας εχθρεύονται κι εμείς είμαστε μικροί και ανήμποροι. Είναι εγκληματικό να ντύνουμε τα λάθη με φανφάρες και λάβαρα, να θεσμοποιούμε μύθους, που μας οδηγούν σε πολιτική τύφλωση ή να καταναλώνουμε τις ιστορικές εμπειρίες σε αγοραία δημαγωγία εσωτερικής σκοπιμότητας.

Η πρόσφατη διπλωματική και πολιτική περιπέτεια στο Μακεδονικό πρέπει να μας διδάξει όλους. Κάτω από το σύνθημα ότι η Μακεδονία είναι ελληνική, μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι ελληνικές κυβερνήσεις αρνήθηκαν την πρόταση Πινέιρο για λύση από την Ευρωπαϊκή Ένωση και δεν αξιοποίησαν ούτε την απόφαση του ΟΗΕ, γιατί το ένα κόμμα απέρριπτε τη χρήση του όρου Μακεδονία και το άλλο πλειοδοτούσε απορρίπτοντας και τη χρήση κάθε παράγωγου της λέξης Μακεδονία.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, γύρω από το Κυπριακό η εξωτερική μας πολιτική κατά καιρούς εγκλωβίστηκε σε θεωρίες που διαψεύσθηκαν. Η θεωρία της «αγίας ακινήσιας», με το επιχείρημα ότι έτσι δεν κινδυνεύουμε τα πράγματα να γίνουν χειρότερα, που οδηγούσε, όμως, στη μονιμοποίηση της κατάστα-

σης που προέκυψε από την εισβολή και κατοχή του 1974.

Η θεωρία ότι «ο χρόνος δουλεύει για μας» και «αργά ή γρήγορα θα επικρατήσουν οι αρχές του διεθνούς δικαίου», που δεν στάθμιζε ότι με την πάροδο του χρόνου προκύπτουν πραγματικές συνθήκες ζωής οι οποίες πολλές φορές πιέζουν για διεθνή αναγνώριση.

Μελετώντας ο σημερινός πολίτης το Κυπριακό, τις εκφάνσεις του και τις πτυχές του, τις διαδρομές του και τις καθηλώσεις του, βλέπει, δυστυχώς, τους πολλούς τρόπους με τους οποίους έχασε, απογοητεύθηκε και μάτωσε ο ελληνικός και κυπριακός λαός.

Η ιστορία όμως δεν κάνει πολιτική, ούτε η πολιτική διαχείριση της ιστορίας απαντά και παρεμβαίνει στις σημερινές συνθήκες. Η πολιτική παράγει ιστορία με τις επιλογές της απέναντι σε κρίσιμα διλήμματα. Και τα διλήμματα στην πολιτική υπάρχουν για να λύνονται και όχι για να αφορίζονται ή να μετεωρίζονται.

Όλοι κατά καιρούς διαπίστωναν στο εσωτερικό της χώρας ότι το Κυπριακό πρόβλημα, ως χρόνιο πρόβλημα, υποχωρούσε από πλευράς εγρήγορσης και δημοσίου ενδιαφέροντος. Όμως, κατ' επανάληψη αποτέλεσε το Κυπριακό πρόβλημα, ως άλυτο πρόβλημα, το συνταγματικό πρόσχημα για την πρόωρη διάλυση της Βουλής και την προκήρυξη εκλογών. Άλλη μια αντίφαση, που χρησιμοποιούσε, τη μη λύση του Κυπριακού, για εσωτερικούς πολιτικούς σχεδιασμούς.

Εμείς από την πλευρά του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου υποστηρίξαμε με συνέπεια ότι το Κυπριακό πρόβλημα είναι πρόβλημα εισβολής και κατοχής, που προκλήθηκε από το προδοτικό πραξικόπημα της Χούντας εναντίον του Μακαρίου, το οποίο ενέταξαν στο σχεδιασμό τους στρατιωτικοπολιτικοί μηχανισμοί και μυστικές υπηρεσίες των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής και άλλων χωρών. Και για την ενοχή του στην κυπριακή τραγωδία θα έπρεπε να είναι υπόλογος, ως εγκληματίας κατά της ανθρωπότητας, ο διαβόητος κ. Χένρι Κίσινγκερ. Η άρση της κατοχής και του διαμελισμού του νησιού, ως τραγική συνέπεια ενός πολέμου που χάθηκε, δεν είναι υπόθεση ενός νέου πολέμου ούτε στρατιωτικών δογμάτων, αλλά πολιτικών και διπλωματικών διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Το Κυπριακό είναι διεθνές πρόβλημα, δεν είναι διμερές ελληνοτουρκικό ούτε δικονοτικό πρόβλημα. Οι διαπραγματεύσεις για την πολιτική λύση είναι ευθύνη της διεθνούς κοινότητας για την εφαρμογή βασικών λειτουργικών ρυθμίσεων του Διεθνούς Δικαίου. Η δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού μπορεί και πρέπει να αναζητηθεί, χωρίς να εγκαταλείπεται ο δικονοτικός, διζωνικός και ομοσπονδιακός χαρακτήρας των ρυθμίσεων, για να αποκρουστούν οι επινοήσεις του Ντεκτάς περί δύο ανεξαρτήτων κρατών και οι προκλητικές θέσεις του τουρκικού κατεστημένου ότι το Κυπριακό λύθηκε το 1974.

Οι διαπιστώσεις αυτές σημαίνουν στο επίπεδο της εφαρμοσμένης πολιτικής πολύ συγκεκριμένα πράγματα. Δεν λύθηκε το 1974 το Κυπριακό πρόβλημα, δημιουργήθηκε το 1974 και με σημαντική ευθύνη, τραγική ευθύνη της ελληνικής πλευράς και όλων εκείνων οι οποίοι δημιούργησαν το πλαίσιο για την εισβολή και κατοχή. Η λύση του Κυπριακού προβλήματος δεν είναι η παράταση του διαμελισμού του νησιού. Ναι, η μη λύση ενισχύει την παγίωση των διχοτομικών τετελεσμένων. Λύση του Κυπριακού προβλήματος δεν μπορεί να αποτελέσει αντίληψη ότι η Κύπρος είναι ελληνική, που αμέσως ενισχύει τις θεωρίες περί διπλής ένωσης και ενδυναμώνει τις απόψεις εκείνες, που ισχυρίζονται ότι ποτέ δεν μπορούν να συνυπάρξουν με ασφάλεια και αλληλεγγύη Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι στο νησί.

Η λύση του Κυπριακού προβλήματος πρέπει να εξυπηρετεί το στόχο της επαναπροσέγγισης των δύο κοινοτήτων, της επανένωσης του νησιού, της ασφάλειας όλων των κατοίκων, της κοινής ανάπτυξης και της αποστρατιωτικοποίησης του νησιού στο σύνολό του, ως κοινής επικράτειας, ως κοινής πατρίδας.

Γι' αυτό και από την πρώτη στιγμή, ο Συνασπισμός θεώρησε στρατηγικής σημασίας την απόφαση για ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η δυναμική αυτής της επιδίωξης έβγαζε το Κυπριακό από την αποτελμάτωση, έδινε τη

δυνατότητα για μια εκ των πραγμάτων νέα διεθνοποίηση, αναδείκνυε την επιμονή της Κυπριακής Δημοκρατίας για διπλωματικές πολιτικές πρωτοβουλίες, αποδυνάμωνε τις αντιλήψεις περί προτεραιότητας των ενιαίων στρατιωτικών δογμάτων και των πολυδάπανων εξοπλιστικών προγραμμάτων, που προκαλούσαν αντίστοιχες διακηρύξεις περί ενσωμάτωσης ή επέκτασης των κατεχομένων. Έβαζε το Κυπριακό και στο ευρωπαϊκό πλαίσιο και έδινε στην Κυπριακή Δημοκρατία την ευκαιρία να αποκτήσει ερείσματα και να καταδείξει τις δυνατότητες του νησιού, για την εναρμόνισή του προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, οι εξελίξεις έδειξαν ότι η Κυπριακή Δημοκρατία ανταποκρίθηκε, με αξιοσημείωτη επάρκεια και αποτελεσματικότητα, κερδίζοντας αυτό που εδικαιούτο και άξιζε. Είναι η Κυπριακή Δημοκρατία ένα από τα είκοσι πέντε ευρωπαϊκά κράτη και η δυναμική της ένταξης αποτελεί προσφορότερο πλαίσιο, για την αντιμετώπιση όλων των πτυχών του Κυπριακού προβλήματος. Την αξιοποιούμε αυτήν τη δυναμική ή δεν την αξιοποιούμε; Όλα τα άλλα είναι περιφράσεις, για λόγους συγκεκριμένης αντιπολιτευτικής σκοπιμότητας, για να μην πούμε το ουσιώδες. Αξιοποιεί η Ελλάδα και η Κύπρος την προσφορότερη δυναμική εντός της Ευρώπης ή μένει μόνη στην πέτρα της υπομονής προσμένοντας το θαύμα;

Η Ελλάδα μπορεί να ενισχύσει τον ευρωπαϊκό της ρόλο, ακριβώς γιατί πολλές από τις χώρες που μπήκαν στηρίχθηκαν στη στρατηγική συνεργασία της Ελλάδας. Η ένταξη είναι πλήρης. Δεν έχει αιρέσεις και εξαιρέσεις, αλλά η λύση του Κυπριακού - και μέσα στην προσφορότερη αυτή δυναμική είναι δύσκολη υπόθεση. Δεν θα προκύψει με τον αυτόματο πιλότο. Γι' αυτό και δεν έχουν θέση ωραιοποιήσεις εκ των προτέρων.

Η λύση του Κυπριακού προβλήματος πιστεύουμε ότι πρέπει να είναι κυρίως λειτουργική, δίκαιη, βιώσιμη, που θα ξεπερνά τα σημερινά δεδομένα της μη λύσης και τις συνέπειες ενός παρατεταμένου διαμελισμού του νησιού. Και η Κύπρος, ως κοινό ενιαίο κράτος, με μία κυριαρχία και ιθαγένεια, δικαιοτική, διζωνική ομοσπονδία, μπορεί να είναι κοινή πατρίδα Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων.

Τέλειωσε η Σύνοδος Κορυφής στην Κοπεγχάγη. Το ερώτημα που απασχολεί όλους είναι: Και μετά την Κοπεγχάγη τι; Χωρίς μισόλογα και υπεκφυγές, λοιπόν, εμείς από την πλευρά του Συνασπισμού διατυπώσαμε τη θέση μας. Τα αποτελέσματα της Κοπεγχάγης δεν είναι αρνητικά, είναι θετικά και μπορούν να αξιοποιηθούν και πρέπει να αξιοποιηθούν. Δεν πρέπει να τους γυρίσουμε την πλάτη. Η ελληνική Κυβέρνηση και η κυπριακή ηγεσία, Πρόεδρος και Εθνικό Συμβούλιο, τα πήγαν καλά και η παρουσία εδώ του Προέδρου της Κυπριακής Βουλής δείχνει ότι υπάρχει ο καλύτερος δυνατός συντονισμός, πρέπει να διαφυλαχθεί. Αλλά δείχνει ακόμη το σημαντικό ιστορικό ρόλο, που παίζουν κόμματα και ηγεσίες με διορατική αντιμετώπιση των μεγάλων αλλαγών και εξελίξεων, που συντελούνται στο διεθνές περιβάλλον.

Κυπριακή Δημοκρατία και Ελλάδα μπορούν να αξιοποιήσουν λοιπόν αυτή τη δυναμική. Η Ελληνική Προεδρία που έρχεται οφείλει να στηρίξει πολύ πιο συντονισμένα την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας, που θα εξομαλύνει τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και θα ενισχύσει τη λύση του Κυπριακού. Έτσι, στο ερώτημα: «και μετά την Κοπεγχάγη τι;», εμείς από την πλευρά του Συνασπισμού απαντάμε ότι πολλά, πάρα πολλά και δύσκολα, πολύ δύσκολα, είναι μπροστά μας και μετά την Κοπεγχάγη και γι' αυτά είναι ανάγκη να προετοιμαστούμε και να διαπραγματευθούμε σωστά. Αξιώνει ο Έλληνας πολίτης εθνική στρατηγική και όχι αντιπολιτευτική και διχαστική δημαγωγία. Αξιώνει όμως και από την Κυβέρνηση σοβαρότητα και συνεννόηση με τις πολιτικές δυνάμεις, όχι συμπεριφορές αυταρκειάς και αλαζονείας, όχι γραφικές φέιστες τύπου «αυθορμητών πανηγυρισμών, κατά τις υποδείξεις», όπως αυτές οι οποίες παρατηρήθηκαν προχθές. Αξιώνει όχι ωραιοποίηση εκ των προτέρων, αλλά επισήμανση των μεγάλων δυσκολιών που πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Αμφισβητεί κανένας σήμερα ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση είχε και έχει μέσα της το μείζονα στόχο και

της λύσης του Κυπριακού προβλήματος;

Δύσκολα μπορεί να αρνηθεί κανείς ότι η ενταξιακή πορεία δημιούργησε μια κινητικότητα και νέα δυναμική για την επίλυση του Κυπριακού, με την άρση της *de facto* διχοτόμησης που δημιούργησε η τουρκική εισβολή και το προδοτικό πραξικόπημα. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο εμείς είδαμε και την κατάθεση του σχεδίου Ανάν. Επίσης, είδαμε το σχέδιο Ανάν μέσα στη συγκυρία που δημιούργησαν οι εκλογές στην Τουρκία και η νίκη σ' αυτές τις εκλογές του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης του κ. Ερντογάν. Επίσης, παίρνοντας υπόψη το μεγάλο μαζικό κίνημα που τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται στην Τουρκοκυπριακή Κοινότητα υπέρ της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση ολόκληρης της Κύπρου και υπέρ της επανένωσης του νησιού. Υιοθετήσαμε λοιπόν τη θέση ότι μπορούμε να κάνουμε διαπραγμάτευση στο σχέδιο Ανάν και ότι έπρεπε να στηριχθεί η απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου της Κύπρου να προχωρήσει σ' αυτές τις διαπραγματεύσεις με βάση το σχέδιο για να αναζητήσει τρόπους λειτουργικής και δίκαιης λύσης του Κυπριακού.

Εξετάζοντας το σχέδιο από τη σκοπιά του πλαισίου που διαμορφώνουν οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας, το Διεθνές Δίκαιο, το κοινοτικό κεκτημένο, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλους τους κατοίκους του νησιού, πιστεύουμε ότι έχει προβλήματα το σχέδιο πολλά. Έχει βεβαίως θετικά σημεία, έχει σημεία που χρειάζονται αποσαφήνιση αλλά έχει και αρνητικά σημεία που πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Και ως τέτοια κρίσιμα σημεία θεωρούμε το ζήτημα της λειτουργικότητας του κράτους, αφού το θεσμικό πλαίσιο στο επίπεδο της εκτελεστικής εξουσίας είναι περίπλοκο και με προβλήματα που μπορεί να οδηγήσει σε αναποτελεσματικότητα και παράλυση.

Επίσης, την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου όπου τα χρονοδιαγράμματα και οι περιορισμοί δεν αντιμετωπίζουν στο σύνολό τους τα προβλήματα, που έχει δημιουργήσει η εισβολή και κατοχή του βορείου τμήματος του νησιού.

Ακόμα το θέμα του καθεστώτος των εγγυητριών δυνάμεων αλλά και της θέσης τρίτων στο μηχανισμό άρσης των αδιεξόδων, καθιερώνοντας ένα πρωτότυπο καθεστώς εποπτείας για μια χώρα ανεξάρτητη μέλος του ΟΗΕ μέχρι σήμερα και από σήμερα μέλος και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Κύπρος να είναι ισότιμο κράτος-μέλος και να λειτουργεί όπως όλα τα άλλα κράτη-μέλη, να μην είναι ένα μάρφωμα κράτους το οποίο ουσιαστικά δεν θα μπορεί να σταθεί στα πόδια του και να εκπληρώσει το ρόλο του ως ευρωπαϊκό κράτος.

Στο μήνα που πέρασε διατυπώθηκαν πολλές απόψεις αφοριστικές και απορριπτικές, εκ προοιμίου. Αυτές οι απόψεις που εκ προοιμίου είναι απορριπτικές της διαπραγμάτευσης, τι θέλουν; Οφείλουν να εξηγήσουν στον ελληνικό λαό. Να μένουν τα πράγματα ως έχουν; Διότι, δεν διαπραγματεύομαι, δεν εντάσσομαι, σημαίνει μένω όπως είμαι. Αυτό είναι καλό; Είναι καλό η Κύπρος έτσι; Απόψεις που λένε ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως έγινε, υπό τις συνθήκες που έγινε, ισοδυναμεί με οριστική διχοτόμηση, τι θέλουν; Η Κύπρος να μείνει διαμελισμένο νησί εκτός διαδικασιών ΟΗΕ, εκτός ένταξης, μόνη, αδέσποτη, έξω από την Ευρωπαϊκή Ένωση; Γιατί αυτό σημαίνει, η θέση ότι η ένταξη είναι διχοτόμηση.

Εάν η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως είπε η κ. Παπαρήγα προηγουμένως, με λύση είτε χωρίς λύση, σημαίνει αποδοχή της διχοτόμησης, η μη ένταξη τι σημαίνει; Επανεένωση του νησιού, επαναπροσέγγιση των κοινοτήτων; Γιατί ωραίοι είναι οι αφορισμοί στο όνομα δογματικών αντιλήψεων, αλλά η πολιτική προοπτική της κοινωνίας της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής, θέλει συγκεκριμένες ρυθμίσεις γιατί δεν μπορεί να ζει ο Τουρκοκύπριος κάτω και από την απειλή του Ντεκτάς και των Εποίκων και ο Ελληνοκύπριος και από την απειλή του *casus belli* και της επέκτασης της γραμμής του Αττίλα!

Δεν στήριξε ποτέ καμία Αριστερά την πολιτική αντιμετώπιση διεθνών προβλημάτων, στη λογική της εθνικής περιχαράκωσης. Ποτέ η Αριστερά δεν στήριξε τις κινητοποιήσεις για εθνικά προβλήματα, σε ευκαιριακές συμπράξεις, χωρίς πολιτικό και ιδεολογικό χαρακτήρα, μόνο και μόνο για κομματική γυμναστική και

εκμετάλλευση με το σύνθημα «η Κύπρος είναι ελληνική» σήμερα στο 2002!

Ας μιλήσουμε, λοιπόν, καθαρά. Οι απόψεις, που απορρίπτουν τη διαπραγμάτευση στο σχέδιο Ανάν δεν αποδέχονται την ιδέα της ομοσπονδίας, την οποία θεωρούν προδοτική. Δεν αποδέχονται το δικαιοδικό χαρακτήρα της κυπριακής πολιτείας. Όμως η διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία είναι η βάση των συμφωνιών «υψηλού επιπέδου» του Μακαρίου-Ντεκτάς και Κυπριανού-Ντεκτάς. Ήταν η βάση της ομόφωνης πρότασης προς τον ΟΗΕ το 1989. Είναι ο οδυνηρός συμβιβασμός, τον οποίο έχουν αποδεχθεί όλοι.

Μιλούν για το Κυπριακό και τη λύση του, σαν να μην υπάρχουν Τουρκοκύπριοι στο νησί, σαν να μην αναφέρονται σ' αυτούς οι αποφάσεις του ΟΗΕ, σαν να μην χρειάζεται και η δική τους γνώμη και συναίνεση, προκειμένου να υπάρξει μια βιώσιμη ειρηνική λύση. Εμείς λέμε ότι πρέπει να είναι κοινή πατρίδα Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων η Κύπρος.

Μήπως πρέπει όσοι επικαλούνται τον πατριωτισμό εναντίον του κοσμοπολιτισμού να σκεφθούν ότι υπάρχει κι αυτή η διάσταση, δηλαδή της κοινής πατρίδας Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων που οικοδομούν το μέλλον τους με ασφάλεια μέσα στην ευρωπαϊκή προοπτική;

Βεβαίως, άλλο ο πατριωτισμός κι άλλο –κι επικίνδυνο πράγμα– η εθνικίζουσα ρητορεία. Άλλο η λύση για ασφάλεια, ειρήνη και αλληλεγγύη και άλλο η εθνική περιχαράκωση στη βάση της φυλής και της εθνικής αναδίπλωσης. Δεν αποτέλεσε έκπληξη για εμένα ότι σε μια συζήτηση για το Κυπριακό πρόβλημα ότι

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του Προέδρου του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου κ. Ν. Κωνσταντόπουλου).

Θα μου δώσετε μια παράταση χρόνου, κύριε Πρόεδρε.

η κ. Παπαρήγα βρήκε την ευκαιρία να επιτεθεί εναντίον του Συνασπισμού. Έκπληξη θα αποτελούσε το αντίθετο, αν δηλαδή η κ. Παπαρήγα εγκατέλειπε την έμμονη ιδέα της ότι για όλα τα δεινά στον πλανήτη και στην Ελλάδα φταίει ο ιμπεριαλισμός, ο νεοφιλελευθερισμός και κυρίως ο Συνασπισμός!

(Γέλωτες στην Αίθουσα)

Θέλει πολύ μεγάλη ικανότητα δογματικής υπεραπλούστευσης να λες, ότι το παγκόσμιο κοινωνικό φόρουμ θέλει τον εκμνηστερισμό της παγκοσμιοποίησης, ενώ η ηγεσία του Κ.Κ.Ε. θέλει την ανατροπή του καπιταλισμού! Θέλει μεγάλη δόση υποκρισίας να λες, ότι είναι επικίνδυνη η εθνικίζουσα ρητορεία, αλλά ταυτόχρονα να κρατάς επαφή και να χαιρετίζεις δι' αντιπροσώπων συνάξεις ευκαιριακής κομματικής γυμναστικής, όπου κυριαρχούν τα συνθήματα «Η Κύπρος είναι ελληνική και είναι προδοτική η στάση του Εθνικού Συμβουλίου της Κύπρου» που διαπραγματεύεται στο σχέδιο Ανάν! Θέλει μεγάλη δόση γραφειοκρατικής συγκεντρωτικής αντίληψης να λες, ότι για όλα πάντοτε τα στραβά φταίνει τα μέλη και για όλα έχει πάντοτε δίκιο η ηγεσία!

Ήμασταν πριν από μια εβδομάδα στην Κύπρο και στις συζητήσεις μας με ελληνοκυπριακά και τουρκοκυπριακά κόμματα και κοινωνικούς φορείς είχαμε την ευκαιρία να διαπιστώσουμε τη μεγάλη πίεση των Τουρκοκυπρίων, τη μεγάλη επιθυμία να γκρεμίσουν τα τείχη που τους χωρίζουν από τους Ελληνοκύπριους συμπατριώτες τους και να πορευθούν μαζί στην Ενωμένη Ευρώπη, όπως και τη μεγάλη αγωνία των Ελληνοκυπρίων να μπορέσουν να επανενώσουν το νησί και να επανασυνδεθούν οι δυο κοινότητες, μέσα από μια κοινωνική πολιτική, πολιτισμική και οικονομική δραστηριότητα.

Γι' αυτό πιστεύω ότι κάνουν ασκήσεις επί χάρτου όσοι μιλούν για τη βιωσιμότητα της λύσης μη υπολογίζοντας το δικαιοδικό χαρακτήρα της κυπριακής πολιτείας. Αυτές οι δυνάμεις που θέλουν πράγματι τη συνύπαρξη, με ασφάλεια στα πλαίσια της Ευρώπης, είναι αυτές που δημιουργούν την ομοσπονδία από τα κάτω.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, και για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις πρέπει κάποια στιγμή να συνεννοηθούμε με ειλικρίνεια. Εμείς από την πλευρά του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου πιστεύουμε ότι οι αποφάσεις της Κοπεγχάγης έχουν τη δυναμική για να διαμορφώσουν ένα νέο σκηνικό. Θέλουμε

αυτήν τη δυναμική να την αξιοποιήσουμε, για να υπάρξουν καλύτερες ελληνοτουρκικές σχέσεις, για να στηριχθεί η πορεία της Τουρκίας στην Ευρώπη, για να λυθεί το Κυπριακό.

Εμπόδια στην επίλυση του Κυπριακού βλέπουν και τους Έλληνες και τους Τούρκους και τους Κυπρίους. Η λύση του Κυπριακού προβλήματος στηρίζει και ενισχύει την πορεία της Τουρκίας προς την Ευρώπη και προς αυτήν την κατεύθυνση μπορούν να συμβάλουν και οι ελληνοκυπριακές δυνάμεις και η Ελλάδα. Μπορεί να αξιοποιηθεί το πλαίσιο της Κοπεγχάγης, με καλοπιστία και αμοιβαιότητα –βεβαίως– κυρίως όμως με πολιτική θέληση. Και οι τρεις λαοί –Έλληνες, Τούρκοι και Κύπριοι– μπορούν μέσα στην Ευρώπη να διαμορφώσουν καλύτερες προοπτικές για κοινή ανάπτυξη.

Και αντί να χρηματοδοτούμε την ένταση, τους διαχωρισμούς και την εχθρότητα, τις στρατιωτικές δαπάνες και τα εξοπλιστικά προγράμματα, να χρηματοδοτούμε τη φιλία, την αλληλεγγύη και την κοινή ανάπτυξη. Άλλωστε η φιλοσοφία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στηρίζεται στη δυναμική της συνύπαρξης, της συνεργασίας και της αλληλεγγύης και όχι στη λογική της αντιπαράθεσης και στη περιχαράκωση του καθενός στον εαυτό του.

Βεβαίως, για να περάσουν αυτές οι αποφάσεις από τα χαρτιά στη ζωή, χρειάζεται η κινητοποίηση ολόκληρης της κοινωνίας. Και στις δύο χώρες χρειάζεται να αναπτυχθούν οι σχέσεις συνεργασίας και προσέγγισης σε όλα τα επίπεδα και σε όλους τους τομείς. Ιδιαίτερα η γνωριμία των πολιτικών δυνάμεων, η συνεργασία των κομμάτων είναι προϋπόθεση για την ανάπτυξη της δημοκρατίας, για την κατοχύρωση του πλουραλισμού και για τη συμμετοχή των πολιτών στη λειτουργία των πολιτικών συστημάτων, με εγγυήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις δημοκρατικές ελευθερίες για όλους.

Εμείς είχαμε ως κόμμα την εμπειρία να διαπιστώσουμε σε επαφές με τα τουρκοκυπριακά κόμματα, το πόσο σωστά έπραξαν εκείνα τα ελληνοκυπριακά κόμματα που κράτησαν πάντοτε ανοικτή την επικοινωνία και ανοικτή την προοπτική της ειρηνικής συνύπαρξης. Και είχαμε την εμπειρία να διαπιστώσουμε και από τη χθεσινή μας επίσκεψη στην Άγκυρα ότι, παρά τη σχετική απογοήτευση που υπάρχει, γιατί περίμεναν ή γιατί τους υποσχέθηκαν ή γιατί πίστευαν ότι χωρίς ολοκλήρωση των προσπαθειών τους για τον εκδημοκρατισμό θα εξασφάλιζαν την ημερομηνία που ζητούσαν, αντιλαμβάνονται ότι πρέπει να προχωρήσουν στην επιτάχυνση του εκδημοκρατισμού της Τουρκίας για να συμμορφωθεί και αυτή στα κριτήρια της Κοπεγχάγης.

Θέλω να τελειώσω με ορισμένες συνοπτικές παρατηρήσεις για τη διεύρυνση.

Ναι στη διεύρυνση, αλλά για ποια Ευρώπη; Το ερώτημα είναι κρίσιμο και πρέπει να απαντιέται με τις καθημερινές πολιτικές που εφαρμόζονται. Η Ευρώπη των δεκαπέντε αποφάσισε τη μεγαλύτερη ως σήμερα διεύρυνσή της. Αλλά οι όροι της διεύρυνσης όλοι ξέρουμε ότι διαφοροποιούν τις διάφορες πολιτικές δυνάμεις, ανάλογα με τη θέση που κατέχουν στο πολιτικό φάσμα. Για μας και τις άλλες δυνάμεις της σύγχρονης δημοκρατικής και ριζοσπαστικής Αριστεράς, η υπόθεση της ευρωπαϊκής ενοποίησης και κατά συνέπεια και της διεύρυνσης, δεν είναι αποκομμένη από τα κοινωνικά, δημοκρατικά, οικολογικά και απελευθερωτικά οράματα. Δεν θέλουμε η διεύρυνση να πραγματοποιείται στη βάση νεοφιλελεύθερων πολιτικών, που αναπαράγουν και διευρύνουν τις ανισότητες. Θα θέλαμε τα νέα κράτη-μέλη να είχαν ενταχθεί σε μια διαφορετική Ευρωπαϊκή Ένωση, όχι μόνον οικονομικά, αλλά και πολιτικά ενοποιούμενη, ικανή να υπερασπίζεται το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο και να δρα στην παγκόσμια σκηνή, ως αυτόνομος πόλος ειρήνης και σταθερότητας. Να μη διεκπεραιώνει ενδεχόμενες εμπλοκές πολέμων, αλλά να έχει στρατηγικό αντίβαρο αποφασιστικό, που να μην καθιστά τους πολέμους εφιαλτική εμπειρία και αγωνία όλης της ανθρωπότητας.

Γιατί μέσα στη διεύρυνση, κύριε Πρωθυπουργέ, γνωρίζετε πάρα πολύ καλά, ότι γίνεται πιο οξύ το πρόβλημα της σύγκλισης και της κοινωνικής συνοχής, τόσο για τους δεκαπέντε όσο και για τους εικοσιπέντε. Γίνεται πολύς λόγος για το κόστος της

διεύρυνσης, το οποίο υπολογίζεται σε 40 έως 42 δισεκατομμύρια ευρώ για την περίοδο μέχρι το 2006. Και είναι μεγάλος ο κίνδυνος αυτό το κόστος της διεύρυνσης να χρησιμοποιηθεί, ως άλλοθι, για παραπέρα συρρίκνωση του κοινωνικού κράτους.

Ένα δεύτερο ερώτημα είναι τι θα γίνει με τον κοινοτικό προϋπολογισμό, γιατί με τη διατήρηση του σημερινού επιπέδου του προϋπολογισμού, δεν μπορούμε να μιλάμε για βοήθεια στις χώρες της διεύρυνσης και ταυτόχρονα για μέτρα στην κατεύθυνση μιας κοινωνικής Ευρώπης.

Ένα τρίτο ερώτημα είναι κατά πόσο η Ελλάδα είναι προετοιμασμένη για τη διεύρυνση, για τις αρνητικές και τις θετικές της επιπτώσεις; Η απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν είναι πολύ ευχάριστη για την Κυβέρνηση. Θα έλεγα ότι είναι ανησυχητική για τη χώρα. Αρκεί να σκεφθούμε τα προβλήματα της αγροτικής οικονομίας, και το αναφέρω ενδεικτικά, στις καινούριες συνθήκες.

Βεβαίως η διεύρυνση θέτει και συνολικότερα ερωτήματα σε σχέση με τη θεσμική εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει καθυστερήσει. Από αυτήν την άποψη, πράγματι η Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης μπαίνει σε κρίσιμη φάση. Όμως, μετά την Κοπεγχάγη πρέπει να μουν και σε νέα θεώρηση οι σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ρωσίας, Ευρωπαϊκής Ένωσης και όλων των άλλων χωρών του λεγόμενου τρίτου κόσμου.

Είναι ανάγκη να επισημάνουμε ότι σε όλη την Ευρώπη οι κοινωνικές δυνάμεις, οι κοινωνικές οργανώσεις, τα κόμματα της ριζοσπαστικής Αριστεράς και τα κινήματα –όπως έδειξε και το πρόσφατο πρώτο ευρωπαϊκό κοινωνικό φόρουμ στη Φλωρεντία– θέλουν τη διαφορετική Ευρώπη και αγωνίζονται γι' αυτήν. Δεν μπορεί, λοιπόν, να αντιμετωπίζονται στα πλαίσια της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης με ενοχοποίηση της κοινωνικής διαμαρτυρίας και με αυταρχισμό.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το προειδοποιητικό κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του Προέδρου του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου κ. Κωνσταντόπουλου)

Τέλος επειδή ο πόλεμος του Ιράκ θα συμπέσει με άλλες τρέχουσες εξελίξεις στην εσωτερική πολιτισμική ζωή της χώρας και με άλλες μειζόνες εκκρεμότητες στην ευρωπαϊκή σκηνή, η Κυβέρνηση οφείλει από τώρα να μην προσανατολίζεται και να μην πολιτεύεται με τη λογική της διεκπεραίωσης αυτής της ενδεχόμενης εμπλοκής, αλλά να πρωταγωνιστήσει στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε η Ενωμένη Ευρώπη να έχει φιλειρηνικό ρόλο, στρατηγική αυτονομία και να μην προσυπογράφει όλα όσα κατά καιρούς εξυπηρετούν τις αποφάσεις της αυτοκρατορικής υπερδύναμης, παρακάμπτοντας τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών ή –με πρόσχημα κάποιες ευκαιριακές αποφάσεις– το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, και ο χαρακτήρας του Κυπριακού προβλήματος αλλάζει και ο χαρακτήρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλάζει. Στην Ελλάδα πρέπει κάποτε με εθνική στρατηγική να δούμε τις καινούριες διεργασίες και να μη διακατεχόμαστε πάντοτε απ' αυτή «την ευγενή τύφλωση» της δικομματικής πόλωσης και της εκμετάλλευσης των θεμάτων εξωτερικής πολιτικής για τρέχουσες πολιτικές σκοπιμότητες.

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) :** Ο Πρωθυπουργός κ. Κωνσταντίνος Σημίτης έχει το λόγο.

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΗΜΙΤΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης):** Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, από τις μέχρι τώρα τοποθετήσεις πιστεύω ότι προκύπτει ένα σαφές συμπέρασμα: Εκτός του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, όλοι συμφωνούμε στην ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής. Συμφωνούμε, επίσης, να συνεχίσουμε την προσπάθεια για τη λύση του πολιτικού προβλήματος.

Όλοι συμφωνούμε ότι η διαπραγμάτευση θα είναι δύσκολη, γιατί υπάρχουν διαφορετικές εκτιμήσεις σχετικά με το ποια θα είναι τα κεντρικά σημεία της διαπραγμάτευσης και πώς θα γίνει αυτή. Αυτό είναι κατανοητό, αλλά υπάρχει η κοινή θέληση από τους περισσότερους να συνεχίσουμε, προκειμένου να ολοκληρώσουμε τη συνολική λύση του Κυπριακού προβλήματος. Πιστεύω ότι αυτό είναι ένα πολύ θετικό συμπέρασμα της σημε-

ρινής συζήτησης.

Θα προσπαθήσω να απαντήσω σε μερικά ερωτήματα, τα οποία τέθηκαν και θα ήθελα να κάνω και εγώ ορισμένα σχόλια. Πρώτα από όλα, επειδή η κ. Παπαρήγα ξεκινώντας τη συζήτηση αναφέρθηκε στη δική μας άποψη, ότι δήθεν θεωρούμε την Ελλάδα κέντρο των εξελίξεων, θα ήθελα να πω, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ότι σίγουρα η Ελλάδα δεν είναι το κέντρο των παγκόσμιων και των ευρωπαϊκών εξελίξεων, αλλά ήταν το επίκεντρο των συζητήσεων σε αυτό το θέμα, δηλαδή στο Κυπριακό και στις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

Θα ήταν ανώφελη η συζήτηση αν εξηγούσα το γιατί. Θα ήθελα, όμως, να ρωτήσω το εξής: Έγινε ή δεν έγινε η ένταξη; Έγινε. Πώς έγινε η ένταξη; Ασπάξεστε και εσείς, κυρία Παπαρήγα, τη θεωρία του αυτόματου πιλότου; Έγινε η ένταξη χωρίς να τη στηρίξει κανένας από τους δεκαπέντε, χωρίς να εργαστεί κανείς από τους δεκαπέντε για την πραγματοποίησή της; Ποιος πίεσε; Ποιος μίλησε στους άλλους; Ποιος οδήγησε στο Ελσίνκι και στις επόμενες αποφάσεις; Η Ελλάδα δεν ήταν παρούσα;

Ας μην υποτιμάμε, λοιπόν, το ρόλο της χώρας σ' αυτό το θέμα, γιατί είναι σημαντικός και αυτό είναι χρήσιμο να το λέμε, για να ξέρουν και οι Έλληνες πολίτες ότι η χώρα μας είναι μία χώρα η οποία έχει ρόλο.

(Ζηηρά και παρατεταμένα χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ.)

Η κ. Παπαρήγα είπε ότι δεν πληροί το σχέδιο Ανάν τους όρους της απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας. Κριτήριο στην αποδοχή του σχεδίου Ανάν για βάση διαπραγμάτευσης είναι ακριβώς ότι ικανοποιεί τους όρους της απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Συγκεκριμένα στο σχέδιο διασφαλίζεται ένα κράτος οργανωμένο ως διζωνική και δικοινοτική ομοσπονδία. Απορρίπτεται η λογική των δύο κρατών ή της συνομοσπονδίας. Διασφαλίζεται μία κυριαρχία.

Στο σχέδιο κυρίαρχο είναι το κυπριακό κράτος. Οι επιμέρους συστατικές πολιτείες –έτσι είναι ο όρος– δεν είναι κυρίαρχες. Ασκούν απλώς κυρίαρχα τις αρμοδιότητές τους, στο πλαίσιο όμως του ομοσπονδιακού συστήματος.

Στο σχέδιο διασφαλίζεται μία διεθνής προσωπικότητα. Το σχέδιο προβλέπει ότι το κυπριακό κράτος και μόνο αυτό έχει τη μία και μόνη διεθνή προσωπικότητα.

Και επειδή κάποιοι λένε «μα, μπορούν οι συστατικές πολιτείες να υπογράφουν και διεθνείς συμβάσεις;» η απάντηση είναι απλή. Κοιτάξτε και σε άλλα ομόσπονδα κράτη και θα διαπιστώσετε ότι και εκεί αυτό είναι δυνατό. Αναφέρω για παράδειγμα το Βέλγιο που είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο σχέδιο διασφαλίζεται μία ιθαγένεια, προβλέπεται μία κυπριακή ιθαγένεια. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η ύπαρξη ιδιότητας πολίτη των δύο συστατικών πολιτειών δεν αναιρεί τη μία ιθαγένεια του κράτους. Η ιδιότητα πολίτη των συστατικών πολιτειών αποδίδεται επιπροσθέτως. Πρώτη και κυρίαρχη ιδιότητα είναι η ιδιότητα του πολίτη της κυπριακής πολιτείας, η μία ιθαγένεια. Απαγορεύεται ρητά στο σχέδιο κάθε μορφή διχοτόμησης ή απόσχισης.

Το σχέδιο βασίζεται επίσης στην προβλεπόμενη από την απόφαση αρχή της πολιτικής ισότητας. Δεν επιτρέπεται να αγνοούμε την αρχή αυτή, που έχει εξειδικευτεί με την έννοια της αποτελεσματικής συμμετοχής των δύο κοινοτήτων στην άσκηση της εξουσίας και περιέχεται στις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών ήδη από την εποχή Ντε Γκουεγιάρ και της δέσμης των ιδεών Γκάλι.

Δεν μπορεί, λοιπόν, να επιδιώκουμε την εφαρμογή των αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών και να ξεχνάμε την πολιτική ισότητα των δύο κοινοτήτων. Αυτό ισχύει σε όλα τα ομόσπονδα κράτη.

Τέλος, εξασφαλίζεται η συνέχεια του κράτους, καθώς δεν απαιτείται νέα ένταξη στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και στους άλλους διεθνείς οργανισμούς. Η ύπαρξη της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία μετεξελίσσεται σε ομοσπονδιακό κράτος, συνεχίζεται απρόσκοπτα.

Η κ. Παπαρήγα υποστήριξε, αν κατάλαβα καλά, ότι η λύση η οποία δόθηκε με την ένταξη είναι λανθασμένη, ότι το σχέδιο

Ανάν είναι λανθασμένο και άρα πρέπει να συνεχιστεί το status quo, η υπαρκτή κατάσταση. Αλλά είναι βέβαιοι όσοι υποστηρίζουν με την κ. Παπαρήγα ή ανεξαρτήτως από τη κ. Παπαρήγα τη μη λύση ότι δεν θα υπάρξει νέος εποικισμός του νησιού;

Αν δεν μας ενδιαφέρει η δημογραφική σύνθεση και εξέλιξη της βόρειας Κύπρου, θέλουμε μια ενδεχόμενη όξυνση της αντιπαλότητας ανάμεσα στις δύο κοινότητες; Αν δεν μας ενδιαφέρουν οι σχέσεις των δύο κοινοτήτων θέλουμε να καταστεί η πράσινη γραμμή, μια ελληνοτουρκική γραμμή υψηλής έντασης;

Πιστεύω ότι δεν μπορούμε να αδιαφορούμε στα προαναφερόμενα. Μας ενδιαφέρει να μην υπάρχει ένταση, να μην υπάρχει εποικισμός, να μην αλλάξει η δημογραφική σύνθεση και να μην προκύψουν ως εκ τούτου νέες αντιπαλότητες. Δεν μπορεί να εύχεται κανείς πραγματικά τη διχοτόμηση.

Εκείνο που προτιμούν ορισμένοι είναι η ουτοπία της στεγανοποίησης. Είναι ουτοπία κάθε είδους διχοτόμηση, η οποία θεωρεί ότι μπορεί να πετύχει τη στεγανοποίηση της μιας μεριάς από την άλλη. Το είδαμε και στην περίπτωση της Γερμανίας. Το τείχος του Βερολίνου δεν μπόρεσε να στεγανοποιήσει τα δύο τμήματα της πόλης.

Αλλωστε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ξέρετε –το είδατε αυτό– ότι υπάρχουν χιλιάδες Τουρκοκύπριοι, οι οποίοι θέλουν να πάρουν ελληνοκυπριακά διαβατήρια, για να μπορούν να ταξιδεύουν και να μεταγκατασταθούν αλλού.

Εμείς θα τους πούμε όχι, μείνετε εκεί, γιατί δεν μας ενδιαφέρετε και πρέπει να υψώσουμε τείχη απέναντί σας;

Δεν μπορούμε να κόσουμε –ας φέρω αυτήν την εικόνα– μ' ένα πριόνι τη Βόρεια Κύπρο και να τη στείλουμε κάπου στη Μεσόγειο. Θα είναι πάντα συνδεδεμένη με τη Νότια Κύπρο και αυτή η σύνδεσή της Κύπρου με την Τουρκία θα κάνει δυσάρεστη την παρουσία των δύο αυτών ενότητων-οντοτήτων στην Κύπρο, στην Ευρωπαϊκή Ένωση και θα οδηγεί πάντα σε εντάσεις.

Κατά συνέπεια η άποψή της μη λύσης, η άποψη της διχοτόμησης θα σηματοδοτήσει την αφετηρία νέων προβλημάτων στο μέλλον, που θα είναι αφετηρία νέων εντάσεων και νέων κινδύνων. Ας μην πλανιόμαστε. Η επιλογή της διχοτόμησης είναι η επιλογή ενός νέου ανοιχτού γραμματίου και όχι το κλείσιμο του λογαριασμού.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο κ. Καραμανλής το πρώτο που έθεσε μεταξύ άλλων, αλλά το πιο σημαντικό είναι το θέμα του δημοψηφίσματος. Επικαλέστηκε το γεγονός ότι προβλέπεται δημοψήφισμα, το οποίο θα εγκρίνει και την ένταξη ως μία πιθανή απόδειξη του ότι υπάρχει σύνδεση ένταξης και λύσης, δηλαδή υπάρχει κάποιος όρος ή κάποια προϋπόθεση.

Πρώτα απ' όλα θέλω να παρατηρήσω το εξής: Επειδή ο κ. Καραμανλής και σήμερα, αλλά και σε μία δήλωση που έκανε προ ημερών, χρησιμοποίησε τον όρο «προαποφασισμένη λύση», θα ήθελα να εκφράσω την απορία μου για το τι σημαίνει αυτός ο όρος. Σημαίνει ότι εγώ, ο Έλληνας Πρωθυπουργός, ο Δανός Πρωθυπουργός ως προεδρεύων του Συμβουλίου, τα υπόλοιπα μέλη του Συμβουλίου και οι Πρωθυπουργοί των άλλων κρατών μυστικά συμφωνήσαμε στην Κοπεγχάγη ότι αυτή είναι η λύση, η οποία θα επιβληθεί, και παρουσιάσαμε μία λύση άνευ όρων και προϋποθέσεων, για να εξαπατήσουμε τον ελληνικό λαό; Δεν θέλω να πιστεύω ότι ο όρος «προαποφασισμένη λύση», τον οποίο χρησιμοποιήσατε, εννοεί κάτι τέτοιο. Γιατί, αν εννοείτε κάτι τέτοιο, είναι κρίμα και πολύ λυπάμαι γι' αυτό και πιστεύω ότι αυτός δεν είναι σοβαρός τρόπος, για να επιχειρηματολογούμε σε αυτήν την Αίθουσα λέγοντας ότι υπάρχουν κάποιοι, οι οποίοι θέλουν να εξαπατήσουν τον ελληνικό λαό και να διαθέσουν εν κρυπτώ τα εθνικά του δίκαια και δικαιώματα.

Έρχομαι πάλι στο θέμα του δημοψηφίσματος. Η τελική έκβαση του δημοψηφίσματος, το οποίο προβλέπεται στο σχέδιο Ανάν, αν είναι θετική, δηλαδή αν υπάρξει θετική απάντηση, σημαίνει ότι ο κυπριακός λαός εγκρίνει τη θεμελιώδη συμφωνία και όλα τα σχετικά και ότι εγκρίνει την ένταξη της Κύπρου υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις αυτής της θεμελιώδους συμφωνίας.

Εάν υπάρξει αρνητική απάντηση στο δημοψήφισμα, αυτό θα σημαίνει ότι ο κυπριακός λαός δεν εγκρίνει τη θεμελιώδη συμφωνία και δεν εγκρίνει και την ένταξη υπό τους όρους και τις

προϋποθέσεις της θεμελιώδους συμφωνίας.

Η ένταξη, η οποία συμφωνήθηκε μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και των άλλων δεκαπέντε χωρών, συνεχίζει να υπάρχει ως απόφαση και συνεχίζεται με τους όρους που προβλέπει η Ευρωπαϊκή Ένωση για τις άλλες δεκαεννέα χώρες.

Επαναλαμβάνω και θέλω να είμαι σαφής, διότι αυτό φαίνεται, εάν κοιτάξετε τα ερωτήματα τα οποία θα μπουν στο δημοψήφισμα. Ποια είναι τα ερωτήματα; Η έγκριση της θεμελιώδους συμφωνίας, η έγκριση των νέων όρων της Συνθήκης Εγγύησης και η έγκριση της προσχώρησης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις της θεμελιώδους συμφωνίας και της Συνθήκης Εγγύησης, στην οποία συμμετέχει η Ελλάδα και η Τουρκία.

Γιατί είναι δυνατόν δύο εντάξεις. Η μία υπό τους όρους της θεμελιώδους συμφωνίας και η άλλη ένταξη υπό τους όρους που υπάρχουν τώρα. Στις 30 Μαρτίου αποφασίζουν αν θα γίνει η ένταξη υπό τους όρους της θεμελιώδους συμφωνίας που είναι διαφορετικοί από τους τωρινούς όρους. Εάν δεν εγκριθεί υπό τους όρους της θεμελιώδους συμφωνίας, τότε εξακολουθεί να υπάρχει η ένταξη, όπως την αποφασίσαμε τώρα. Αυτό είναι σαφές. Κοιτάξτε το κείμενο Ανάν εκεί που βάζει τα ερωτήματα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ρωτήθηκα γιατί ορίζεται ημερομηνία. Και ελέγχθηκε πως το ότι ορίζεται ημερομηνία 28 του Φλεβάρη, είναι και αυτό μια διασύνδεση. Θέλουμε τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι; Εγώ πιστεύω ότι θέλουμε. Τι χαρακτηρίζει τις διαπραγματεύσεις τώρα και πριν; Ο κ. Ντενκτάς δεν αρνιόταν να πάει να δει επί χρόνο ολόκληρο τον κ. Κληρίδη; Στη διάρκεια της κατάθεσης και της συζήτησης του σχεδίου Ανάν δεν ήταν άρρωστος, δεν χάλασε το φαξ, δεν πήγαινε και δεν πήγαινε ταξίδι, δεν πήγε στην Άγκυρα την τελευταία μέρα στο νοσοκομείο, δεν είπε ότι δεν έχει καιρό να εξετάσει το θέμα; Τι σημαίνουν όλα αυτά; Τι σημαίνει το ότι η τουρκική ηγεσία τις προηγούμενες μέρες είπε ότι και αυτή δεν έχει καιρό να εξετάσει το θέμα; Σημαίνει απλά κωλυσιεργία. Σημαίνει ότι σπρώχνουμε το πρόβλημα πέρα ότι δεν θέλουμε να το συζητήσουμε. Ότι θέλουμε στην πράξη να περάσει η απόφαση, θα μου δώσετε χρόνο για να μπορέσω να τραβήξω πέρα την κατάσταση. Ε, λοιπόν, σε αυτήν την κωλυσιεργία θέλουμε να βάλουμε τέλος. Γι' αυτό εμείς είπαμε και υποστηρίξαμε και στην Κοπεγχάγη να μπει η 28η Φεβρουαρίου, για να δούμε την καλοπιστία ή την κακοπιστία των άλλων. Για να κριθεί και πάλι. Και είναι σημαντικό αυτό. Δεν μπορούν να λένε μετά από τρεις μήνες, μετά από έξι μήνες. Πρέπει να έρθουν τώρα. Ο κ. Ντεσότο πάει στις 7 Ιανουαρίου στη Λευκωσία. Πρέπει να έχουν απαντήσεις. Και αυτό είναι ένα θέμα το οποίο έχει αντίκτυπο στις σχέσεις της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι σκόπιμη, λοιπόν, η ημερομηνία.

Όσον αφορά τα διάφορα σενάρια, τα οποία αναφέρθηκαν –σενάριο πρώτο, σενάριο δεύτερο, σενάριο τρίτο– θέλω να πω ότι όλα αυτά βασίζονται σε μια σειρά από υποθετικά ερωτήματα. Εγώ πιστεύω ότι τα πράγματα δεν πρέπει να περιπλέκονται έτσι. Υπάρχει η σκέψη από πλευράς της Νέας Δημοκρατίας ή από πλευράς άλλου κόμματος να πούμε στους Ελληνοκύπριους να μην διαπραγματευτούν τώρα; Υπάρχει η σκέψη να πούμε να αδιαφορήσουν για τη λύση, να πουν ότι δεν μας ενδιαφέρει η λύση; Υπάρχει η σκέψη ότι πετύχαμε την ένταξη και ας μποϊκόταρουμε τώρα τη λύση; Καταφέραμε ό,τι καταφέραμε και να αρνηθούμε τα υπόλοιπα;

Εγώ δεν συμφωνώ με όλες αυτές τις σκέψεις. Εγώ πιστεύω ότι η Κύπρος έχει να κερδίσει αν διαπραγματευτεί εποικοδομητικά, αν διαπραγματευτεί καλόπιστα και με την καλόπιστη και εποικοδομητική διαπραγμάτευση –όποιο να 'ναι το αποτέλεσμα– πείσει την διεθνή κοινότητα, ότι η Κύπρος θέλει τη λύση. Αυτό είναι το σημαντικό κριτήριο, να φαίνεται ότι η Κύπρος θέλει τη λύση. Να πείθει ότι θέλει τη λύση και όχι να δημιουργήσει τις εντυπώσεις ότι κορόιδεψε, εξαπάτησε και τώρα ας αφήσει τα πράγματα να τραβήξουν.

Δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να υπάρχει η εντύπωση ότι σκέπτεται να αφήσει τα πράγματα να τραβήξουν. Αντιθέτως πρέπει να εδραιώσει την πεποίθηση που δημιουργήθηκε στην

Κοπεγχάγη ότι θέλει τη λύση καλόπιστη. Πρέπει να αποδείξει ότι αυτό που θέλει είναι μία σωστή λύση. Όσον αφορά τη σωστή λύση, πιστεύω ότι δε χρειάζεται εδώ συζήτηση, γιατί αυτά είναι αντικείμενα διαπραγματεύσεως. Πρέπει, όμως, να είμαστε προσεκτικοί.

Κύριε Καραμανλή, είπατε ότι εσείς αμφισβητείτε τους περιορισμούς στο δικαίωμα της εγκατάστασης, τους οποίους προβλέπει το σχέδιο Ανάν. Όμως, θα έλεγα ότι χρειάζεται μία προσοχή γύρω απ' αυτό το θέμα, γιατί εγώ συζήτησα με την κυπριακή ηγεσία. Η κυπριακή ηγεσία, πριν καν προβάλει ο κ. Ανάν το σχέδιό του, ήταν της άποψης ότι θα πρέπει να υπάρχουν κάποιες μεταβατικές διατάξεις και κάποιος περιορισμός όσον αφορά γενικά στα δικαιώματα, για να μην επικεντρώνουμε στο ένα και στο άλλο, διότι, αν θέλουμε να λειτουργήσει σωστά η λύση, πρέπει σε μία πρώτη φάση να αποφύγουμε τριβές. Εν πάση περιπτώσει, ας τα ξεχάσουμε όλα αυτά. Θέλουμε πράγματι να σταματήσει η εγκατάσταση Τούρκων στο τουρκοκυπριακό τμήμα. Δεν πρέπει μετά τη λύση να συνεχιστεί ο εποίκισμός. Ποιος μπορεί να θέλει τον εποίκισμό μετά τη λύση;

Έρχομαι τώρα σε ένα άλλο θέμα και θα είμαι πιο διεξοδικός. Είναι το θέμα του ότι η Κύπρος δεν συμμετέχει στην ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική και στην πολιτική άμυνας. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, όπως ξέρετε, την Παρασκευή στις Βρυξέλλες και στην Κοπεγχάγη και χθες στις Βρυξέλλες έκλεισε το θέμα των σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το NATO και της χρησιμοποίησης των μέσων του NATO από την Ευρωπαϊκή Ένωση και αντίστροφα, που ήταν γνωστό με τον τίτλο «Το θέμα του Ευρωστρατού». Την Παρασκευή αποφασίστηκε στις Βρυξέλλες ότι οι λεγόμενες Berlin plus ρυθμίσεις, δηλαδή οι ρυθμίσεις για τις συνεργασίες, ισχύουν για τα κράτη-μέλη της Ένωσης που είναι είτε μέλη του NATO είτε συμβαλλόμενα μέρη στη σύμπραξη για την ειρήνη και κατ' επέκταση έχουν συνάψει διμερείς συμφωνίες ασφάλειας με το NATO.

Για να το πω απλά, εκείνα τα μέλη της Ένωσης που συμμετέχουν είτε στη λεγόμενη συμφωνία-σύμπραξη για την ειρήνη ή αυτά που έχουν διμερείς συμφωνίες ασφάλειας με το NATO, συμμετέχουν σ' αυτήν τη συνεργασία NATO-Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό είναι το ένα.

Δεύτερον, όλα τα κράτη-μέλη της Ένωσης θα συμμετέχουν πλήρως στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής άμυνας που θα καλύπτει όλα τα θέματα ασφάλειας της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του προαιρετικού σχεδιασμού μιας κοινής αμυντικής πολιτικής. Όλα ανεξαιρέτως, λοιπόν, τα κράτη συμμετέχουν στην αμυντική πολιτική.

Τρίτον, με το σημερινό status της Κύπρου και της Μάλτας, που δε συμμετέχουν στη σύμπραξη για την ειρήνη και δεν έχουν συνάψει διμερείς συμφωνίες με το NATO, οι χώρες αυτές δεν συμμετέχουν σε επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν νατοϊκά μέσα με την ένταξή τους στην Ένωση. Οι χώρες αυτές, όμως, δεν θα παρεμποδίζονται να μετέχουν σε όργανα και να ψηφίζουν σε διαδικασίες σχετικά με αποφάσεις που δεν προβλέπουν τη χρησιμοποίηση νατοϊκών μέσων. Δηλαδή, η Κύπρος και η Μάλτα μπορεί να συμμετέχουν πλήρως στην πολιτική άμυνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε αποφάσεις και πολιτικές διεργασίες που αφορούν την ΚΕΠΑ, σε αυτοδύναμες επιχειρήσεις, ειδικότερα ευρωπαϊκές, αλλά δε θα συμμετέχουν σε εκείνες τις επιχειρήσεις που αφορούν τη χρησιμοποίηση μέσων του NATO.

Στις Βρυξέλλες χθες συμφωνήθηκε κοινή δήλωση των δύο οργανισμών NATO και Ευρωπαϊκής Ένωσης με την οποία υιοθετούν τις αρχές πάνω στις οποίες θεμελιώνεται η συνεργασία Ευρωπαϊκής Ένωσης και NATO. Μεταξύ αυτών εμπεδώνονται οι αρχές για τις οποίες η ελληνική πλευρά αγωνίστηκε με επιμονή και συνέπεια.

Περιέχονται στην κοινή δήλωση μεταξύ NATO και Ευρωπαϊκής Ένωσης τα εξής: «Ισοτιμία μεταξύ NATO και Ένωσης. Σεβασμός στην αυτονομία των αποφάσεων και των συμφερόντων Ευρωπαϊκής Ένωσης και NATO. Σεβασμός του Χάρτη του ΟΗΕ, της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Συνθήκης της Ουάσινγκτον προκειμένου να εμπεδωθεί η δέσμευση για ειρηνική επίλυση των διαφορών, αποκλεισμένης της χρήσης ή

της απειλής βίας και η αποτροπή μονομερών ενεργειών».

Πολύ απλά, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Όταν ξεκίνησε το θέμα του λεγόμενου ευρωστρατού, το επαναλαμβάνω επειδή υπάρχουν πολλές λανθασμένες αντιλήψεις π.χ. διαπίστωσα σε κάποιο κείμενο πολιτικό το ερώτημα –νομίζω ότι ήταν της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης– «θα μπορεί ο ευρωστρατός να παίρνει μέρος σε επιχειρήσεις στο Αιγαίο ή όπου αλλού στην Αφρική ή στη Μέση Ανατολή;».

Κύριοι συνάδελφοι, αυτό που λέγεται «ευρωστρατός» έχει μια συγκεκριμένη αποστολή, ειρηνευτικές αποστολές. Δεν κάνει επιχειρήσεις, δεν κάνει πόλεμο. Το τι είναι ειρηνευτικές αποστολές, είναι οι αποστολές «Μπέντενσμιπερκ» που καθορίζονται στη συνθήκη.

Για το θέμα, λοιπόν, αυτό, για αυτές τις αποστολές, για τη χρησιμοποίηση των μέσων του NATO γι' αυτές τις αποστολές υπάρχει πρώτα ένα κείμενο το λεγόμενο «κείμενο των Βρυξελλών», είναι το παλιό κείμενο της Άγκυρας όπου υπάρχει μια προσθήκη στο άρθρο 2 και αυτό το κείμενο αποφασίστηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις Βρυξέλλες και αποφασίστηκε και εγκρίθηκε επίσης από το NATO την Παρασκευή.

Υπάρχει επιπλέον μια δήλωση στα συμπεράσματα του Συμβουλίου των Βρυξελλών τα οποία περιέχουν τους όρους και τις προϋποθέσεις με τις οποίες συμμετέχουν πολιτικά οι χώρες, ποιο είναι το πολιτικό υπόβαθρο για τις αποφάσεις αυτές και εκεί ξεκαθαρίζονται αυτά τα θέματα τα οποία μας αφορούν.

Υπάρχει επιπλέον η απόφαση του NATO που πάρθηκε τη Δευτέρα, που είναι μόνη η απόφαση του NATO για το πώς αυτό θα συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Και υπάρχει και η κοινή δήλωση NATO-Ευρωπαϊκής Ένωσης που περιέχει αυτές τις αρχές που σας ανέφερα. Τέσσερα δηλαδή κείμενα. Και σε αυτά που δεσμεύουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και σε αυτά που δεσμεύουν το NATO απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν ξεκάθαρα όλες οι αρχές τις οποίες έχουμε ζητήσει.

Δεν υπάρχει, λοιπόν, τίποτε το οποίο αποφασίστηκε και το οποίο είναι σε βάρος της χώρας, το οποίο να δημιουργεί αρνητικές συνθήκες. Και όσον αφορά την Κύπρο σας εξήγησα ποιος ακριβώς είναι ο περιορισμός. Είναι ο περιορισμός που αφορά τη συζήτηση για τη συμμετοχή του NATO και τη συμμετοχή στις επιχειρήσεις όπου συμμετέχει το NATO, διότι δεν υπάρχει συμφωνία μεταξύ Κύπρου και NATO και δεν υπάρχει συμφωνία της Κύπρου για τη λεγόμενη σύμπραξη για την ειρήνη. Και δεν ισχύει αυτό μόνο για την Κύπρο. Ισχύει και για τη Μάλτα η οποία βρίσκεται στην ίδια κατάσταση.

Για να κλείσω, θέλω να τονίσω ότι έχουμε κάνει ένα μεγάλο βήμα με τις αποφάσεις της Κοπεγχάγης και πιστεύω ότι η απόφαση της μεγάλης πλειοψηφίας μας είναι να παλέψουμε να ολοκληρώσουμε αυτό το βήμα όλοι μαζί με ενότητα και ομοψυχία. Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) :** Το λόγο έχει η κ. Παπαρήγα, Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας.

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε.) :** Αποδεικνύεται, κατά τη γνώμη μου, ότι οι προ ημερήσιας διάταξης συζητήσεις είναι σημαντικές, χρήσιμες και αναγκαίες, αλλά έχουν ένα μεγάλο μειονέκτημα, το φακό. Αυτό είναι το μειονέκτημά τους, ο φακός. Διότι εγώ πιστεύω ότι ο κύριος πρωθυπουργός έχει τη δυνατότητα και την ικανότητα να απαντά με τα δικά του επιχειρήματα, αλλά σοβαρά στις επικρίσεις ή τις αιτιάσεις που ακούει, οι απαντήσεις που έδωσε ο Πρωθυπουργός είναι για το φακό, όχι για το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας. Και αναφέρομαι σ' αυτά που είπε για μας. Λίγο-πολύ κατηγορήσε το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας ότι είναι υπέρ της διχοτόμησης, υπέρ της πράσινης γραμμής, υπέρ μιας Κύπρου, που θα είναι εκτεθειμένη ενδεχομένως σε μία νέα τουρκική εισβολή και σε μία νέα εισβολή εποίκων.

Δηλαδή αυτό καταλάβατε από αυτά που είπαμε, κύριε Πρωθυπουργέ; Δεν ξέρω αν υπάρχει και πεδίο πραγματικά συζήτησης και νέας επιχειρηματολογίας. Το θέμα, λοιπόν, δεν είναι πώς απαντάται για μας. Το πιο σοβαρό θέμα είναι το εξής. Τη

στιγμή που το Κυπριακό βρίσκεται σε μία πολύ δύσκολη και σύνθετη φάση, εσείς βγαίνετε πιο μπροστά απ' όλους, ενώ θα έπρεπε να είσαστε και πιο συγκρατημένος και από την κυπριακή ηγεσία, αν θέλετε να βοηθήσετε. Βγαίνετε πιο μπροστά από όλους, να μας πείσετε ότι το σχέδιο Ανάν δεν μιλάει για δύο χωριστά κράτη, αλλά μιλάει για δύο πολιτείες τύπου Ηνωμένων Πολιτειών ότι είναι διζωνική, δικοινοτική λύση κλπ.

Αν αυτό το πράγμα πιστεύετε, τότε γιατί δεν υπογράφηκε και δεν προτείνετε και δεν ζητήσατε, αν θέλετε, να υπογραφεί και να τελειώνει;

(Θόρυβος στην Αίθουσα)

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμώνης) :** Παρακαλώ! Συνεχί-  
ζετε η συζήτηση, κύριοι συνάδελφοι.

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ (Γενική Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε.):** Για ποια προβλήματα, που πρέπει να βελτιωθούν, γίνεται λόγος; Για λεπτομέρειες;

Αν το σχέδιο Ανάν είναι ακριβώς η πεμπουσία του προβλήματος, αν λύνει το ζήτημα, γιατί να χαθεί χρόνος μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου; Αυτήν τη στιγμή εγώ καταλαβαίνω ότι η κυπριακή ηγεσία δεν έχει τη βοήθεια της ελληνικής Κυβέρνησης για την άσκηση πίεσης για όποια βελτίωση χωράει αυτό το σχέδιο. Η στάση σας δηλαδή είναι τέτοια, σαν να λέτε στα κυπριακά κόμματα «δεχθείτε το, σας αρέσει, δεν σας αρέσει».

Αντίθετα εσείς θα έπρεπε να είσατε πολύ πιο προσεκτικός σε αυτά τα ζητήματα. Να προβάλετε τις αδύνατες πλευρές του σχεδίου Ανάν. Αυτή θα ήταν η καλύτερη υπηρεσία και στους Ελληνοκυπρίους και στους Τουρκοκυπρίους. Εδώ τώρα πήγατε να μας πείσετε ότι ο ευρωστρατός είναι για να οργανώνει κατασκηνώσεις για μικρά παιδιά και για να οργανώνει συσσίτια. Μα, ο ευρωστρατός έχει συγκεκριμένη αποστολή, τη διαχείριση κρίσεων. Έχει επεμβατικό ρόλο, έχει στρατιωτικό ρόλο. Μάλιστα έγινε ολόκληρη συζήτηση –με τις Ηνωμένες Πολιτείες και με το ΝΑΤΟ, εκεί ήταν η διαφωνία- για το πόσο αυτοτελής στις στρατιωτικές επιχειρήσεις θα ήταν ο ευρωστρατός έναντι του ΝΑΤΟ. Αν ο ευρωστρατός ήταν για να διοργανώνει καταυλισμούς σεισμοπαθών και άλλο τέτοιο φιλειρηνικό και φιλανθρωπικό έργο, δεν θα είχαν κανένα πρόβλημα ούτε οι Ηνωμένες Πολιτείες, ούτε το ΝΑΤΟ. Δεν θα υπήρχε καν ανταγωνισμός. Ο ευρωστρατός έχει πολεμικούς στόχους, δεν είναι αμυντικός στρατός. Και στο κάτω-κάτω, όταν όλη η Ευρώπη καλύπτεται από την ομπρέλα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από πού φοβάται η Ευρώπη; Το από πού φοβάται είναι γνωστό, αυτό ακριβώς θέλουμε να αποδείξουμε.

Λοιπόν, το θέμα του ευρωστρατού είναι μείζον. Εμείς δεν θέλαμε με λεπτομέρεια να μιλήσουμε. Αλλά το κυριότερο είναι ότι ο Πρωθυπουργός έκανε το άσπρο μαύρο. Δηλαδή δεν παραδέχθηκε αυτό που σε άλλες στιγμές έχει παραδεχθεί ο ίδιος και έχουν παραδεχθεί όλα τα κόμματα, έστω ότι υπάρχουν αδύνατα και προβληματικά σημεία μη λειτουργικότητας. Δεν παραδέχθηκε τίποτα. Τότε γιατί δεν εγκαλείτε την κυπριακή ηγεσία, γιατί δεν το υπογράφει και βασανίζει μια ολόκληρη Ευρωπαϊκή Ένωση με αυτό το θέμα μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου; Η ίδια η κυπριακή ηγεσία έχει προβάλει ενστάσεις. Και μάλιστα την πρώτη ημέρα που αναγγέλθηκε το σχέδιο Ανάν εσείς πήγατε ένα χιλιόμετρο μπροστά από τον Πρόεδρο της Κύπρου κ. Κληρίδη. Μιλήσατε για ιστορική ευκαιρία, μιλήσατε θριαμβευτικά για το σχέδιο, ενώ ήταν πολύ πιο προσεκτική η κυπριακή ηγεσία.

Και το δεύτερο και χειρότερο, είπατε το εξής πράγμα. Εάν δεν δεχθούν όλα τα κόμματα και κυρίως αυτοί που θα ζήσουν την κατάσταση στην Κύπρο το σχέδιο Ανάν, τότε θα έχουμε το εξής ζήτημα. Μπορεί να έχουμε επέμβαση της Τουρκίας, μπορεί να έχουμε προσάρτηση –αυτό κατάλαβα εγώ- θα έχουμε καινούριο αριθμό εποίκων κλπ.

Και σας ρωτώ: Αν παραδείγματος χάρη τα κυπριακά κόμματα –δεν ξέρω πού θα καταλήξουν και είναι δικός τους λογαριασμός- καταλήξουν ότι πρέπει να ασκήσουν μεγαλύτερη διαπραγματευτική πίεση βάζοντας ακόμα και το ερώτημα αν θα το υπογράψουμε στις 28 Φεβρουαρίου, υπάρχει κίνδυνος να επέμβει η Τουρκία στην Κύπρο; Αυτή η Ευρωπαϊκή Ένωση, αυτή η περίφημη διεθνής κοινότητα δεν έχει τη δυνατότητα να αντιμε-

τωπίσει έναν τέτοιο τουρκικό κίνδυνο; Και εμείς δεν θα το θέλαμε. Εμείς δεν θέλουμε να πάει χειρότερα η Κύπρος. Δεν θέλουμε να δεχθεί επίθεση από την Τουρκία. Δεν θέλουμε ούτε πολιτική επέμβαση και απόφαση ούτε μεγαλύτερη περιπλοκή. Ξέρουμε ποιος είναι ο συσχετισμός δύναμης και ξέρουμε ότι γίνονται και συμβιβασμοί. Έρχεσθε, όμως, και λέτε ότι ή δέχασθε το σχέδιο Ανάν ή μπορεί να έχουμε σύρραξη στην περιοχή. Άρα δεν έχει καμία εγγύηση η Κύπρος. Άρα θα είναι με το πιστόλι στον κρόταφο μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και έξω. Δηλαδή, ή θα έχουμε ευρωδοχισμό ή τουρκοδοχισμό. Τι διαφορές έχουν αυτές οι δύο;

Αν αυτό το λέγατε, αφού είχε τελειώσει και το δημοψήφισμα στην Κύπρο, αφού είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία και είχε εγκριθεί το σχέδιο Ανάν βελτιωμένο ή μη, και προπαθούσατε να ενεργοποιήσετε τα όποια θετικά κατά τη γνώμη σας στοιχεία υπάρχουν, θα το καταλάβαινα και σαν απολογισμό της Κυβέρνησης που έχει παίξει πρωταρχικό ρόλο στον εκβιασμό και σαν ένα θετικό –έτσι τον θεωρείτε -απολογισμό. Πριν ολοκληρωθεί η διαδικασία, πριν περισωθεί ό,τι μπορεί να περισωθεί, γίνεστε διαπρύσιος κήρυκας του σχεδίου Ανάν. Είναι βοήθεια αυτό στον κυπριακό λαό; Είναι βοήθεια αυτήν τη στιγμή στην υπόθεση της Κύπρου και γενικότερα στην υπόθεση της ειρήνης στην περιοχή;

Ένα τελευταίο ζήτημα. Εμείς δεν θέσαμε θέμα για το δημοψήφισμα στην Κύπρο με το διπλό ερώτημα. Ξέρω ότι υπάρχει προβληματισμός. Με την ευκαιρία όμως θέλω να πω ότι δεν είναι υποχρεωτικό το δημοψήφισμα. Έπρεπε να είναι υποχρεωτικό. Όμως, απ' όσο ξέρουμε, δεν είναι υποχρεωτικό το δημοψήφισμα σε μια χώρα για το εάν θα ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή όχι. Απόδειξη είναι ότι δεν έγινε στην Ελλάδα, παρ' ό,τι το είχαμε ζητήσει. Δεν είναι υποχρεωτικό. Αν θες το κάνεις, αν δεν θες δεν το κάνεις. Γιατί στην Κύπρο γίνεται για το θέμα του σχεδίου Ανάν; Ακριβώς για να υπάρχει ένα σχετικό μπλοκάρισμα. Και εδω ή πολιτική που ακολουθείτε «νυν υπέρ πάντων η ένταξις» δεν βοηθάει.

Ολοκληρώνοντας, θα ήθελα να πω ότι ξέρουμε πάρα πολύ καλά πως θα ακούσουμε πολλά και μάλιστα, όταν υπάρχουν μεγάφωνα. Όταν δεν υπάρχουν μεγάφωνα ή μάλλον ο φακός της τηλεόρασης, μιλάμε νηφάλια και υπάρχουν άλλες πιο νηφάλιες τοποθετήσεις. Φθάσαμε στο σημείο να υπάρχουν έμμεσοι υπαινιγμοί ακόμα και για την τοποθέτηση του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος την περίοδο που συζητούσαμε το όνομα της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Εμείς δεν τοποθετηθήκαμε σε αυτό με έπαρση ούτε είπαμε ότι και τότε μας είπατε έτσι «πλην Λακεδαιμονίων» και επιβεβαιωθήκαμε. Όταν, όμως, μας προκαλείτε, θα τοποθετηθούμε. Εμείς δεν έχουμε να βγάλουμε συμπέρασμα από αυτό. Τα τρία κόμματα πρέπει να βγάλουν συμπέρασμα.

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμώνης) :** Το λόγο έχει ο Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας κ. Καραμανλής.

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας):** Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα ήθελα να κάνω ορισμένα σύντομα σχόλια. Πριν απ' όλα, δεν καταλαβαίνω και δεν δικαιολογώ την απολογητική στάση του κυρίου Πρωθυπουργού, που εξετράπη σε λέξεις, που δεν λέγονται τουλάχιστον στο σημερινό κλίμα, για «κρίμα» και «σοβαρότητα». Αλίμονο, κύριε Πρωθυπουργέ! Έπρεπε να μας δίνετε συγχαρητήρια για τη σοβαρότητα και την υπευθυνότητα, με την οποία στηρίζουμε και τη δική σας προσπάθεια σ' αυτό το θέμα.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Αλλά να ξεκαθαρίσουμε κάτι. Μόνο αν έχει κανείς τη «μύγα» αντιδρά μ' αυτόν τον τρόπο. Ποιος υπαινίχθη συνωμοσίες του Δανού Πρωθυπουργού ή δικές σας; Αυτά είναι αποκυήματα της δικής σας φαντασίας. Εγώ εκείνο που είπα, μιλώντας για πιθανότητα ή φόβο προαποφασισμένης λύσης, είναι εάν τα περιθώρια για πραγματική διαπραγμάτευση είναι πολύ στενά. Ε, αυτό δεν μοιάζει με προαποφασισμένη λύση; Ούτε συνωμοσίες ούτε τίποτε άλλο μη φαντάζεσθε. Εκτός εάν μόνος σας θέλετε να σκέφτεστε τέτοια πράγματα. Εάν πράγματι υπάρχει περιθώριο για ουσιαστικές βελτιώσεις, δήλωσα πρώτος παρών, δίπλα σας, σε όποια μάχη θέλετε.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Και επαναλαμβάνω -το είπα τέσσερις φορές στην αρχική μου ομιλία- και το ελπίζω και το εύχομαι και το πιστεύω. Από σας περίμενα τη διαβεβαίωση. Την πήρα, λοιπόν, σήμερα. Πιστεύω, λοιπόν, ότι είναι έτσι τα πράγματα, προχωράμε μαζί.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, όσον αφορά το δημοψήφισμα, θα μου επιτρέψετε να σας πω ότι διατηρώ τις επιφυλάξεις μου. Και διατηρώ τις επιφυλάξεις μου, γιατί όλοι οι ξένοι συνομιλητές μας -εκείνοι, οι οποίοι διεκδικούν την πατρότητα ή επιρροή στη δημιουργία του Σχεδίου Ανάν -και είμαι βέβαιος, ότι οι περισσότεροι από εμάς σε αυτήν την Αίθουσα καταλαβαίνουμε πολύ καλά ποιους εννοούμε -διαμεσολαβητές και άλλοι, μας έδωσαν αυτή την ερμηνεία που σας είπα. Διατηρούμε, λοιπόν, τις επιφυλάξεις μας. Όμως, αποδεικνύοντας για μια ακόμα φορά την καλή μας προαίρεση, θα σας δηλώσω εδώ, στο Βήμα της Βουλής, ότι δέχομαι τη δική σας ερμηνεία. Τη δέχομαι γιατί είστε Πρωθυπουργός της χώρας. Τη δέχομαι, γιατί σε λίγες ημέρες θα είστε ο προεδρεύων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρα θα έχετε βαρύνοντα λόγο και σ' αυτή την υπόθεση. Δέχομαι δηλαδή αυτό που μου είπατε, ότι είναι πιθανόν οι Κύπριοι πολίτες να έχουν την επιλογή τού να απορρίψουν πιθανώς το σχέδιο, αλλά να προχωρήσει κανονικά η ένταξη. Το δέχομαι και το επικροτώ. Αλλά, όπως το δέχομαι εγώ, είναι δεσμευτικό κι αυτό που είπατε σεις.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Εγώ δεν έχω ούτε αμφιβολία ούτε αντίρρηση ότι κάποιες μεταβατικές διατάξεις θα υπάρχουν, κάποιες αποκλίσεις από το ευρωπαϊκό κεκτημένο, επειδή, είπατε, τις ζητάει και η κυπριακή ηγεσία. Βεβαίως. Είμαι εν γνώσει του θέματος. Εκείνο που λέω, όμως, είναι ότι δεν μπορεί αυτό να έχει μόνιμο χαρακτήρα. Η μεταβατικότητα των ρυθμίσεων από το ευρωπαϊκό κεκτημένο σε πολλές περιπτώσεις υπάρχει και για πολλές χώρες. Και μεταβατικές περίοδοι κ.ο.κ. Και κάποιες αποκλίσεις. Αλλά η μονιμότητα μιας ρύθμισης είναι μόνιμη απόκλιση από το ευρωπαϊκό κεκτημένο. Αυτό, λοιπόν, σας λέω. Είστε διατεθειμένοι να πάμε να το παλέψουμε μαζί; Εμείς πάλι θα είμαστε στην πρώτη γραμμή.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Ευρωστράτος: εδω διαφωνούμε! Και διαφωνούμε σημαντικά, κύριε Πρωθυπουργέ. Βεβαίως με τη σημερινή του μορφή το πράγμα έχει περιορισμένες αποστολές, ειρηνευτικές αποστολές, St. Petersburg κ.λπ. Όμως, αγνοεί κανένας ή μπορεί να παραστήσει κανείς από μας ότι αγνοεί πως αυτό είναι το πρώτο βήμα στη διαμόρφωση του πραγματικού ευρωστρατού, της ευρωπαϊκής άμυνας, της κοινής άμυνας, που είναι η πρώτη επιδίωξη η δική μας; Δεν έχει «μαλλιάσει» η γλώσσα μας τόσα χρόνια να λέμε ότι ο βασικός μας στόχος στην Ευρώπη είναι η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Άμυνας, η πολιτική ασφάλειας; Ο βασικότερος λόγος της ιστορικής επιλογής για την ένταξη, αλλά φαντάζομαι και της οψιμότερης δικής σας συνοδοιπορίας προς τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό δεν έχει ως κύριο ζητούμενο τη μεγιστοποίηση της ασφάλειας του Ελληνισμού; Φαντάζομαι, συμφωνούμε απόλυτα εκεί.

Κατά συνέπεια, αυτό το προοίμιο της αυριανής κοινής άμυνας, με τις σημερινές ρυθμίσεις, δεν μας ικανοποιεί. Αυτή είναι η πραγματικότητα. Και το λέω -και επιμένω- γιατί δεν καλύπτει βασικούς μας στόχους; γιατί αφήνει εκτός περιόχες, όπως είναι το Αιγαίο και η Κύπρος. Ρητά. Και αν δεν έχει τόσο μεγάλη σημασία αυτό, εάν υπερκαλύπτεται από τις γενικόλογες διακηρύξεις, τις οποίες μας αναφέρατε, τότε το ερώτημα είναι γιατί επέμενε τόσο πολύ -θα μου επιτρέψετε να μεταχειριστώ την έκφραση- γιατί «λύσσαξε» η Άγκυρα να επιτύχει αυτήν την εξαίρεση στην αρχική διαπραγμάτευση, όταν ακόμα το κείμενο, πριν εξωραϊστεί, λεγόταν «κείμενο της Άγκυρας»;

Κατά συνέπεια, δεν ηρεμείτε τις ανησυχίες μας και η δική μας εκτίμηση είναι πως, στο θέμα αυτό, η Κυβέρνηση δεν τα κατάφερε καλά. Και να σας πω και κάτι ακόμα; Ειδικά σ' αυτά τα αμυντικά ζητήματα δεν μας εμπνέετε ιδιαίτερη εμπιστοσύνη, όταν, μόλις προ ημερών, ρωτήσατε τους δημοσιογράφους αν «έχει στρατό η Κύπρος»!

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Αν αυτό είναι ερωτηματικό, τότε πώς να πειστούμε απόλυτα για τη σωστή σας ερμηνεία των όσων αναφέρονται για τον ευρωστράτο;

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΗΜΙΤΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης):**

Μα δεν έχει στρατό.

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας):** Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σήμερα δεν είναι ημέρα αντιδικίας. Σήμερα εμείς δείξαμε τη διάθεσή μας. Θέλω να πιστεύω ότι το εκτιμάτε. Τουλάχιστον τα μέλη του Κοινοβουλίου, σε όποιο κόμμα κι αν ανήκουν. Δεν ξέρω αν το εκτιμάτε εσείς, αλλά αυτό είναι δικός σας λογαριασμός. Από τα λόγια δεν φάνηκε πάντως. Δικό σας θέμα αυτό. Ο καθένας μετριέται στη στάση ευθύνης και στη στάση γενναιοφροσύνης από την ιστορία. Εμείς τις εξετάσεις τις περάσαμε. Για τις δικές σας, κρίνετε μόνος σας.

Υπάρχει, όμως, ένα τελικό ζήτημα: για τι πράγμα αντιδικούμε -αν αντιδικούμε- εδώ μέσα; Συμφωνούμε στην ένταξη. Συμφωνούμε στην προσπάθεια αναζήτησης λύσης. Και φαντάζομαι ότι συμφωνούμε ότι πρέπει να πάμε να παλέψουμε, να βρούμε την καλύτερη δυνατή λύση. Εμείς -και θέλω να το πω για μια ακόμα φορά πολύ καθαρά- πιστεύουμε ότι αυτό μπορούμε να το πετύχουμε λέγοντας την αλήθεια, χωρίς δηλαδή να ωραιοποιούμε καταστάσεις, λέγοντας την πραγματικότητα για το Σχέδιο Ανάν, βάζοντας καθαρούς στόχους και προσερχόμενοι έτοιμοι για σκληρή διαπραγμάτευση και διεκδίκηση.

Εάν κάποιος ή αν εσείς, περίπου εκ των προτέρων, το αποδέχεστε -και μην φαντάζεστε πάλι ότι αναφέρομαι στις συνωμοσίες- εάν σας αρέσει, βρε παιδί μου, έτσι όπως είναι, εκεί έχουμε διαφωνία. Εγώ δεν είπα ποτέ να το απορρίψουμε εκ των προτέρων. Στηρίξαμε την πολιτική επιλογή να είναι βάση διαπραγμάτευσης. Και λέω πάμε να πολεμήσουμε για το καλύτερο. Και βλέπουμε στην πορεία πού μπορούμε να φτάσουμε. Αλλά στην προσπάθεια να γίνει πολιτικά ανεκτό, υποφερτό ή αποδεκτό, εννοώ από την κοινή γνώμη, δεν μπορεί να εκτρεπούμεθα, οποιoδήποτε εξ ημών, σε μια λογική ωραιοποίησης και απλοποίησης των πραγμάτων, όταν υπάρχουν πολύ σοβαρά ερωτηματικά.

Εγώ δεν είμαι οπαδός της πολιτικής της απόρριψης, αλλά σαφώς δεν είμαι και οπαδός της πολιτικής της ταύτισης και του εξωραϊσμού. Θεωρώ ότι κάναμε ένα ουσιαστικό βήμα στην Κοπεγχάγη, όπως είπα πριν, με τη συμβολή όλων και είναι ακόμα πολύς και δύσκολος ο δρόμος μπροστά μας. Εάν σ' αυτήν τη λογική έχουμε συμφωνία ή έστω πεδίο συνεννόησης, να ξέρετε ότι εμείς το χρέος μας, για μια ακόμα φορά, θα το κάνουμε στο έπακρο.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης):** Ο Πρόεδρος του Συνταγματικού της Αριστεράς και της Προόδου κ. Κωνσταντόπουλος, έχει το λόγο.

**ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου):** Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η συζήτηση για το κατά πόσο η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι συνδεδεμένη με τη λύση του πολιτικού προβλήματος της Κύπρου, είναι άγονη. Το ζήτημα πρέπει αλλιώς να τοποθετηθεί. Μπορούμε να αξιοποιήσουμε τη δυναμική της ένταξης για λειτουργική και αποδεκτή λύση. Εάν θέλουμε να δούμε έτσι το θέμα, τότε το ζητούμενο είναι να συζητήσουμε και να σχεδιάσουμε η Ελλάδα, η Κύπρος, ποιες πρωτοβουλίες και ποιοι χειρισμοί πρέπει να γίνουν. Πολύ περισσότερο διότι κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας θα έχουμε μια διακεκαυμένη περίοδο πολιτικών εντάσεων και στο εσωτερικό της χώρας με την έξαρση των κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων, αλλά και στο διεθνές περιβάλλον από την επιδείνωση πολλών συνθηκών και παραμέτρων

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Α Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΙΤΟΝΑΣ**.)

Η συζήτηση είναι προσδιορισμένη από τα πράγματα. Σχεδιάζουμε ποιες πρωτοβουλίες; Εξασφαλίζουμε θεσμούς πολιτικής συνεννόησης και σωστής ενημέρωσης της ελληνικής κοινωνίας; Το λέω αυτό διότι οι ωραιοποιήσεις και οι απορριπτικισμοί δεν

είναι η ακριβής εκτίμηση των σημερινών δεδομένων.

Δεν ωφελεί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, να καλλιεργούνται διαρκώς διλήμματα και σύγχυση, τόσο στην ελληνική κοινωνία όσο και στον κυπριακό λαό. Δεν μπορεί να αφεθεί το θέμα αυτό της κρίσιμης πορείας στον ορυμαγδό, στον κουρνιαχτό που σηκώνουν «οι στρατηλάτες και οι μετερνίχοι» των τηλεοπτικών παραθύρων. Χρειάζεται στον ελληνικό λαό υπεύθυνη ενημέρωση.

Όσο η Κυβέρνηση υιοθετεί τόνους πανηγυρισμού, δημιουργεί την υποψία ότι και αυτό το θέμα θέλει να το χειριστεί επικοινωνικά. Και αν καλλιεργείται μια τέτοια υποψία, τότε είναι εκ των πραγμάτων δεδομένο ότι όσο η Κυβέρνηση ανεβάζει τους πανηγυρικούς τόνους, τόσο υπάρχει ο κίνδυνος να γίνεται αντιπολίτευση για την αντιπολίτευση ή εν όψει εκλογών διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό των κομμάτων. Και αυτό θα προκαλέσει μεγαλύτερη σύγχυση στον ελληνικό λαό και στην ελληνική κοινή γνώμη.

Και κάτι ακόμη. Η εθνική συνεννόηση, η εθνική στρατηγική, η συναίνεση δεν είναι υπόθεση παραγγελμάτων του εκάστοτε Πρωθυπουργού ή των κομμάτων επ' ευκαιρία συζητήσεων στη Βουλή προ ημερησίας διατάξεως. Σημαίνει μηχανισμούς, θεσμούς, λειτουργίες, διαρκή ενημέρωση. Θέλω να επισημάνω ότι ναι, είναι σωστό αυτό που διατύπωσε ως ερώτημα ο κύριος Πρωθυπουργός, θέλουμε να είναι βάση διαπραγματεύσεων; Κανείς νομίζω δεν μπορεί να πει ότι η οποιαδήποτε διαδικασία διαπραγμάτευσης πρέπει να μείνει στον αέρα, να της γυρίσει κανείς τη πλάτη. Όμως, από την άλλη πλευρά το σχέδιο αυτό που είναι αποδεκτό ως βάση διαπραγμάτευσης δεν παύει να είναι και ένα σχέδιο με προβλήματα, με τα θετικά του, αλλά και με όλες εκείνες τις πλευρές της δυσλειτουργίας, της ασάφειας και της έλλειψης αποτελεσματικότητας για τη συγκρότηση ενός ισότιμου κράτους μέλους, όπως τα άλλα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Είναι επίσης απαραίτητο να επισημάνω ότι πολλά ζητήματα κατά τη διάρκεια της διαπραγμάτευσης είναι συνδεδεμένα και με τρέχουσες εσωτερικές πολιτικές δραστηριότητες και εκλογικές και προεκλογικές διαδικασίες. Επιβάλλεται εξ' αυτού του λόγου μια μεγαλύτερη και ουσιαστικότερη συνεννόηση. Δεν είναι τόσο απλό ότι μέσα σε αυτήν τη διαπραγμάτευση δεν θα αντιμετωπίσουμε δολιχοδρομίες, κατασκευασμένα διλήμματα, πιέσεις. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εγώ θέλω στην Εθνική Αντιπροσωπεία να πω το ουσιαστικό που με απασχολεί. Εμείς εδώ μπορεί να συζητάμε έχοντας επίγνωση της ιστορικότητας του προβλήματος, έχοντας επίγνωση του πόσο το πρόβλημα είναι δεμένο με τη νεότερη πολιτική μας ιστορία. Αλλά σέβομαι απόλυτα τη στιγμή της συνειδησιακής ευθύνης, εκείνων οι οποίοι πρόκειται από πλευράς Κύπρου να πάρουν αποφάσεις. Και πρέπει αυτούς, που θα φθάσουν σ' αυτό το ακραίο όριο, του συνειδησιακού προβληματισμού, ουσιαστικά να τους στηρίξουμε από την Ελλάδα, ουσιαστικά να βρεθούμε δίπλα τους, ουσιαστικά να μπορέσουμε να τους δώσουμε τη δυνατότητα να διαμορφώσουν εκείνες τις επιλογές, που θα ανοίξουν τη δυναμική της λύσης. Γιατί εάν στα υπάρχοντα διλήμματα αναμοχλεύουμε τα ιστορικά εκβιαστικά ζητήματα και ανασκαλεύουμε τα πρόσθετα διλήμματα που στη διάρκεια της διαπραγμάτευσης θα προκύψουν, τότε και το κλίμα θα είναι πιεστικό.

Με αυτήν την έννοια υπάρχουν ζητήματα και για τη λειτουργικότητα του κράτους και για τη μη παγίωση εξαιρέσεων από το ευρωπαϊκό κεκτημένο και για τον τρόπο με τον οποίο θα υπάρχει ή δεν θα υπάρχει εποπτεία ή κηδεμονία αυτού του νέου κράτους, υπάρχουν σοβαρά προβλήματα για τον ευρωστρατό.

Η δική μας θέση είναι σαφής. Ναι στη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά όχι στη διεύρυνση του ΝΑΤΟ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση να έχει δικό της μηχανισμό, όχι αυτού του τύπου που διαμορφώνεται σήμερα με τις αποφάσεις για τον ευρωστρατό. Να μην υπάρχει εξαίρεση εκείνων των πεδίων, στα οποία μπορεί να προκύψουν αποσταθεροποιητικές εντάσεις, από την εγγύηση ασφάλειας και ειρήνης για όλους, εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το σοβαρότερο: Να κάνουμε μια ουσιαστική συζήτηση εν όψει της Προεδρίας, να δεσμευτεί η Κυβέρνηση. Ανακοίνωσε ο

κύριος Πρωθυπουργός πέντε μεγάλα θέματα. Θα συζητήσει η Βουλή γι' αυτά; Θα ξέρει η Βουλή με ποιο περιεχόμενο η Κυβέρνηση θα επιχειρήσει την Προεδρία και τη διαμόρφωση πολιτικών επιλογών σ' αυτούς τους πέντε τομείς; Η Ελληνική Προεδρία, η Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο όνομα της ελληνικής Κυβέρνησης, δεν μπορεί να είναι εσωτερική υπόθεση μόνο τεχνοκρατικών επιλογών, χωρίς ενημέρωση. Εγώ ζητώ επ' ευκαιρία αυτής της συζήτησης –γιατί ο κύριος Πρωθυπουργός το συνέδεσε– να δεσμευθεί η Κυβέρνηση ότι στις πρώτες μέρες της προεδρίας θα γίνει η συζήτηση. Για όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με τη διαπραγμάτευση, δεν νομίζω να υπάρχει αμφιβολία σε κανέναν ότι η διαπραγμάτευση θα είναι και σκληρή και επίπονη. Ας ετοιμαστούμε για σκληρή και επίπονη διαπραγμάτευση, χωρίς να απορρίπτουμε εκ των προτέρων κάτι και ξέροντας ότι πρέπει να αξιοποιήσουμε τη δυναμική της ένταξης και του ευρωπαϊκού προσανατολισμού της Τουρκίας για να στηρίξουμε μια αποδεκτή λύση στα πλαίσια της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας του ενός κοινού κράτους μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο κυπριακό πρόβλημα.

**ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Κωνσταντίνος Γείτονας):** Ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Γεώργιος Παπανδρέου, έχει το λόγο.

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Υπουργός Εξωτερικών):** Κύριε Πρόεδρε της Κυπριακής Βουλής, αγαπητοί συνάδελφοι, νομίζω ότι όλοι μας διακατεχόμαστε όχι μόνο από τη συγκίνηση μιας ιστορικής απόφασης στην Κοπεγχάγη, αλλά πραγματικά από την αισιοδοξία ότι ανοίγεται ένας νέος δρόμος για ολόκληρη την Ευρώπη με τις δέκα νέες χώρες, με την περιοχή των Βαλκανίων, με την απόφαση για τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία το 2007 να είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την απόφαση της Κύπρου να γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αυτή η απόφαση είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιας διαδικασίας και στρατηγικής. Πράγματι δείχνει ότι όταν θέλουμε και όταν συνεργαζόμαστε, όταν συντονιζόμαστε, όταν παίρνουμε πρωτοβουλίες, μπορούμε να πετύχουμε. Αλλά είναι επίσης και αποτέλεσμα μιας πολιτικής αρχών, που προώθησε και προωθεί ένα όραμα για την περιοχή μας. Δεν ήταν αποτέλεσμα απλώς μιας μικροκομματικής λογικής ή μιας μικρής σκοπιμότητας να εντάξουμε την Κύπρο όπως-όπως στην Ένωση, αλλά να δούμε μια νέα αρχιτεκτονική στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Αν θέλετε, το πείραμα της Ευρώπης, της Ευρωπαϊκής Ένωσης –που ξεκίνησε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και που βεβαίως είχε αναχαιτιστεί λόγω του ψυχρού πολέμου, της αντιπαλότητας των δύο συνασπισμών– το πείραμα να συνενωθούν λαοί, κράτη σε μια συνεργασία που δεν θα επέτρεπε συγκρούσεις εθνοτικές, εθνικές, εθνικιστικές, αλλά την ουσιαστική σταθεροποίηση, την ειρήνη την οικονομική προκοπή και τους δημοκρατικούς θεσμούς στην ευρωπαϊκή ήπειρο, αυτό το πείραμα έρχεται πλέον για να αγκαλιάσει την περιοχή μας.

Μια περιοχή που τα τελευταία δέκα χρόνια στα Βαλκάνια έχει ζήσει έναν από τους χειρότερους πολέμους των τελευταίων ετών, αλλά, βεβαίως, και μια περιοχή που περικλείει την Κύπρο, την Ελλάδα και την Τουρκία.

Αυτές, λοιπόν, οι αξίες, η κοινότητα των αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έρχονται ως πρόκληση για την περιοχή μας. Κατά πόσον θα μπορέσουν οι χώρες αυτές –δεν μιλώ για την Κυπριακή Δημοκρατία, αλλά για την Τουρκία και τα Βαλκάνια– να υιοθετήσουν πράγματι αυτές τις αξίες, τις κοινές αξίες της δημοκρατίας, της ελευθερίας, της ειρηνικής συνύπαρξης με τους γείτονες, της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών, των ανθρωπίνων, μειονοτικών και θρησκευτικών δικαιωμάτων.

Με τις αποφάσεις αυτές η Ελλάδα αναβίωσε τη θέση της. Και το κέντρο βάρους των επόμενων εξελίξεων για το μέλλον της Ευρώπης, πέρα των εσωτερικών θεσμικών διεργασιών, μεταφέρεται εκ των πραγμάτων γεωγραφικά προς την περιοχή μας. Η Ελλάδα έχει να παίξει ένα σοβαρότατο ιστορικό ρόλο. Επωμίζομαστε μια σημαντική ευθύνη, μαζί, βεβαίως, με τους εταίρους μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα έλεγα, όμως, ότι εμείς πρέπει να πρωτοπορήσουμε στην προσπάθεια της περιοχής να υλοποιήσει τη στρατηγική επιλογή που όλοι έχουν δεχθεί και όλοι επιθυμούν, να ενταχθούν τελικά σε αυτήν την κοινότητα αξιών και να μοιραστούν ένα κοινό μέλλον με εμάς.

Βεβαίως, προς αυτήν την πορεία είχαμε διάφορους σταθμούς: Στο Ελσίνκι, αποσυνδέσαμε τη λύση του Κυπριακού από την ένταξη, δώσαμε την υποψηφιότητα της Τουρκίας –και έχω τονίσει ότι αν δεν υπήρχε ως θεσμός, θα έπρεπε να την εφεύρουμε, γιατί είναι μια ευεργετική και για τα συμφέροντα της Ελλάδας υπόθεση- αποφασίσαμε για τις διαπραγματεύσεις με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία και για το μέλλον της ένταξης και των υπολοίπων βαλκανικών χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην Κοπεγχάγη αποφασίσαμε την ένταξη των δέκα χωρών.

Θέλω και εδώ να ευχαριστήσω την κυπριακή κυβέρνηση, τον Πρόεδρο Κληρίδη, το συνάδελφο Γιάννη Κασουλίδη, τον κ. Χριστόφια, τον Πρόεδρο της Βουλής, το Γενικό Εισαγγελέα κ. Μαρκίδη, όλους τους Αρχηγούς των πολιτικών κομμάτων της Κύπρου, με τους οποίους συνεργαστήκαμε και θα συνεχίσουμε αυτήν τη συνεργασία μας, και οπωσδήποτε το Γιώργο Βασιλείου, τον διαπραγματευτή στις επίπονες διαδικασίες για την ένταξη της Κύπρου.

Από την ελληνική πλευρά πρέπει να τονίσουμε και τη συνεργασία μας με όλα τα Κόμματα της Αντιπολίτευσης, που συνέβαλαν θετικά χάρη στις δικές τους επαφές με τα αδελφά κόμματα εντός της Ευρωβουλής και στα Εθνικά Κοινοβούλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θυμίζω ότι θα πρέπει να δούμε αυτήν τη μεγάλη στιγμή ως μια στιγμή του Ελληνισμού και να ξεφύγουμε από τον ανταγωνισμό του ποιος είχε την ιδέα και ποιος έκανε τις άλφα ή βήτα ενέργειες. Αυτό που μπορούμε να πούμε είναι ότι η Ελλάδα τα κατάφερε. Όλοι μαζί καταφέραμε αυτό το μεγάλο γεγονός.

Θέλω, επίσης, να τονίσω ότι είναι βούληση της Κυβέρνησής μας να συνεχίσει να προωθεί αυτήν την προσπάθεια ευρύτατης συναίνεσης στα μεγάλα θέματα που θα έχουμε μπροστά μας –και θα έχουμε μπροστά μας μεγάλα θέματα- διότι θεωρούμε ότι αυτή η συντονισμένη προσπάθεια δίνει μια ιδιαίτερη δύναμη και αποτελεσματικότητα στους χειρισμούς που πρέπει να γίνουν.

Θέλω ακόμη να σας ενημερώσω σχετικά με το νομοσχέδιο για το Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής. Όπως ξέρετε, είχε σταλεί μια πρόταση στα Κόμματα, έγιναν παρατηρήσεις, επεξεργαστήκαμε στο Υπουργείο τις παρατηρήσεις, έχει σταλεί στην Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή της Βουλής και πολύ σύντομα θα κατατεθεί πια για συζήτηση, τροποποιήσεις και ψήφιση από την ελληνική Βουλή.

Έτσι, λοιπόν, η βούλησή μας αυτή υπάρχει όχι μόνο στα λόγια, αλλά και έμπρακτα, θεσμοθετώντας τη λειτουργία αυτού του Εθνικού Συμβουλίου Εξωτερικής Πολιτικής.

Θέλουμε επίσης να τονίσουμε ότι στόχος όλης αυτής της στρατηγικής ήταν όχι απλώς η ένταξη, αλλά και η επίλυση του Κυπριακού. Βεβαίως, το σχέδιο Ανάν, όπως τόνισαν όλοι οι ομιλητές, είναι ένα σχέδιο που χρειάζεται διαπραγμάτευση. Η ημερομηνία 28 Φεβρουαρίου συνδέεται με το σχέδιο Κόφι Ανάν, με τις ημερομηνίες που έχει θέσει, αλλά δεν συνδέεται με την ένταξη της Κύπρου. Είναι μία ισχυρή παρότρυνση που και εμείς απαιτήσαμε και είχα την ευκαιρία όταν επισκέφθηκα πρόσφατα την Άγκυρα να συζητήσω ευρέως. Πρέπει να υπάρχει αυτή η πολιτική δέσμευση, γιατί όταν πήγα στην Άγκυρα, είχα συζητήσει με το νέο Υπουργό Εξωτερικών, τον κ. Γιασάρ Γιακίς, και του είπα ότι αν δεν μπορούσαμε να λύσουμε προ της Κοπεγχάγης το Κυπριακό πρόβλημα θα ήταν πολύ χρήσιμο, ιδιαίτερα εν όψει των συζητήσεων για την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας να τονιστεί από την πλευρά της η πραγματική βούληση για επίλυση του Κυπριακού. Είχα την ευκαιρία αμέσως μετά τη λήξη των διαπραγματεύσεων από τον κ. Ντε Σότο στην Κοπεγχάγη, όταν είπε ότι ανεπιτυχώς κάναμε προσπάθεια μέχρι εκείνη την ώρα, 16.30της Παρασκευής, να συζητήσω και πάλι με τον κ. Γιακίς και μου δήλωσε πάλι αυτή τη βούληση και λίγη ώρα αργότερα το ανακοίνωσε δημοσίως στους δημοσιογράφους, ότι είναι έτοιμοι και θέλουν να βρουν τη λύση μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου. Δεν μπορεί βεβαίως να είναι κανείς σίγουρος ότι μία οποιαδήποτε τέτοια δημόσια δέσμευση ή άλλη μπορεί να σημάνει ότι θα πετύχουμε τη λύση. Αλλά σαφώς δείχνει ότι υπάρχει μία διαφορετική βούληση από πλευράς της σημερινής κυβέρνησης της Τουρκίας, μαζί με όλες τις άλλες δυναμικές που έχουν δημι-

ουργηθεί από την πολιτική την οποία ακολουθήσαμε και οι οποίες πρέπει να αξιοποιηθούν. Μέσα σ' αυτήν τη δυναμική η απόφαση του Ελσίνκι και της Κοπεγχάγης, για το 2004, μιλάει και για την πορεία της Τουρκίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι μία πολύ σημαντική πιστεύω απόφασή μας, που πολύ σωστά επεσήμανε ο κ. Κωνσταντόπουλος, το να γίνουμε υποστηρικτές της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας. Όσο ανορθόδοξο και αν ακουγόταν αυτό πριν από κάποια χρόνια όταν το λέγαμε, σήμερα νομίζω γίνεται όλο και περισσότερο συνείδηση ότι είναι προς το συμφέρον το εθνικό, της ευρύτερης περιοχής, για την ειρήνη και τη σταθερότητα στην ευρύτερη βαλκανική χερσόνησο και όχι μόνο.

Θέλω να τονίσω βεβαίως, ότι από εδώ και πέρα θα πρέπει να υπάρξουν πρωτοβουλίες με κατεύθυνση προς την επίλυση του Κυπριακού και τη συνέχεια της ελληνοτουρκικής προσέγγισης και της ενίσχυσης πρωτοβουλιών για την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας. Νομίζω ότι τα διλήμματα και οι αποφάσεις που έχουμε μπροστά μας δεν είναι για αφορισμούς, δεν είναι απλώς για υπέχες, αλλά είναι για σοβαρές πολιτικές αποφάσεις. Τα διλήμματα και οι αποφάσεις που έχουμε να πάρουμε είναι πρώτα απ' όλα αν θέλουμε να συνεχίσουμε μία προσέγγιση και μία πολιτική για την ευρύτερη περιοχή.

Νομίζω η Ελλάδα και μπορεί και ιστορικά έχει την ευθύνη –και βρίσκεται σε μία πολιτική θέση που της επιτρέπει πραγματικά να διαμορφώσει ένα διαφορετικό όραμα για το αύριο. Μιλήσαμε για τις προτεραιότητες της Ελληνικής Προεδρίας. Στο τέλος της Ελληνικής Προεδρίας, στη Θεσσαλονίκη, θα έχουμε τη συνάντηση Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις Βαλκανικές χώρες, όπου και εκεί ο στόχος μας θα είναι να δώσουμε μία νέα ώθηση για την ενταξιακή πορεία ολόκληρης της βαλκανικής χερσονήσου.

Εμείς, πρωτοπόροι, θα προωθήσουμε αυτήν τη λογική και αυτή τη διαδικασία με συγκεκριμένα βήματα, διότι αυτό ακριβώς είναι το όραμα και αυτή η αρχιτεκτονική. Γιατί θέλουμε μια βαλκανική χερσόνησο που σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις δημοκρατικές αρχές, την ειρηνική συνύπαρξη των διαφόρων λαών και πολιτισμών, τη μη αλλαγή συνόρων, την οικονομική προκοπή και βιώσιμη ανάπτυξη μέσα στα πλαίσια μιας Ενωμένης Ευρώπης.

Τα ερωτήματα είναι αν θα μπορέσουμε να συνεχίσουμε να είμαστε συντονισμένοι, έτοιμοι για πρωτοβουλίες, να αναλαμβάνουμε τις ευθύνες μας στις ιστορικές αυτές στιγμές, χωρίς φόβο για το μικροκομματικό κόστος, αλλά με γνώμονα το ευρύτερο συμφέρον του έθνους. Να ξεφύγουμε από παραδοσιακές λογικές –που ακόμη δυστυχώς και σ' αυτή την Αίθουσα απόψε ακούγονταν- πιθανών συνομωσιών, ενός φόβου μπροστά στο μέλλον, όπου τελικά μια τέτοια λογική επιτρέπει τους αφορισμούς, ακυρώνει τη δυνατότητα να παίρνουμε πρωτοβουλίες και μας δημιουργεί το αίσθημα μιας μοιρολατρίας, ότι δηλαδή όλα είναι κάποιο οργανωμένα και προαποφασισμένα, σε κάποιους μυστικούς διαδρόμους, σε κάποια άλλη πρωτεύουσα ή σε κάποιο άλλο κέντρο αποφάσεων.

Αυτές οι λογικές νομίζω πως αποδείξαμε ότι δεν ισχύουν, ότι η Ελλάδα έχει κάθε δυνατότητα να αλλάξει, να ανατρέψει πολλές φορές δεδομένα και πραγματικότητες, όταν δουλεύει με στόχους, με σχεδιασμό και όταν έχει αυτοπεποίθηση στις δικές της δυνάμεις, στον ίδιο της το λαό, στα κόμματα και στους θεσμούς της.

Θέλω επίσης να τονίσω ότι τα πραγματικά ερωτήματα, στα οποία πρέπει να απαντήσουμε με ειλικρίνεια και παρρησία, είναι αν πραγματικά εμείς θέλουμε μια ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας. Η σημερινή Κυβέρνηση λέει «ναι». Θεωρούμε πως είναι προς το εθνικό μας συμφέρον, βεβαίως πάντα υπό το πρίσμα των κριτηρίων της Κοπεγχάγης, δηλαδή της εκπλήρωσης συγκεκριμένων προϋποθέσεων που θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση για την πορεία αυτή.

Αυτό ακριβώς είναι που αναδεικνύει το συμφέρον της ευρύτερης περιοχής, γιατί μια Τουρκία που θα σέβεται αυτές τις προϋποθέσεις, αυτές τις αρχές και τις αξίες, θα είναι πραγματικά μια διαφορετική Τουρκία, μια διαφορετική γειτονική χώρα, την οποία πράγματι θα πρέπει να καλωσορίσουμε στους κολ-

πους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Θέλουμε ή όχι να συνεχίσουμε αυτήν την προσέγγιση Ελλάδας- Τουρκίας που με τόσο δύσκολα βήματα ξεκινήσαμε; Και, όμως, αυτή η λεγόμενη «χαμηλή πολιτική» έχει φέρει σημαντικές βελτιώσεις στην περιοχή. Έχουμε αποφύγει σημαντικές κρίσεις. Αντιμετωπίζουμε προβλήματα, που είναι προβλήματα βεβαίως, χωρίς να έχουμε τελικές λύσεις, όπως είναι τα θέματα της λαθρομετανάστευσης. Γινόμαστε ενεργειακός κόμβος, αναπτύσσουμε τον τουρισμό μας, την οικονομία μας. Ίσως θα μπορούσαμε πράγματι αργότερα να μειώσουμε και τις αμυντικές μας δαπάνες.

Θέλουμε να ή όχι να συνεργαστούμε με την Τουρκία στην προώθηση μιας ευρωπαϊκής αντίληψης, μιας δικιάς της ευρωπαϊκής αντίληψης, που εκ των πραγμάτων σημαίνει ότι οι λύσεις στα προβλήματα που έχουμε -το Κυπριακό, το θέμα της υφαλοκρηπίδας- θα έρθουν ως φυσιολογικές λύσεις, μέσα στο πλαίσιο των αρχών του διεθνούς δικαίου και των ευρωπαϊκών αρχών; Θέλουμε να ή όχι την προσέγγιση των λαών, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, των πολιτών, των δημοσιογράφων, των Βουλευτών;

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Πρόεδρος της Βουλής κ. **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ** )

Ένα νέο κοινοβούλιο υπάρχει σήμερα στην Τουρκία. Δεν θα πρέπει να πάρουμε και εμείς οι Βουλευτές, εδώ σ' αυτήν την Αίθουσα, πρωτοβουλίες σε μια προσπάθεια ενός ουσιαστικού διαλόγου και για τα προβλήματα τα οποία υπάρχουν, όπως είναι το casus belli, το οποίο υπάρχει ακόμα ως απόφαση της τουρκικής εθνοσυνέλευσης;

Θέλουμε να ή όχι στην Κύπρο να έχουμε λύση μέσα στα πλαίσια τα οποία είναι γνωστά, ιστορικά πια, της ομόσπονδης λύσης; Βεβαίως με βελτιώσεις, αλλά αυτή είναι η λύση, μια ομόσπονδη λύση που σημαίνει ότι θα υπάρξει συμβίωση ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων.

**ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΕΔΙΚΟΓΛΟΥ:** Όχι ομόσπονδη λύση. Ομόσπονδη δημοκρατία. Είναι δύο διαφορετικά πράγματα, να το ξεκαθαρίσουμε.

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ (Υπουργός Εξωτερικών):** Ομόσπονδη δημοκρατία. Δεν νομίζω να διαφωνούμε σ' αυτό το σημείο. Πραγματικά, μια δημοκρατική και βιώσιμη λύση. Αλλά αυτό σημαίνει εκ των πραγμάτων ότι υπάρχει μια συμβίωση στην Κύπρο, στις αποφάσεις, στην καθημερινότητα, μεταξύ ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων, σε μια καινούρια βάση. Αλλά αυτή η βάση θα είναι τόσο αρνητική, αν τα καταφέρουμε ή μήπως μπορεί να είναι και ένα σημαντικότατο παράδειγμα για το τι είναι το μελλοντικό μοντέλο της Ευρώπης, ποια είναι η μελλοντική κοινωνία στην οποία θα ζήσουμε, όπου θα υπάρχουν βεβαίως διαφορετικοί πολιτισμοί, διαφορετικές εθνότητες, διαφορετικές γλώσσες, διαφορετικές θρησκείες; Και μήπως μπορεί να είναι και ένα σημαντικό παράδειγμα ότι οι Ορθόδοξοι και

οι Μουσουλμάνοι μπορούν να ζουν ειρηνικά μεταξύ τους, σε ένα περιβάλλον όπου υπάρχουν εκείνοι που θέλουν ακριβώς τη διαίρεση, τη σύγκρουση των πολιτισμών και που προσπαθούν να αξιοποιήσουν αυτήν τη σύγκρουση ακόμα και μέσα από τρομοκρατικές ενέργειες;

Νομίζω ότι έχουμε μπροστά μας πραγματικά μεγάλες ιστορικές αποφάσεις να πάρουμε, αγαπητοί συνάδελφοι. Θα πρέπει αυτές να τις αντιμετωπίσουμε με ειλικρίνεια, χωρίς φόβο, χωρίς πάθος, αλλά και με οραματισμό. Με ρεαλισμό, αλλά και με οραματισμό. Διότι νομίζω ότι δείξαμε πως η Ελλάδα, αυτή η μικρή Ελλάδα, έχει τη δυνατότητα τα οράματα να τα κάνει πραγματικότητα.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης) :** Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, οι Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας κύριοι Δημήτριος Σιούφας, Νικήτας Κακλαμάνης, Ελευθέριος Παπανικολάου, Φάνη Πετραλιά, Αθανάσιος Γιαννόπουλος, Γεώργιος Κωνσταντόπουλος, Ανέστης Αγγελής, Παναγιώτης Αδρακτάς, Θεόφιλος Βασιλείου, Γεώργιος Δεικτάκης, Κωνσταντίνος Καρράς, Κωνσταντίνος Κιλιτλής, Νικόλαος Κορτσάρης, Πέτρος Μαντούβαλος, Παναγιώτης Μελάς, Βασίλειος Μιχαλολιάκος, Αθανάσιος Μπούρας, Μάριος Σαλμάς, Αναστάσιος Σπηλιόπουλος, Ιωάννης Χωματάς, Γεράσιμος Γιακουμάτος, Σπύρος Σπύρου, Νικόλαος Αγγελόπουλος, Απόστολος Ανδρεουλάκος, Γεώργιος Καρασμάνης, Νικόλαος Λέγκας, Ελευθέριος Παπαγεωργόπουλος, Παρθένια Φουντουκίδου και Αριστοτέλης Παυλίδης, κατέθεσαν πρόταση νόμου: «Ρύθμιση θεμάτων πολυτέκνων και μελών πολυτέκνων οικογενειών»

Παραπέμπεται στην αρμόδια Διαρκή Επιτροπή.

Κύριε Πρωθυπουργέ, θα τριτολογήσετε;

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΗΜΙΤΗΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης):** Όχι, κύριε Πρόεδρε.

**ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Απόστολος Κακλαμάνης):** Κηρύσσεται περαιωμένη η προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση, η οποία διεξήχθη σύμφωνα με το άρθρο 143 του Κανονισμού της Βουλής με πρωτοβουλία της Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ. Αλέκας Παπαρήγα με θέμα: «Η Σύνοδος Κορυφής της Κοπεγχάγης σε συνδυασμό με το σχέδιο λύσης του Κυπριακού προβλήματος».

Κύριοι συνάδελφοι, στο σημείο αυτό δέχεσθε να λύσουμε τη συνεδρίαση;

**ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ:** Μάλιστα, μάλιστα.

Με τη συναίνεση του Σώματος και ώρα 22.57' λύεται η συνεδρίαση για αύριο ημέρα Τετάρτη 18 Δεκεμβρίου 2002 και ώρα 18.00' με αντικείμενο εργασιών του Σώματος, νομοθετική εργασία: συζήτηση επί του σχεδίου νόμου: «Κύρωση του Κρατικού Προϋπολογισμού και των προϋπολογισμών ορισμένων ειδικών ταμείων και υπηρεσιών οικονομικού έτους 2003».

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ**

**ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ**

